

Kommunstyrelsens verksamhetsplan med
driftbudget 2023-2025 samt investerings- och
exploateringsbudget 2023-2027

14

2022KS285

Kommunstyrelsen

Datum
2022-10-24

Diarienummer
2022KS285 042

Kommunstyrelsens verksamhetsplan med driftbudget 2023-2025 samt investerings- och exploateringsbudget 2023-2027

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen fastställer verksamhetsplan för 2023-2025 med driftbudget per verksamhet 2023-2025 samt investering och exploateringsbudget per projekt avseende åren 2023-2027.

Kommunstyrelsen noterar att Bostadsförsörjningsprogram 2023-2027 och Lokalresursplan 2023-2027 ligger till grund för budgeten.

Kommunstyrelsen delger kommunfullmäktige Kommunstyrelsens verksamhetsplan för 2023-2025, Bostadsförsörjningsprogram 2023-2027 och Lokalresursplan 2023-2027.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige fattade den 16 juni 2022 §100 beslut om *Budget 2023 med plan för perioden 2024-2027 samt mål och inriktningar för Härryda kommun*. Anslagen fastställdes per nämnd och kommunfullmäktige fastställde mål och inriktningar till kommunstyrelsen.

Kommunstyrelsen uppdrog den 27 oktober 2022, § 372, åt förvaltningen att utarbeta förslag till verksamhetsplan och budget för 2023, samt perioden 2024-2027 utifrån dokumentet *Kommunstyrelsens budget 2023 med plan för perioden 2024-2027 samt mål och inriktningar* där kommunstyrelsen tagit hänsyn till fullmäktiges uppdrag.

Förvaltningen har utarbetat förslag till verksamhetsplan där driftbudget 2023-2025 på verksamhetsnivå samt investerings- och exploateringsbudget på projektnivå ingår. I verksamhetsplanen ingår plan för genomförande av kommunstyrelsens mål och inriktningar för perioden.

I kommunstyrelsens beslut om budget samt mål och inriktningar, § 372, ger styrelsen även följande uppdrag till förvaltningen:

- Ta fram en plan för vilka, hur och i vilken ordning skolorna ska bytas ut, samt hur skolverksamheten skall kunna bedrivas under byggtiden.

- Ta fram förslag på systematisk uppföljning av tryggheten i kommunen.
- Ta fram förslag på systematisk uppföljning av kommunens beredskapsförmåga och vilka satsningar som behöver göras.
- Ta fram en plan för omlokalisering av flyktingverksamheten på Hindås Camping för att frigöra området. Syftet är att möjliggöra utveckling av området till en mötesplats för Hindåsbor och besökare i samverkan med medborgare och näringslivet.
- Ta fram en plan för möjliggörande av en cykelled genom kommunen i samverkan med Västra Götalandsregionen, medborgare och näringslivet.

Uppdragen kommer återrapporteras till kommunstyrelsen under 2023.

Av investeringsbilagan i verksamhetsplanen framgår att följande projekt föreslås vara belagda med startbesked:

- IR25 Massetjärn stadspark, förstudie
- IR40 Flytt av Salmereds återvinningsstation
- IR45 Solviksbron
- IA01 Konstnärlig utsmyckning

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 24 oktober 2022
- Kommunstyrelsens verksamhetsplan 2023-2025 (2027)
- Lokalresursplan 2023-2027
- Bostadsförsörjningsprogram 2023-2027

Peter Lönn
Kommundirektör

Bo Ekström
Ekonomichef

Verksamhetsplan 2023-2025 (2027)

Kommunstyrelsen

2022-11-01

Innehållsförteckning

1 Kommunstyrelsen.....	3
1.1 Övergripande om kommunen och KS roll.....	3
1.2 Organisation och styrmodell.....	3
1.3 Mål	6
1.4 Ekonomi.....	11
2 Kommunledning och stödfunktioner	20
2.1 Sektorns organisation	20
2.2 Sektorns ekonomi.....	20
2.3 Ekonomi och upphandling	22
2.4 Personal.....	22
2.5 Utvecklingsfunktion.....	23
3 Sektor för samhällsbyggnad	26
3.1 Sektorns organisation	26
3.2 Mål	26
3.3 Sektorns ekonomi.....	28
3.4 Plan och bygglov	31
3.5 Mark- och exploateringsverksamhet.....	32
3.6 Trafik	34
3.7 Miljö- och hälsoskydd.....	35
4 Sektor för teknik och förvaltningsstöd.....	37
4.1 Sektorns organisation	37
4.2 Mål	37
4.3 Sektorns ekonomi.....	38
4.4 Fastighet.....	40
4.5 IT	41
4.6 Måltidsservice.....	43
4.7 Service	44
4.8 Städservice.....	46
4.9 Säkerhet	47

Bilaga 1: Investeringar och exploateringar 2023-2027

Bilaga 2: Beslut i KF 2022-06-16 §100

1 Kommunstyrelsen

1.1 Övergripande om kommunen och KS roll

Härryda kommun är en förortskommun i göteborgsregionen och ingår i det regionala samarbetet. Kommunen har historiskt haft en hög och jämn befolkningstillväxt och antalet invånare är ca 39 000.

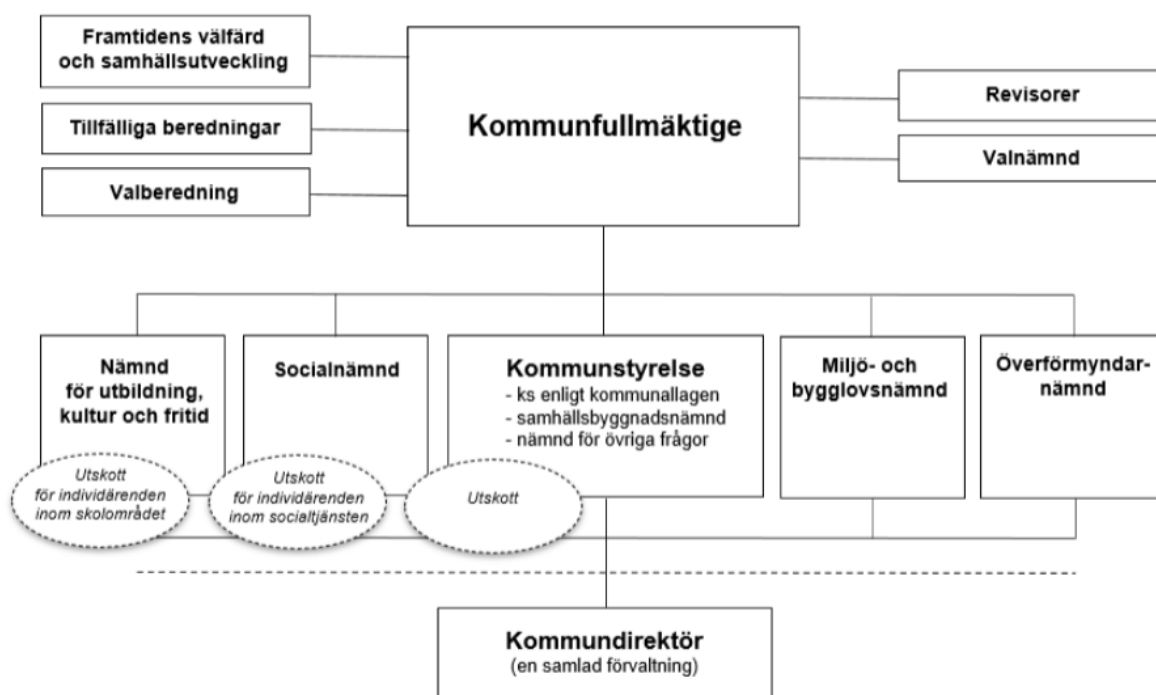
Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan. Styrelsen har ett helhetsansvar för kommunens verksamheter, utveckling och ekonomiska ställning samt ansvarar för att fullmäktiges uppdrag verkställs och följs upp.

Kommunstyrelsen är också nämnd för samhällsbyggnadsfrågor och för frågor som inte ligger under någon annan nämnds ansvarsområde så som näringsliv, fastighet/lokaler, hållbarhetsfrågor, krisledning och arbetsgivarfrågor. Styrelsen ansvarar för att fullmäktiges uppdrag verkställs och följs upp samt för att dess organisation är tydlig och ändamålsenlig med hänsyn till av fullmäktige fastställd vision, mål och styrning samt lagar och andra författningar för verksamheten. Styrelsen ska fullgöra sina uppgifter med fokus på kvalitet för den verksamheten riktar sig till och på effektiva arbetsformer för att utföra uppdragen.

1.2 Organisation och styrmodell

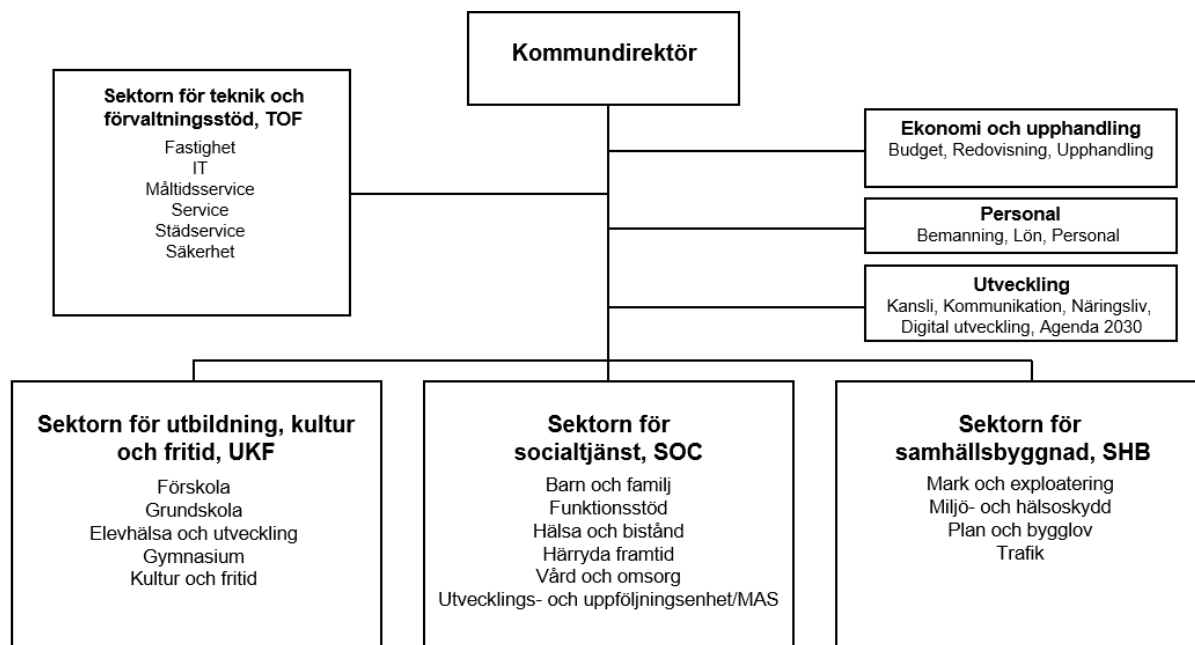
1.2.1 Politisk organisation

Kommunstyrelsen ansvarar för samhällsbyggnadsfrågor och andra kommunövergripande frågor. Nämnden för utbildning, kultur och fritid ansvarar för verksamheterna inom utbildning, kultur och fritid. Socialnämnden ansvarar för socialtjänst samt stöd och hjälp till individer och grupper. Miljö- och bygglovsnämnden fullgör kommunens uppgifter avseende myndighetsutövning inom miljö- och hälsoskyddsområdet och byggnadsområdet.

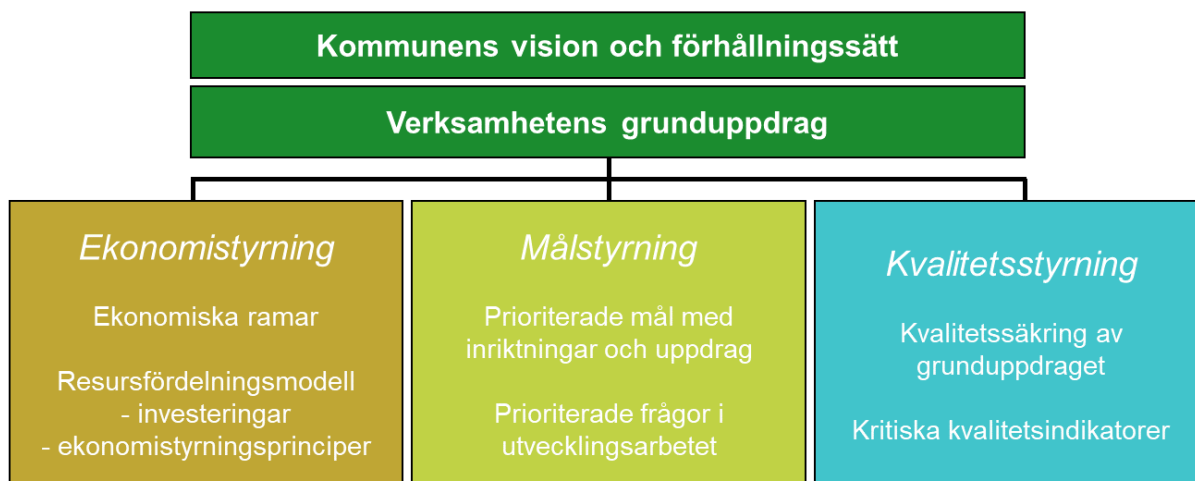

1.2.2 Förvaltningens organisation

Härryda kommun har en förvaltning bestående tre sektorer med fokus på kommunens kärnverksamhet; sektorn för utbildning, kultur och fritid, sektorn för socialtjänst samt sektorn för samhällsbyggnad. Dessutom finns en sektor för stöd till kärnverksamheten; sektorn för teknik och förvaltningsstöd samt tre centrala stödfunktioner ekonomi- och upphandlingsfunktionen, personalfunktionen samt utvecklingsfunktionen. Kommundirektören är förvaltningschef och kommunens högsta tjänsteman. Varje sektor leds av en sektorchef.

1.2.3 Styrmodell

Kommunens styrmodell innebär att styrning sker via vision, förhållningssätt och tydliga grunduppdrag samt via politiska inriktningar och mål samt ekonomiska ramar. Visionen utgör en gemensam ledstjärna och pekar ut riktningen för kommunen. Visionen fastställdes 2019 och lyder:

Härryda – här vågar vi! I Härryda kommun bygger vi framtiden. Här har människor och företag möjlighet att växa och blomstra. Här lyfter idéer och landar lösningar som håller för kommande generationer. Våra ledord: mod, nytänkande, handlingskraft.

Genom vårt förhållningssätt - hur vi agerar i vårt uppdrag - påverkar vi alla upplevelsen av Härryda kommun.

***Vårt förhållningssätt:** Varje dag gör vi mötet med Härryda kommun enkelt. Vi är engagerade, ser möjligheter och skapar lösningar. Vi är kompetenta, professionella och öppna för olika perspektiv. Vi prövar nya idéer och vill alltid bli bättre. Tillsammans åstadkommer vi mer!*

En annan bärande del i styrmodellen är att tydliggöra verksamheternas grunduppdrag och att säkerställa kvaliteten i grunduppdraget. Verksamhetens grunduppdrag avser uppdrag enligt lagstiftning och andra både statliga och kommunala styrdokument. Grunduppdraget är relativt beständigt över tid. Politiska inriktningar och mål uttrycks dels i en strategisk plan för mandatperioden som antas av kommunfullmäktige, dels årligen i budgeten. Utifrån detta utarbetas nämndspecifika verksamhetsplaner där även kvalitetsindikatorer ingår för att beskriva kvaliteten i grunduppdrag, inriktningar och mål.

1.2.4 Planering och uppföljningsprocess

Den strategiska planen

Den långsiktiga inriktningen för kommunen uttrycks i den strategiska plan som antas av kommunfullmäktige. Det är politikerna, inom parti, block eller annan gruppering som tar fram planen och den beskriver det som politiken vill åstadkomma under mandatperioden.

Budget

Den strategiska planen kompletteras med ett årligt beslut om budget, mål och inriktningar på en kommunövergripande nivå. Här pekas det som är särskilt viktigt kommande år ut. Beslut om detta fattas av kommunfullmäktige i juni varje år där även ekonomiska ramar för nämnderna fastställs.

Verksamhetsplan

Utifrån kommunfullmäktiges strategiska plan och årliga budgetbeslut utarbetar kommunens nämnder en budget med mål och inriktningar för sitt verksamhetsområde. Där presenteras de särskilt prioriterade målen för året och budgetramar per sektor läggs fast. Budgetbeslutet fattas av nämnderna i september, därefter får förvaltningen i uppdrag att utarbeta förslag till verksamhetsplan som beskriver så väl verksamhetens grunduppdrag som hur verksamheten ska arbeta med de särskilt prioriterade målen och inriktningarna. Verksamhetsplanerna fastställs av kommunens nämnder i november och delges därefter till kommunfullmäktige.

Verksamhetsberättelse, bokslut och ekonomiska rapporter

Uppföljning av verksamhetsplanerna görs genom

- verksamhetsberättelse per 31 december, där det sker en fördjupad uppföljning av ekonomi, grunduppdrag, inriktningar och de prioriterade målen,
- delårsbokslut per 31 augusti, där det sker en uppföljning av ekonomi, grunduppdrag och prioriterade mål.
- fyra ekonomiska rapporter med prognoser.

Detta innebär att kommunstyrelsen och kommunens nämnder får en samlad uppföljning av verksamheterna två gånger per år. Dessutom rapporteras vissa resultat och uppföljningar separat. Kvalitetssäkring av grunduppdragen sker där till kontinuerligt med hjälp av kvalitetsindikatorer och andra nyckeltal som redovisas till respektive nämnd.

1.3 Mål

1.3.1 Mål för god ekonomisk hushållning

Målen för god ekonomisk hushållning i Härryda kommun ska medverka till att varje generation tar ansvar för sin konsumtion av kommunal verksamhet och efterlämnar miljömässiga, sociala och ekonomiska förutsättningar som är minst lika goda som vid övertagandet.

Finansiella mål

Kommunallagen anger att mål och riktlinjer för verksamheten ska beaktas och att finansiella mål ska anges. De finansiella målen utgör ett verktyg för att kunna bedöma den finansiella situationen och utvecklingen, och därmed fastslå om kommunen har en god ekonomisk hushållning ur ett finansiellt perspektiv. Kommunfullmäktiges finansiella mål syftar bland annat till att klara av framtida pensionsutbetalningar utan att urholka kommunens likviditet. Målen mäts och analyseras i rullande fyraårsperioder.

Politiskt prioriterade områden		Utfall 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
Soliditeten ökar med en procentenhet per år	Förändring av soliditet	12	1	5	0	1
	Soliditet, rullande fyra	3,8	2,3	4,8	4,5	1,8
Resultatet är 2,5 procent av skatter och bidrag	Resultatets andel av skatter och bidrag	12,2	2,7	1,1	1,3	3,0
	Resultatandel, rullande fyra	7,6	5,3	6,9	4,3	2,0

Soliditeten ökar med en procentenhet per år

Förvaltningens plan för genomförande

I bokslut 2021 uppgick kommunens soliditet 44 procent, vilket innebar en ökning jämfört med 2020 med 12 procentenheter. Den stora förbättringen berodde dels på ett gott resultat men också på att VA-verksamheten bolagiserades. Under planperioden beräknas soliditeten öka ytterligare för att under 2025 beräknas till 51 procent. En förklaring till soliditetsförbättringen är att investeringsvolymen är lägre än tidigare år men även mycket goda resultatnivåer under åren 2019-2021. Dessutom kommer lånen amorteras av helt under 2022 och för 2022 ser prognosen ut att bli avsevärt bättre än budgeterat. Sett ur ett rullande fyraårsperspektiv uppnås målet om en procents ökning med marginal.

Resultatet är 2,5 procent av skatter och bidrag

Förvaltningens plan för genomförande

Det finansiella målet har förändrats från och med 2022. Från att tom 2021 mätt resultatets andel av verksamhetens nettokostnad mäts målet från och med 2022 som resultatets andel av skatter och bidrag.

Målet om att resultatet ska vara minst 2,5 procent av skatter och bidrag nås endast under 2025. Sett ur ett rullande fyraårsperspektiv kommer målet däremot att nås både under 2023 och 2024 och det beror på höga resultat under tidigare år. För 2025 kommer inte målet nås ur ett rullande fyraårsperspektiv. Om resultatet för 2022 blir bättre än budgeterat, vilket prognoserna för 2022 anger, kan målet nås även under 2025.

Verksamhetsmål

Kommunfullmäktige har fastställt fyra verksamhetsmål för god ekonomisk hushållning. Målen avser bostadsbyggande, förskoleverksamheten, grundskola och gymnasiet samt bostäder för äldre och personer med funktionsnedsättning. Nedan redovisas de fastställda verksamhetsmålen med utfallet per indikator.

	Indikator/mått	Utfall 2018	Utfall 2019	Utfall 2020	Utfall 2021
Bostadsbyggandet utformas så att en befolkningsökning på lägst 1,5 % kan mötas med alla bostäder i alla ägande- och upplåtelseformer	Befolkningstillväxt, (%)	1,1	0,5	0,7	2
	Antal färdigställda lägenheter	197	103	201	389
	Andel av större exploateringsområden med alla tre upplåtelseformerna, %.	60	80	80	80
	Antal varianter på lägenhetsstorlekar i nyproducerade områden med flerbostadshus (1–5 rum och kök).	5	5	5	4

Bostadsbyggandet utformas så att en befolkningsökning på lägst 1,5 % kan mötas med alla bostäder i alla ägande- och upplåtelseformer

Förvaltningens plan för genomförande

Bostadsförsörjningsprogrammet upprättas med en genomförandetid på fem år och med en årlig revidering av programmet. Programmet är det planeringsverktyg som utgör grunden för befolkningsstillväxten och ett planeringsunderlag för övriga sektorer. Genom exploateringsavtal med olika aktörer kan kommunen skapa ett varierat utbud av bostäder och utnyttja konkurrensen bland bostadsproducenterna. Förutsättningarna för att nå målet under den närmaste treårsperioden är goda med 500-600 färdiga bostäder årligen under kommande treårsperiod.

1.3.2 Kommunstyrelsens mål och inriktningar för 2023

- *De finansiella målen ska uppnås utan högre skatteuttag*

Förvaltningens plan för genomförande

Skattesatsen kommer vara oförändrad under perioden men de finansiella målen nås endast delvis sett ur ett rullande fyraårsperspektiv. Det är året 2025 som är svagt till följd av svaga resultat under 2023 och 2024.

1.3.3 Kommungemensamma prioriterade områden

I detta avsnitt beskrivs kommungemensamma långsiktiga utvecklingsområden; digital utveckling, näringsliv, hållbar utveckling, trygghet och kompetensförsörjning. Arbetet bedrivs samlat i förvaltningen och alla verksamheter bär ansvar för åtgärder och aktiviteter.

Digital utveckling

Arbetet med digital utveckling fokuserar på invånarnytta och en relevant digital service i vardagen för kommunens invånare och företag. Policyn för digital utveckling som beskriver kommunens förhållningssätt i arbetet med digitalisering ska fortsätta implementeras, för att säkerställa

utgångspunkterna "invånaren först, digitalt först, samverkan först".

Digital välfärdsteknik och digitala lärmiljöer ska fortsätta utvecklas och förstärkas. En grundläggande förutsättning för digital utveckling är att det finns teknisk infrastruktur på plats, så som fiber, wifi etc. Förvaltningen arbetar för att säkerställa det så att digitalisering kan ske på ett ändamålsenligt sätt i alla verksamheter.

Den digitala servicen ska fortsätta utvecklas. Ett transparent ärendeflöde, där kommuninvånaren själv enkelt kan följa status i sitt ärende genom "Mina sidor" ger bra förutsättningar för ökad tillgänglighet och delaktighet. Det skapar också effektivare arbetsprocesser och överblickbarhet internt i förvaltningen. Den nya webbplatsen för kommunen, samt appen "Mitt Härryda" är självklara ingångar till den digitala servicen där kommunen finns tillgänglig när kommuninvånaren behöver det.

Digital utveckling är en förändringsprocess som påverkar hela förvaltningen. Det är viktigt att chefer och medarbetare får förutsättningar och stöd att genomföra den digitala transformationen. Utbildningsinsatser av olika slag kommer att genomföras för att sammantaget öka den digitala förmågan i organisationen.

Näringsliv

Arbetet för att utvecklas mot att bli Sveriges bästa näringslivskommun sker långsiktigt och uthålligt. Näringslivsfrågorna är hela kommunens angelägenhet och bedrivs på strategisk nivå och med tydlighet i mål, åtgärder och uppföljning. Härryda kommun ska vara attraktivt för nya företag samt stimulera entreprenörskap och tillväxt i befintligt näringsliv.

Det systematiska och strukturella arbetet med näringslivsfrågorna i förvaltningen ska fortsätta och vidareutvecklas. En viktig del för att skapa det bästa företagsklimatet är dock att kommunens kärnverksamheter är av hög kvalitet i alla avseenden, kommunen ska vara bra på att vara kommun. Det finns en tydlig koppling mellan arbetet med kvaliteten i verksamheter så som förskola, skola, äldreomsorg, fritid och kultur med mera och arbetet med näringslivsfrågor. Det är viktigt att alla medarbetare ser den kopplingen och hur var och en spelar roll för arbetet med företagsklimatet.

Näringslivspolicyn tydliggör att näringslivsfrågorna är angelägna för hela organisationen och ger vägledning om hur kommunen ska förhålla sig i relation till företag. Policyn har stort signalvärde både internt och externt, den tydliggör bland annat att företag ska prioriteras och att företagen är kommunens kunder. Arbetet med att implementera policyn fortsätter.

Det näringslivsstrategiska programmet gäller för perioden 2019-2035 och bygger på Göteborgs Stads näringslivsstrategiska program som innehåller målbild och strategier som hela regionen står bakom. En förvaltningsgemensam handlingsplan upprättas årligen med åtgärder inom de sex strategierna i det näringslivsstrategiska programmet.

Kommunens myndighetsutövning gentemot företag ska utvecklas och förbättras för att öka företagets nöjdhet. Det innebär fortsatt satsning på digital service och möjligheten att kunna följa sitt ärende digitalt, tydlig information och kommunikation om till exempel förväntade handläggningstider. Att vidareutveckla och effektivisera interna processer är en viktig del i arbetet.

Näringslivsperspektivet behöver komma med i tidiga skeden i planärenden och annan verksamhetsplanering i kommunen. Arbetssätt och metoder för att säkerställa att så sker ska utformas och införas.

Kommunen ska ha hög närvaro och tillgänglighet i relation till företag. En nära dialog ska föras där företagets behov och synpunkter lyssnas in, bland annat genom fortsatta företagsbesök, företagsfrukostar mm. Företagsbesöken ska vidareutvecklas ytterligare för att involvera fler inom politik och förvaltning och för att ge bättre förutsättningar för att dra lärdomar och slutsatser. Även dialog och samverkan med företagarföreningar och andra samverkansorgan är viktigt, liksom kommunikation genom tidning, nyhetsbrev och hemsida. Företagslotsen har en nyckelroll i att göra det enklare för företagen att ha med kommunen att göra. Inom grundskolan kommer ett par skolor att utveckla arbetet med näringslivsfrågor ytterligare och gå mot att ha en näringslivsprofil/inriktning.

Hållbar utveckling - Agenda 2030

Arbetet med hållbar utveckling utgår från de globala målen i Agenda 2030. För att skapa långsiktighet i styrningen av arbetet utarbetas ett hållbarhetsstrategiskt program som ska beslutas i kommunfullmäktige. Programmet ska fungera som utgångspunkt inom kommunkoncernen och i samverkan med näringsliv och civilsamhälle. Fem fokusområden med tillhörande åtgärder föreslås i programmet, liksom sex strategiska verktyg som är viktiga för genomförandet. Strukturer och arbets sätt för uppföljning och analys kring nuläge, utveckling och resultat av genomförda åtgärder ska utvecklas.

Samverkan med de kommunala bolagen är en viktig del för arbetet med hållbar utveckling. Former för samverkan, såväl i strategiska frågor, ledning och styrning som i mer konkreta genomföranden ska fortsätta utvecklas.

Härryda kommun ska bli fossiloberoende till 2030 och en handlingsplan finns för att ta helhetsgrepp om de utsläpp som orsakas av kommunens verksamheter. Planen innehåller bland annat åtgärder för att minska behovet av resor och transporter, optimera lokalanvändningen och förbättra styrningen av inköp.

Arbetet med cirkulära möbelflöden, som är en del av arbetet med fossiloberoende kommun, fortsätter i projektform ett år till. Fokus ligger på att skapa robusta strukturer för möbelflödet som håller efter avslutad projekttid och att öka styrningen i linje med ambitionen att minska mängden nyinköp och undvika att möbler slängs i onödan.

Arbetet med att utveckla enheternas miljöarbete med fokus på omställning och fossiloberoende fortsätter. En checklista med konkreta aktiviteter ger hela förvaltningen en grundstruktur i miljöarbetet för att kunna skapa praktiska insatser, handlingskraft för att möta miljöutmaningarna och påskynda omställningsarbetet.

Förvaltningen driver ett projekt kring industriell symbios tillsammans med företag i Bårhults företagspark. Industriell symbios handlar om att identifiera hur t ex avfall från ett företag kan användas som resurser i ett annat företag med syfte att minska utsläpp, avfall och kostnader men också skapa nya affärsmöjligheter. Arbetet ska utvecklas ytterligare på samma eller andra platser samt användas som underlag för planering av nya företagsparker.

Som en del i arbetet med ungas delaktighet genomförs under året enkäten Lokal uppföljning av ungdomspolitiken (LUPP). Enkäten riktar sig till ungdomar i årskurs 8 och årskurs 2 på gymnasiet. Svaren ger en bred bild av ungas livssituation och utgör ett viktigt underlag i utvecklingen av förvaltningens verksamheter samt för fortsatt dialog mellan ungdomar och politiska företrädare.

En modell för ortsbaserat utvecklingsarbete är under utformning, där Rävlanda är den första orten där modellen prövas. Syftet är att utifrån en gemensam lägesbild göra insatser för att öka delaktigheten och den upplevda tryggheten i Rävlanda. Arbetet ska också utmynna i en modell som kan användas i flera orter i kommunen.

Kompetensförsörjning

Varje år tar respektive sektor fram en strategisk kompetensförsörjningsplan. Syftet med planen är att identifiera de förändringar i omvärlden eller internt i kommunen som arbetsgivare måste ta hänsyn till för att säkerställa att man har rätt kompetens på rätt plats i rätt tid. I planen ska verksamheterna försöka bedöma förändringar som på fyra års sikt kan leda till nya förväntningar på kompetens. Det framgår av planen vilka kompetenser som sektorn ser på sikt ett ökande eller minskande behov av. Det framgår även om vissa grupper eller kompetenser är svåra att rekrytera.

För att kunna konkurrera om kompetent arbetskraft och därmed säkra den framtida personalförsörjningen är det av största vikt att vara en attraktiv arbetsgivare. Det är viktigt att utveckla och stärka Härryda kommuns arbetsgivarvarumärke. Det personalpolitiska programmet är en grundpelare i det arbetet och en viktig del i att bygga en gemensam stadig grund för alla medarbetare i kommunen.

Inom bemanningsområdet sker ett arbete inom de sektorer som i högre grad använder kottidsbemanning än andra delar av förvaltningen.

För vård och omsorg samt funktionsstöds räkning kommer arbetet fortsatt vara inriktat på att minska andelen timanställda. Under 2023 kommer verksamheterna tillsammans med Bemanningenheten att implementera "en väg in", vilket innebär att Bemanningenheten framöver kommer att rekrytera även bemanning vid längre behov samt tillsvidareanställningar.

Vad gäller bemanningsområdet inom ramen för skola och förskola samt teknik och förvaltningsstöd ligger fokus på fortsatt utveckling och eventuellt utredning om schema- och samplanering. Det ska även utredas hur förutsättningarna är för måltidsservice att ingå som kund i Bemanningenhetens verksamhet.

Viktiga delar framöver är även att förbättra rekryteringsprocessen och introduktionen av nya vikarier. Inom vissa områden, till exempel lågaffektivt bemötande, pedagogik, städrutiner med mera ska det göras ett gemensamt arbete för att utveckla och få till en ännu bättre introduktion som förbereder nya vikarier inför det viktiga arbetet ute i verksamheterna. En viktig del i rekryteringsprocessen är marknadsföring och att utveckla marknadsföringsstrategin ytterligare.

Målet är att detta övergripande arbete inom bemanningsområdet ska leda till en minskad omsättning av vikarier, en ökad kontinuitet i verksamheterna och en ökad kundnöjdhet vilket i sin tur ska bidra till kommunens övergripande mål så som Sveriges bästa skola. Målet är även att få fler medarbetare till att öka sin sysselsättningsgrad.

Trygghet

Arbetet med kommunfullmäktiges och kommunstyrelsens mål om ökad trygghet är en förvaltningsövergripande fråga som involverar hela förvaltningen. Samverkan är en nyckelfaktor i arbetet för ökad trygghet, såväl internt i förvaltningen som externt med andra myndigheter, företag, föreningar och civilsamhället i övrigt.

Alla invånare ska känna sig trygga oavsett var i kommunen som de rör sig. För att öka tryggheten krävs insatser på både kort och lång sikt. Kommunstyrelsens åtgärdsplan för ökad trygghet utgör ett viktigt styrdokument för arbetet inom förvaltningen. Satsningen på ordningsvakter i Mölnlycke och Landvetters centrum kommer att fortsätta under 2023. Målet är att denna insats ska bidra till att man känner sig tryggare när man rör sig i kommunens centrum. Utbyggnad av kameraanläggningar på framförallt kommunens skolor kommer att fortgå under 2023. Målet är att denna insats ska minska skadegörelsen på skolorna samt underlätta polisens utredningsarbete vid skadegörelse. Mindre skadegörelse på skolorna ökar tryggheten för elever och personal men även för de som bor i anslutning till kommunens skolor. Utöver kameror används även väktare som regelbundet ronderar kommunens fastigheter.

En ny modell för trygghetsvandring kommer att prövas för att identifiera och åtgärda otrygga platser. För att involvera invånarna har även ett ortsbaserat folkhälsoarbete påbörjats med start i Rävlanda. Syftet med detta arbete är att öka tryggheten på respektive ort.

Kunskap om vad som skapar upplevelsen av trygghet respektive otrygghet är av stor vikt för att vidta ändamålsenliga åtgärder. Uppföljningen behöver systematiseras och samlas för att följa utvecklingen och analysera samband och behov av åtgärder. Förvaltningen fortsätter använda undersökningar så som LUPP, den nationella folkhälsoenkäten "Hälsa på lika villkor", SCB:s medborgarundersökning samt statistik av olika slag, för att fördjupa kunskap och analys.

1.4 Ekonomi

1.4.1 Finansiell utveckling

Resultatbudget

Belopp i mnkr	Bokslut 2021	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Verksamhetens nettokostnader exklusive avskrivningar	2 016,0	2 232,9	2 405,3	2 514,1	2 593,6
Avskrivningar	124,2	138,1	139,1	145,2	150,9
Verksamhetens nettokostnader	2 140,2	2 371,0	2 544,4	2 659,3	2 744,5
Skatteintäkter	2 150,8	2 193,8	2 341,1	2 453,5	2 580,5
Generella statsbidrag och utjämning	255,8	258,7	266,7	266,1	273,2
Finansiella intäkter	16,8	13,4	11,4	11,4	11,4
Finansiella kostnader	-8,1	-12,0	-1,0	-1,5	-2,0
Finansiella kostnader för pensioner	-13,7	-16,9	-45,5	-36,1	-31,8
Resultat	261,4	66,0	28,3	34,1	86,8
<i>Resultat enligt blandmodell</i>	<i>255,5</i>	<i>45,6</i>	<i>22,4</i>	<i>21,5</i>	<i>70,5</i>

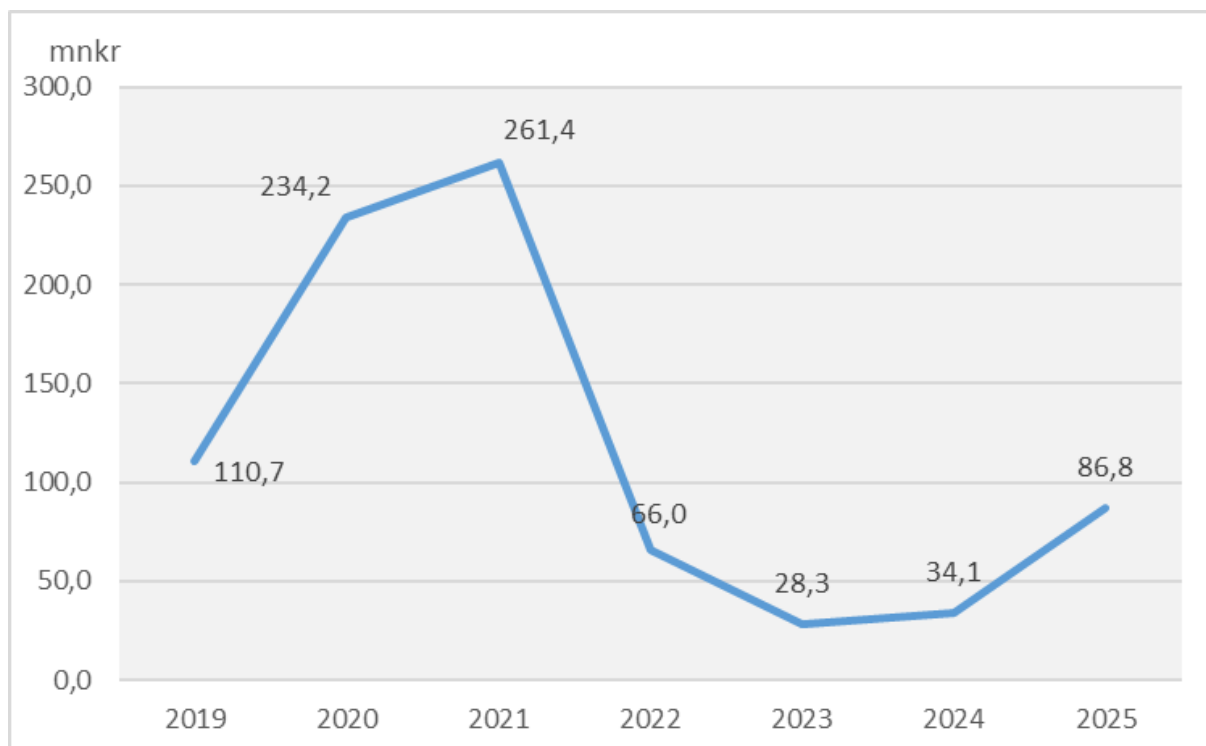
Balansbudget

Belopp i mnkr	Bokslut 2021	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar					
Immateriella tillgångar	0,5	0,4	0,5	0,5	0,5
Materiella tillgångar	2 273,6	2 417	2 486,4	2 567,7	2 723,8
Finansiella tillgångar	206,1	202,6	206,1	206,1	206,1
Summa anläggningstillgångar	2 480,2	2 620,0	2 693,0	2 774,3	2 930,4
Tomtmark för försäljning, förråd och lager	187,5	296,0	361,6	336,6	260,2
Fordringar	294,3	186,4	50,0	50,0	50,0
Likvida medel	395,7	367,9	50,0	50,0	50,0
Summa omsättningstillgångar	877,5	850,3	461,6	436,6	360,2
SUMMA TILLGÅNGAR	3 357,7	3 470,3	3 154,6	3 210,9	3 290,6
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
Eget kapital	1 470,5	1 296,9	1 564,7	1 598,8	1 685,6
<i>varav årets resultat</i>	<i>261,4</i>	<i>66,0</i>	<i>28,3</i>	<i>34,1</i>	<i>86,8</i>
Skulder					
Avsättningar för pensioner	809,9	800,3	833,4	853,6	858,1
<i>varav avsättning pensionsskuld intjänat före 1998</i>	<i>559,4</i>	<i>529,1</i>	<i>528,5</i>	<i>515,9</i>	<i>499,5</i>
Övriga avsättningar	8,3	9,0	8,3	8,3	8,3
Långfristiga skulder	495,8	768,9	145,7	145,8	145,7
<i>varav lån i banker och kreditinstitut</i>	<i>450,0</i>	<i>736,6</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>
Kortfristiga skulder	573,2	595,2	602,5	604,4	592,9
SUMMA SKULDER	1 887,2	2 173,4	1 589,9	1 612,1	1 605,0
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER	3 357,7	3 470,3	3 154,6	3 210,9	3 290,6
SOLIDITET	44 %	37 %	50 %	50 %	51 %

Resultat

Resultaten för perioden ligger mellan 28-87 mnkr per år. Det betyder ett genomsnittligt resultat per år om 50 mnkr. Enligt den kommunala redovisningslagen ska kommuner redovisa pensionsskulden enligt blandfundsmodellen. Härryda kommun tillämpar fullfundsmodell och ska därför vid bokslut justera resultatet enligt blandfond vilket påverkar resultatet negativt med mellan 6-16 mkr per år. Balanskravsresultatet, budgeterat resultat justerat till blandfundsmodell, uppgår till mellan 21-70 mnkr. Periodens budget grundar sig på SKR:s prognos om skatter och bidrag och Kpa:s pensionsprognos från april 2022.

För att nå det finansiella målet "resultatets andel av skatter och bidrag är lägst 2,5%" behövs ett årligt positivt resultat om mellan ca 65-71 mnkr. Målet ska mätas sett över en rullande fyraårsperiod och med nuvarande budgeterade resultatnivåer nås målet under 2023 och 2024 tack vare goda resultat tidigare år. Däremot kommer inte 2025 nå upp till målet sett ur ett rullande fyraårsperspektiv. Soliditetsmålet att nås med god marginal alla åren sett ut ett rullande fyra perspektiv. Soliditeten har ökat dels på grund av goda resultat de senaste åren men också på grund av att VA-verksamheten har bolagiserats och att investeringsvolymen sjunker kommande period. Även lånen kommer under 2022 att amorteras ner och det bidrar också till en stärkt soliditet. Bilden nedan visar budgeterade resultatnivåer för 2022-2025 och utfall för 2019-2021.

Skatteintäkter och förändring av nettokostnader

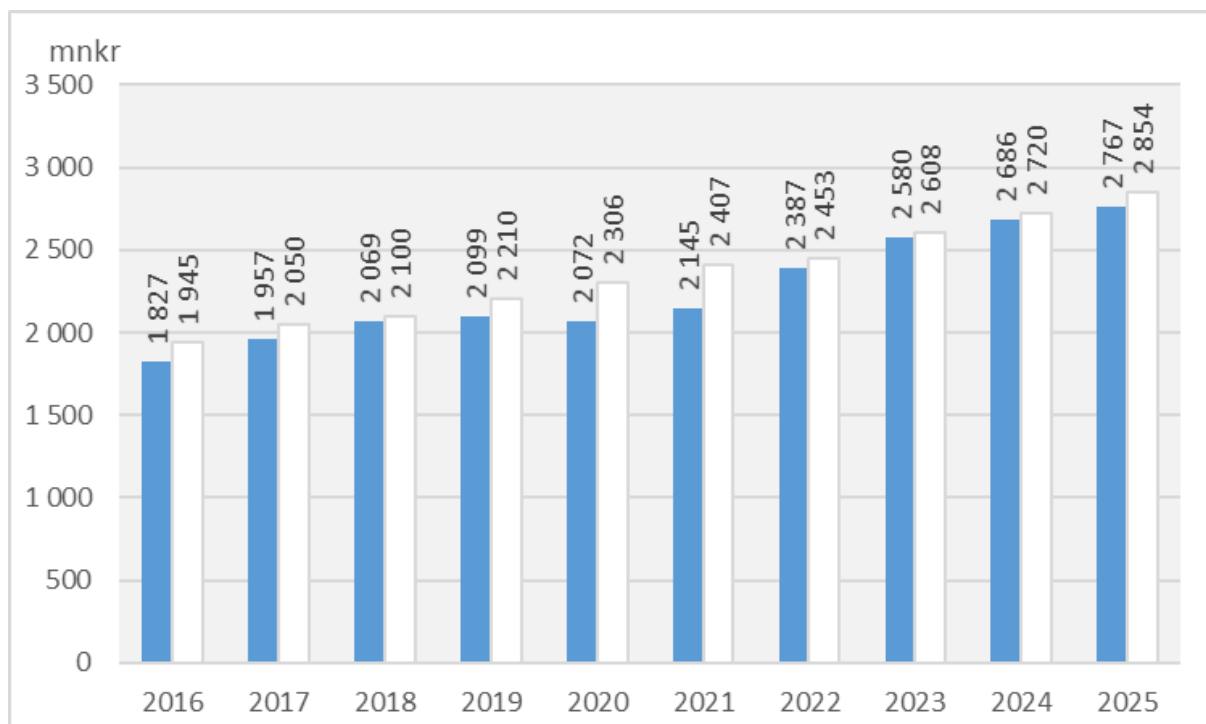
Skatteprognosen bygger på prognoser och uppgifter från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) men hänsyn är också tagen till kommunens egen befolkningsprognos. Om inte befolkningsutvecklingen i Härryda kommun blir den planerade kommer intäkterna att förändras och justeringar i budgeten att bli nödvändiga.

I Skatteprognosen från SKR per april 2022 (cirkulär 22:15) ökar intäkter och utjämning 2023 med 6,3 procent jämfört med budgeterade värden för 2022. Det motsvarar ca 155 mkr vilket är en mycket hög ökning. Att ökningen är så pass hög beror på att budget för 2022 bygger på den prognos som SKR gjorde i april 2021, när effekterna av pandemin fortfarande var svåra att överblicka. Den prognosen visade sig i efterhand vara betydligt mer pessimistisk än vad nuvarande prognos för 2022 säger. Från och med 2023 är ökningstakten inte lika hög.

Ökningen av skatteintäkter är avsedd att finansiera lönehöjningar i befintlig verksamhet, inflation för övriga kostnader samt volym- och eventuella ambitionshöjningar.

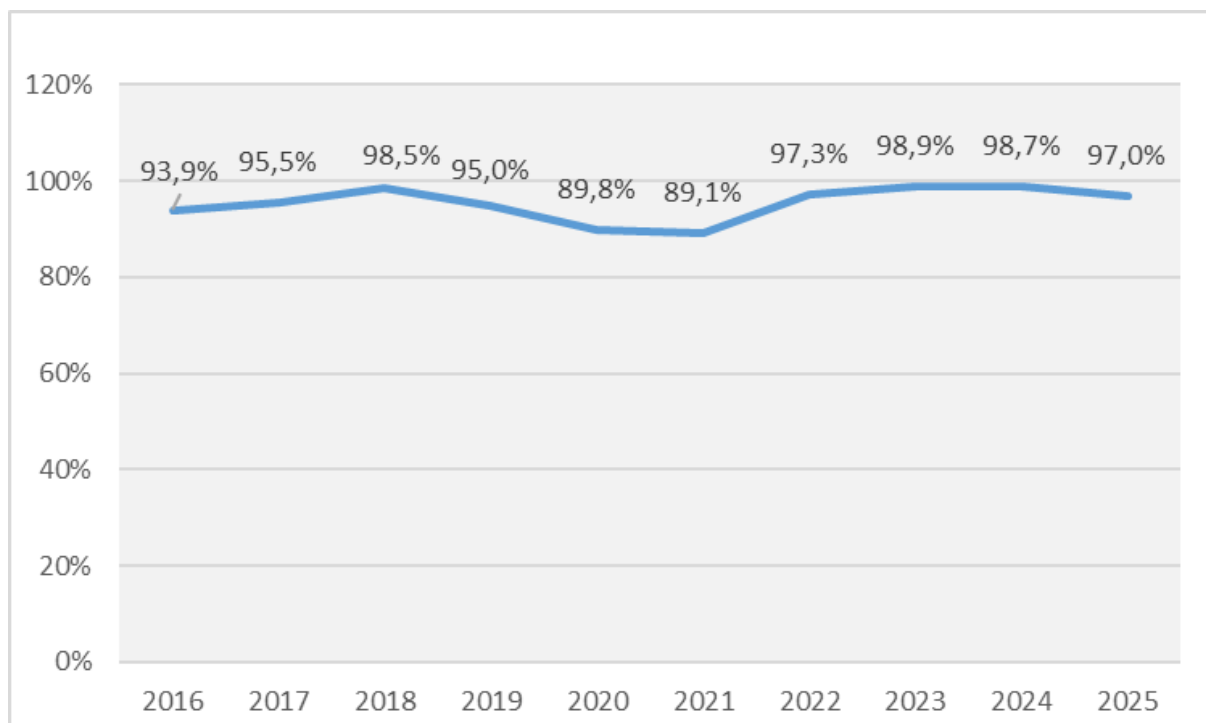

Skatter och bidrag samt nettokostnader

Diagrammet redovisar verksamhetens nettokostnader inklusive avskrivningar och finansnetto samt utvecklingen av skatteintäkter inklusive utjämnings. Vänster stapel visar nettokostnader och höger stapel visar skatteintäkter och utjämnings. Skillnaden mellan staplarna motsvarar budgeterat resultat.

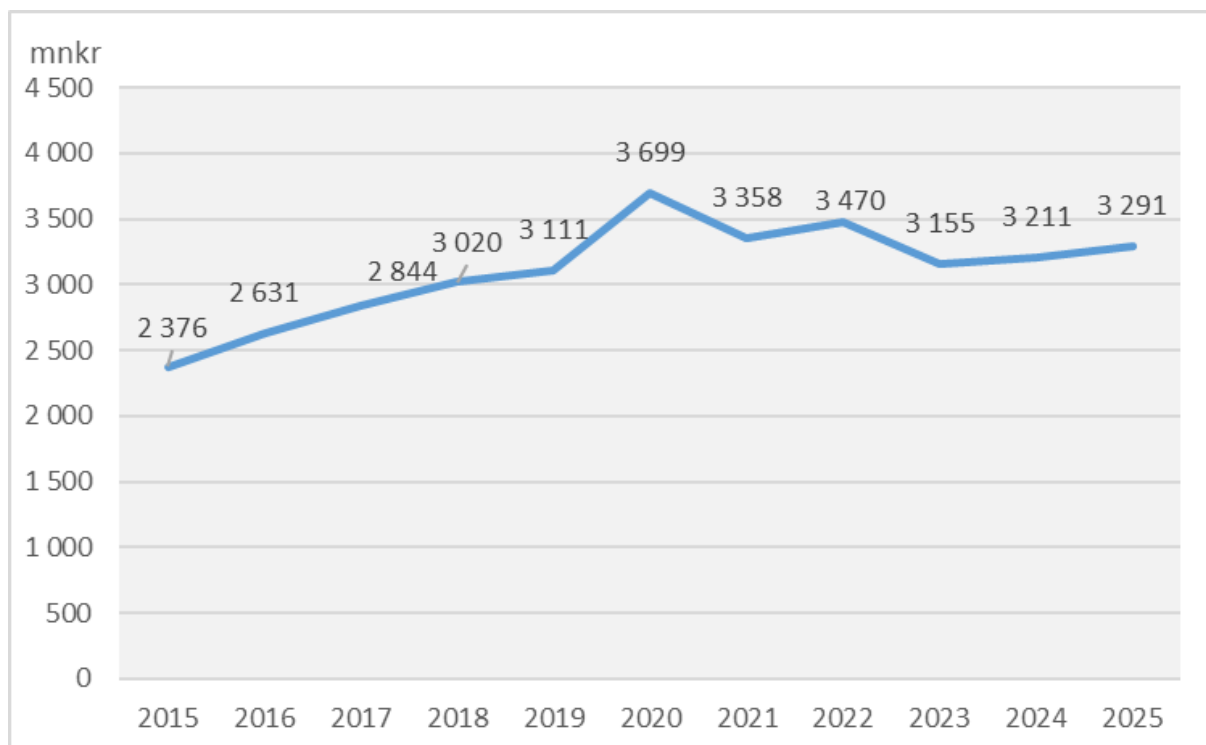
Nettokostnadsandel

Diagrammet redovisar nettokostnadernas andel av skatteintäkterna.

Tillgångar och investeringar

De totala tillgångarna har ökat de senaste åren men förväntas avta eftersom VA-verksamheten bolagiseras från och med 2021. Investeringsvolymen sjunker avsevärt när byggnation av nya vattenverket i Hindås inte längre sker i kommunal regi. Även nybyggnation av skollokaler minskar när barn i för- och grundskoleålder inte ökar på samma sätt som tidigare år. Däremot har befintliga skollokaler behov av upprustning och renovering under kommande planperiod.

Bilden beskriver utvecklingen av de sammanlagda tillgångarna i kommunen.

Det bedömda investeringsbehovet för perioden 2023-2027 är 1 269 mkr, varav 163 mkr avser 2022. Maximal investeringsvolym är fastställd till 300 mkr. Med stor sannolikhet kommer dock ett flertal objekt som budgeterats för år 2023 att utföras 2024 eller senare.

De budgeterade investeringarna beräknas kunna finansieras via resultat och avskrivningar och lånesumman beräknas inte öka.

Långfristiga skulder

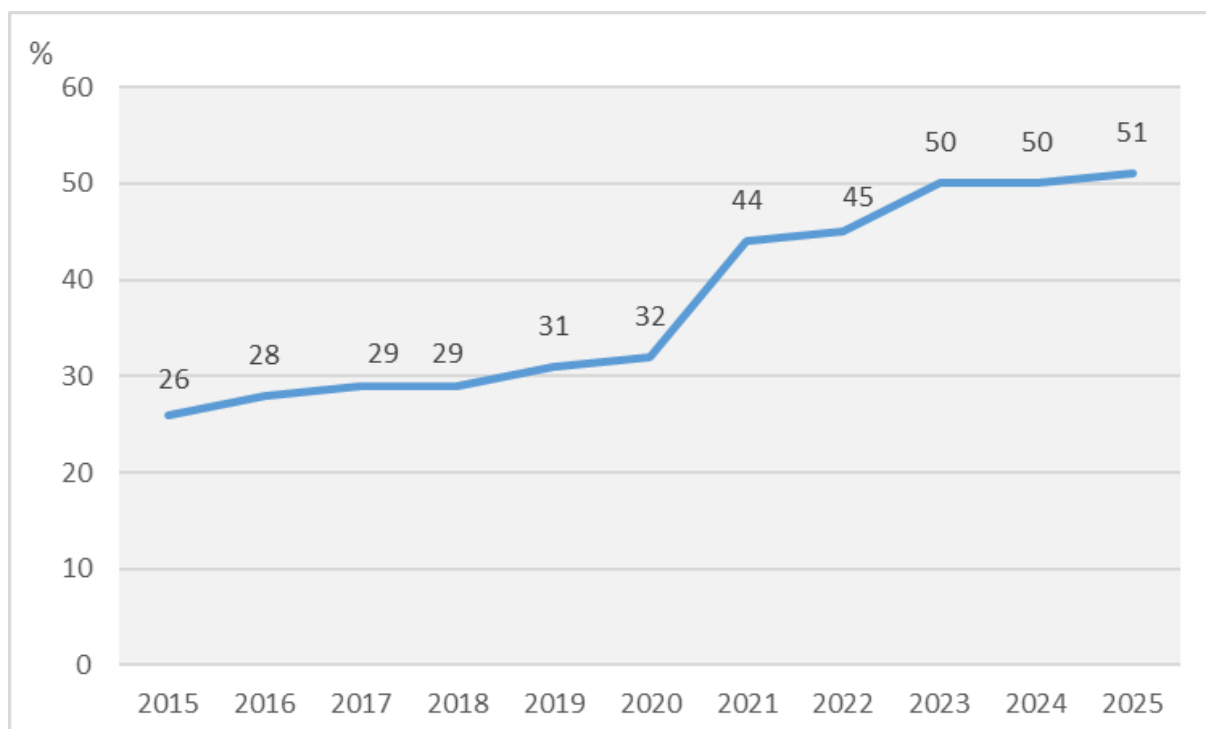
Skulden i bokslut 2021 uppgick till knappt 500 mkr varav 450 mkr var banklån och resterande avsåg anläggningsavgifter till VA-kollektivet, gatukostnadsersättning och investeringsbidrag. Då VA-verksamheten bolagiserats från och med 2021 kommer lånesumman att minska. Det tillsammans med förhållandevis låga investeringsvolymerna gör att lånen förväntas minska under planperioden och beräknas uppgå till 100 mkr per år.

Soliditetsutveckling

Soliditeten beskriver kommunens betalningsförmåga på lång sikt och visar på hur stor del av kommunens tillgångar som finansierats via resultaten och samlats under eget kapital. Kommunen redovisar endast soliditet enligt fullfonderingsmodellen. Målsättningen är att soliditeten ska öka med en procentenhet per år i genomsnitt under en rullande fyraårsperiod. I bokslut 2021 var kommunens soliditet 44 procent, vilket var en ökning jämfört med året innan om 12 procentenheter. Den stora ökningen förklaras dels av att VA-verksamheten bolagiserades men även av ett väldigt gott resultat. För 2022 budgeteras soliditeten 45 procent. Prognosen för 2022 visar på ännu högre soliditetsnivåer då resultatet väntas bli bättre än budgeterat samt att investeringsvolymen inte når upp till budgeterade

nivåer. Dessutom kommer större delen av lånen att amorteras.

För år 2025, som är det sista året i planperioden, beräknas soliditeten till 51 procent. Förklaringen till den fortsatta ökningen av soliditeten är lägre investeringsvolymen än tidigare vilket i sin tur gör att lånebehovet minskar.

Känslighetsanalys

Tabellen visar vilken effekt olika händelser har på Härryda kommuns ekonomi. Små förändringar innebär stora belopp, vilket visar hur viktigt det är med en marginal då budgeten fastställs.

Förändringar i känslighetsanalys, årseffekt för budgetår 2023	mnr
Löneökning med 1 procent inklusive sociala avgifter	16,5
Räntan höjs/sänks 1 procent, på ett års sikt	0,5
Inflationsförändring för övriga kostnader, 1 procent	11,6
Skatteunderlagsförändring rikets, 1 procent	23,4
Förändrad utdebitering med 10 öre	11,5

1.4.2 Sammanställning av drift- och investering

Driftbudget

Belopp i tkr	Bokslut 2021	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Kommunstyrelse	137 564	273 481	312 297	324 899	334 349
Välfnärdsnämnd	1 969 124	2 092 448	0	0	0
Nämnd för utbildning- kultur och fritid	0	0	1 407 757	1 434 074	1 454 613
Socialnämnd	0	0	779 072	798 856	802 651
Politisk organisation	15 567	14 462	14 058	13 752	13 762
Finansförvaltning	-2 383 672	-2 446 360	-2 541 453	2 605 671	2 692 198
Resultat	261 417	65 969	28 269	34 090	86 823

Prognoser för skatteintäkter och pensionskostnader är grundat på uppgifter från SKR och KPA från april 2022. Lönerrevisionen är beräknad till 3 procent för planperioden och budgeteras på finansförvaltningen.

Kommunstyrelsen har en reserv att fritt fördela mellan nämnderna om 13 mnkr. Utöver detta finns även extra resurser till fastighetsunderhåll under 2024-2025 samt en resurs för Råda Säteri. Reserven ingår i anslaget för kommunledning. Nämnderna för socialtjänst och utbildning, kultur och fritid har också en reserv om 7,5 mnkr vardera. I kommunstyrelsens anslag ingår bland annat ett friskvårdsbidrag om tre tkr per anställd. För perioden 2024-2025 avsätts 5-10 mnkr årligen för upprustning av skollokaler vilket ingår som ett led i arbetet "Sveriges bästa skola". Jämfört med KF:s budgetbeslut i juni har nämndernas ramar justerats med effekter av 2022 års lönerrevision samt för höjning av personalomkostnadspålägget (PO) som är en effekt av ökade pensionskostnader.

Investeringsbudget

Belopp i tkr	Bokslut 2021	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Kommunstyrelse	215 779	307 370	149 462	212 477	293 227	254 227	282 387
Välfnärdsnämnd	17 364	19 416	0	0	0	0	0
Nämnd för utbildning- kultur och fritid	0	0	11 300	11 700	11 300	19 300	11 300
Socialnämnd	0	0	2 400	2 400	2 400	2 400	2 400
Summa investeringar	233 143	326 786	163 162	226 577	306 927	275 927	296 087

Det bedömda investeringsbehovet för perioden 2023-2027 är sammanlagt 1 269 mnkr varav 163 mnkr föreslås 2023. Med stor sannolikhet kommer dock ett flertal objekt som budgeterats för år 2022 att utföras under år 2023. Bedömningen är att det fortsättningsvis kommer att utföras investeringar för under 300 mkr per år. Verksamhetsförändringarna har reviderats i enlighet med lokalresursplaneringen och tidsplaneringen och omfattningen av andra projekt förändras i enlighet med politiska uppdrag eller andra förutsättningar. Investeringsvolymen bedöms att finansieras utan ytterligare extern upplåning.

De enskilt största projekten är nybyggnation av is- och träningshallar med 230 mnkr och anpassnings- och ersättningsinvesteringar för att förnya och modernisera kommunens grundskolelokaler med 300 mnkr. Ett anslag om 225 mnkr har avsatts under planperioden för renovering och underhåll av lokaler kopplat till fastighetsstrategi.

1.4.3 Kommunstyrelsens ekonomi

Resultatbudget

Belopp i tkr	Bokslut 2021	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Taxor och avgifter	28 999	29 931	32 706	32 706	32 706
Hyror och arrenden	214 347	227 027	251 260	255 759	257 674
Bidrag	11 574	5 055	5 055	5 055	5 055
Försäljning av verksamhet och entreprenad	262 215	245 294	217 979	219 059	220 492
Övriga intäkter	141 760	1 486	1 056	1 056	1 056
Summa intäkter	658 895	508 793	508 056	513 635	516 983
Lönekostnader	284 020	297 347	309 382	308 752	309 769
Köp av huvudverksamhet	62 245	61 759	67 027	67 787	67 787
Lokalhyror och markhyror	48 534	48 274	52 699	54 211	53 973
Avskrivningar och internränta	122 349	141 006	142 403	149 317	155 348
Övriga kostnader	279 311	233 888	248 842	258 467	264 455
Summa kostnader	796 459	782 274	820 353	838 534	851 332
Nettokostnader	137 564	273 481	312 297	324 899	334 349

Driftbudget

tkr	Bokslut 2021	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Kommunledning och stödfunktioner	119 556	156 871	165 232	175 167	180 717
Samhällsbyggnad	84 880	87 091	89 812	92 039	95 536
Exploatering och slutredovisn.	-84 458	0	0	0	0
Teknik- och förvaltningsstöd	17 586	29 519	57 253	57 693	58 096
Nettokostnad	137 564	273 481	312 297	324 899	334 349

Kommunstyrelsens verksamhetsansvar omfattar sektorerna Samhällsbyggnad och Teknik och förvaltningsstöd samt kommunledning och stödfunktioner.

Inom sektorn för samhällsbyggnad är en justering av taxor beräknad i nivå med index. Resurser för arbetet med översiktsplan, samt samordning av klimatanpassningar bedöms behöva tillskjutas. Det är önskvärt att fortsatt kunna avsätta medel för att kommunstyrelsen skall kunna allokera medel för att kunna förstärka plankapaciteten vid politiskt prioriterade projekt. Fortsatt redovisning av tid samt, när så är möjligt, belasta pågående projekt med den egna tiden kommer att ske. En möjlighet finns att finansiera en miljöinspektörstjänst genom avgifter samt projektredovisning. Projekten på egen mark belastas av kostnader för intern tid och utredningar, vilket beräknas öka från ca 10 mnkr 2022 till ca 12 mnkr 2025. I budget/plan ingår även detaljplaner utan kommunalt markinnehav och kommunens insatser i dessa finansieras löpande innevarande år genom plan- och exploateringsavtal.

I samband med att välfärdsnämndens verksamheter behöver anpassa sin volym efter demografiska

förändringar och förändrade behovsbedömningar behöver en anpassning ske inom, framförallt, måltids- och fastighetsverksamheterna. Det är en utmaning som bland annat kan innebära att nya målkonflikter uppstår. Planering för att utifrån en fastighetsstrategi satsa målinriktat på underhåll och upprustning kan täckas inom ramen för förvaltningens bedömning på drift- och investeringssidan.

Hänsyn har bland annat tagits till behovet av att tillgänglighetsanpassa kommunens webbsida, arbetet med fossiloberoende kommun samt digitalisering.

Investeringsbudget

tkr	Bokslut 2021	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Inkomst	664	54 100	0	2 500	0	19 700	0
Utgift	216 443	361 470	149 462	214 977	293 227	273 927	282 387
Nettokostnad	215 779	307 370	149 462	212 477	293 227	254 227	282 387

I planperioden uppgår styrelsens samlade nettoinvesteringsbudget till 1 192 mnkr, varav 149 mnkr föreslås 2023. De enskilt största projekten är nybyggnation av is- och träningshallar med 230 mnkr och anpassnings- och ersättningsinvesteringar för att förnya och modernisera kommunens grundskolelokaler med 300 mnkr. Ett anslag om 225 mnkr har avsatts under planperioden för renovering och underhåll av lokaler kopplat till fastighetsstrategi.

I beloppen ingår även anslag för konstnärlig utsmyckning.

2 Kommunledning och stödfunktioner

2.1 Sektorns organisation

Kommunledning består av kommundirektör medan stödfunktionerna omfattar Ekonomi och upphandling, Personal samt Utveckling. Kommundirektören ansvarar för och utövar styrning och ledning av den samlade förvaltningen. Stödfunktionernas uppdrag är att leda, samordna samt stödja inom respektive ansvarsområden. I detta ingår att ansvara för och driva utveckling inom prioriterade områden.

2.2 Sektorns ekonomi

2.2.1 Resultatbudget

Belopp i tkr	Bokslut 2021	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Taxor och avgifter	119	0	0	0	0
Hyror och arrenden	399	1 186	1 186	1 186	1 186
Bidrag	3 468	1 315	1 315	1 315	1 315
Fsg av verksamhet och entreprenad	8 684	1 296	1 296	1 296	1 296
Övriga intäkter	46	50	50	50	50
Summa intäkter	12 716	3 847	3 847	3 847	3 847
Lönekostnader	68 367	68 858	71 546	71 546	71 546
Köp av huvudverksamhet	28 655	28 724	29 968	30 728	30 728
Lokalhyror och markhyror	3 240	3 595	5 013	5 013	5 013
Avskrivningar och internränta	16	34	34	34	34
Övriga kostnader	31 994	59 507	62 518	71 693	77 243
Summa kostnader	132 272	160 718	169 079	179 014	184 564
Nettokostnader	119 556	156 871	165 232	175 167	180 717

2.2.2 Driftbudget per verksamhet

Verksamhet, tkr	Bokslut 2021	Budget 2022	Budget 2023	Budget 2024	Budget 2025
Ledning	39 708	64 738	71 783	84 118	89 668
Ekonomi och Upphandling	19 985	20 671	21 075	20 075	20 075
Personal	28 968	32 373	33 369	33 369	33 369
Utveckling	30 896	39 089	39 005	37 605	37 605
Nettokostnad	119 557	156 871	165 232	175 167	180 717

Budgeten för kommunledning och stödfunktionerna omfattar en del personalkostnader, men en betydande del utgörs också av kommunens årliga medlemsavgift till Räddningstjänstförbundet. En uppräknig av denna, liksom övriga förbundsavgifter, har gjorts för planperioden.

Inom Kommunledning har ytterligare betydande justeringar gjorts inom planperioden. Förvaltningsgemensamma utvecklings- och omställningsresursen ökas från 4,5 mnkr till totalt 10,0 mnkr. Syftet med resursen är bland annat att möta framtida utmaningar, exempelvis digitalisering. Kommunstyrelsens reserv budgeteras också centralt på kommunledning och uppgår till 15,7 mnkr år 2023, för att öka till 25,8 mnkr år 2025. Kommunens kostnader för friskvårdsbidrag, totalt 9,0 mnkr, vilket motsvarar 3 000 kr per anställd budgeteras här.

Ekonomi och Upphandling

Inom ekonomi och upphandling budgeteras kostnader för strategiskt inköp med kategoristyrning år 2022 och 2023, vilket är i linje med uppdrag från kommunstyrelsen. Projektet "Strategiskt inköp", eller Kategoristyrning beräknas kunna finansieras av minskade kostnader inom organisationen för om halvårsskiftet 2023.

I budgetförslaget ingår 750 tkr för systemförvaltning enligt tidigare beslut. För kommunledningsfunktionerna anställs en medarbetare i syfte att täcka samtliga system. Den organisatoriska hemvisten är Ekonomi- och upphandlingsfunktionen

Utveckling

Från och med 2023 införs en ny politisk organisation med ytterligare en nämnd. Den nya organisationen innebär ökade behov av stöd till politiken och utökning av administrativt arbete. Kansliet har förstärkts med en nämndsekreterare hösten 2022 och från 2023 ingår ramförstärkning om 750 tkr.

utvecklingsfunktionens budget för 2022 ingick en reserv om 2,7 mnkr för att inrymma eventuella kostnadsökningar för Råda Säteri i händelse av helt uteblivna externa hyresintäkter. Denna reserv flyttas till den gemensamma reserven för kommunstyrelsen, dock fortsatt öronmärkt för Råda Säteri.

I tidigare beslutad budget ingår ramförstärkning om 1 mnkr för att säkerställa arbetet med kommunens webbplats. Under 2022 publiceras en ny webb för Härryda kommun och det är framgent angeläget att säkerställa så väl kvalitet som nya lagkrav på tillgänglighet och personuppgiftshantering, därav ligger denna ramförstärkning kvar.

Arbetet med åtgärder för att åstadkomma fossiloberoende förvaltning fortgår och under 2022 påbörjades omställningsarbetet mot cirkulära möbelflöden i projektform. Den fortsatta bedömningen är att arbetet behöver ytterligare tid i projektform och bli stabilt, etablerat och med en central finansiering. Medel motsvarande 2,0 mnkr inryms i budgetförslaget för att finansiera projektledare, arbetsledare, lagerlokal, verkstad med mera. Av dessa återfinns 600 tkr i Härryda Framtids budget.

Personalfunktion

Den fackliga verksamheten har under en längre tid varit underfinansierad. Det centrala avtalet innebär högre kostnader är budgeterat och i budget från 2023 återfinns en permanent ramförstärkning på 700 tkr.

2.2.3 Investeringsbudget

tkr	Bokslut 2021	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Inkomst	0	0	0	0	0	0	0
Utgift	0	2 079	812	1 127	1 527	627	727
Nettoutgift	0	2 079	812	1 127	1 527	627	727

Investeringsbudgeten omfattar anslag för konstnärlig utsmyckning som motsvarar 0,5 % av kommunens samlade investeringsbudget, dock maximalt 2,0 mkr.

2.3 Ekonomi och upphandling

2.3.1 Grunduppdrag och kvalitetsstyrning

Grunduppdrag

Ekonomi och upphandling stödjer Härrydas politiska organisation och förvaltning i ekonomi- och upphandlingsfrågor och utvecklar kommunens ekonomistyrning. Stödet till förvaltningens chefer är centralt.

I grunduppdraget ingår bland annat att hantera kommunens samtliga kund- och leverantörsfakturer, upprätta månadsrapporter, bokslut, förvaltningsberättelse och budget. Funktionen hanterar alla kommungemensamma ramavtal samt ramavtal som är specifika för sektor för socialtjänst samt utbildning och kultur. Även kommunens försäkringar samordnas.

Informationstal

	Bokslut 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
Antal leverantörsfakturer	52 150	56 000	55 000	55 000	55 000
Varav elektroniska	42 135	42 000	44 000	45 000	46 000
Antal kundfakturer	57 344	60 000	60 000	60 000	60 000
Ekonomiska rapporter till KS och VFN	6	6	6	6	6

2.4 Personal

2.4.1 Grunduppdrag och kvalitetsstyrning

Grunduppdrag

Personalfunktionen är kommunens centrala resurs för personalfrågor. Huvuduppgifterna är att genom ett konsultativt arbetssätt stödja chefer i personalfrågor. Funktionen ska se till att kommunen som arbetsgivare följer lagar, avtal och policys inom området, samt följer upp och kontrollerar bland annat sjukfrånvaron. Funktionen arbetar även med strategiska personalfrågor som ledarutveckling, arbetsgivarvarumärket och kompetensförsörjning. Till arbetsuppgifterna hör även kommuncentrala förhandlingar och samordning av löneöversynen i kommunen. Funktionen ansvarar för all lönehantering, pensionshantering och personalstatistik av olika slag. Funktionen arbetar även med att förebygga ohälsa, genom att arbeta med verksamhetsutveckling och arbetslagsutveckling samt med rehabilitering av medarbetare. Kommunens gemensamma bemanningsenhet är placerad inom personalfunktionen.

Informationstal

	Bokslut 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
Antal löneutbetalningar per år	49 391	54 000	55 000	55 000	55 000
Antal tillsvidareanställda	2 857	2 950	3 050	3 050	3 050
Antal visstidsanställda	323	250	250	250	250

2.5 Utvecklingsfunktion

2.5.1 Grunduppdrag och kvalitetsstyrning

Grunduppdrag

Utvecklingsfunktionen är en stödfunktion med ansvar för frågor som berör och ska genomsyra alla verksamheter i förvaltningen. Utvecklingsfunktionen innehåller enheterna Digital utveckling, Kansli, Kommunikation samt Näringsliv. Dessutom finns ansvaret för processledning och samordning av kvalitetsarbete och Agenda 2030, inklusive folkhälsa och miljö, inom funktionen. Huvuduppgiften för funktionen är att stödja kärnverksamheternas arbete, att samordna och processleda utifrån ett förvaltningsgemensamt perspektiv samt att stå för specialistkunskap.

Enheten för digital utveckling leder och samordnar det förvaltningsövergripande arbetet med digitalisering. Enheten stödjer också den verksamhetsnära digitaliseringen i olika faser för att säkerställa en ändamålsenlig digitalisering i hela kommunen. Genom utveckling och effektivisering av digitala verktyg förenklas och effektiviseras mötet med kommunen. Arbetet styrs genom kommunens policy för digital utveckling utifrån principerna invånaren först, digitalt först samt samverkan först.

Kanslienheten ger stöd och service till kommunens politiska organ genom bland annat sekreterarskap för kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, nämnder med flera. Enheten samordnar och utvecklar den politiska ärendeprocessen, samt säkerställer att processen håller hög kvalitet, är rättssäker och väl förankrad i verksamheterna. Enheten stödjer kommunens politiska organ och verksamheter med att efterleva bestämmelser i lagstiftning, kommunens reglementen, delegationsordningar och arbetsordningar, samt samordnar och utvecklar arbetet kring dessa styrdokument. Vidare har enheten hand om diarium och centralarkiv samt ger konsultation till förvaltningen i frågor som rör arkivering. Därutöver bistår enheten förvaltningen och förtroendevalda med juridisk konsultation och utbildning samt leder kommunens arbete med planering och genomförande av allmänna val.

Arbetet med att utveckla Härryda kommuns interna och externa kommunikation leds och samordnas av kommunikationsenheten. Arbetet utgår från kommunikationspolicyn som bland annat slår fast att förvaltningens kommunikation ska vara snabb, planerad, tillgänglig och anpassad till mottagaren. Enheten stöttar verksamheterna i deras kommunikationsarbete, både strategiskt och operativt. Kommunikationsenheten tar fram mallar, riktlinjer och utbildar chefer och medarbetare inom kommunikationsområdet. Att förvalta och utveckla kommunens olika kommunikationskanaler ingår i ansvarsområdet, liksom grafisk profil, kriskommunikation och mediefrågor.

Näringslivsenhetens arbete har fokus på att Härryda ska vara Sveriges bästa näringslivskommun. Arbetet utgår från näringslivspolicyn och det näringslivsstrategiska programmet. Företagslotsen arbetar med att i nära dialog med befintliga och nytillkommande företag i kommunen underlätta och förbättra kontakten med kommunen. För att säkerställa en positiv utveckling av kommunens kommersiella centrum arbetar platsutvecklaren tillsammans med fastighetsägare, näringsidkare och övriga förvaltningen. Besöksnäringsutvecklaren arbetar med att utveckla Råda Säteri till en modern och levande säterimiljö enligt den av fullmäktige beslutade inriktningen. Den kommunala energi- och klimatrådsgivningen finns tillgänglig för företag, organisationer och privatpersoner, verksamheten bedrivs genom ett samarbetsavtal med Borås Stad och är finansierad av Energimyndigheten.

Förvaltningens gemensamma kvalitetsarbete leds och samordnas via utvecklingsfunktionen, vilket bland annat inkluderar samordning, övergripande sammanställning och analys av uppföljning av olika slag, genomförande av enkäter med mera. Även arbetet med intern kontroll samordnas inom funktionen.

Arbetet med Agenda 2030 leds och samordnas av ett särskilt team med olika kompetenser inom områdena miljö, folkhälsa och hållbar utveckling. Teamets uppgift är att leda genomförandet av den strategiska plan som ligger till grund för arbetet med Agenda 2030. Dessutom ansvarar teamet för det strategiska arbetet med folkhälsa, bland annat samverkan och avtal med hälso- och sjukvården kring folkhälsoinsatser samt för samordning av det interna miljöarbetet i förvaltningen.

Kvalitetsindikatorer

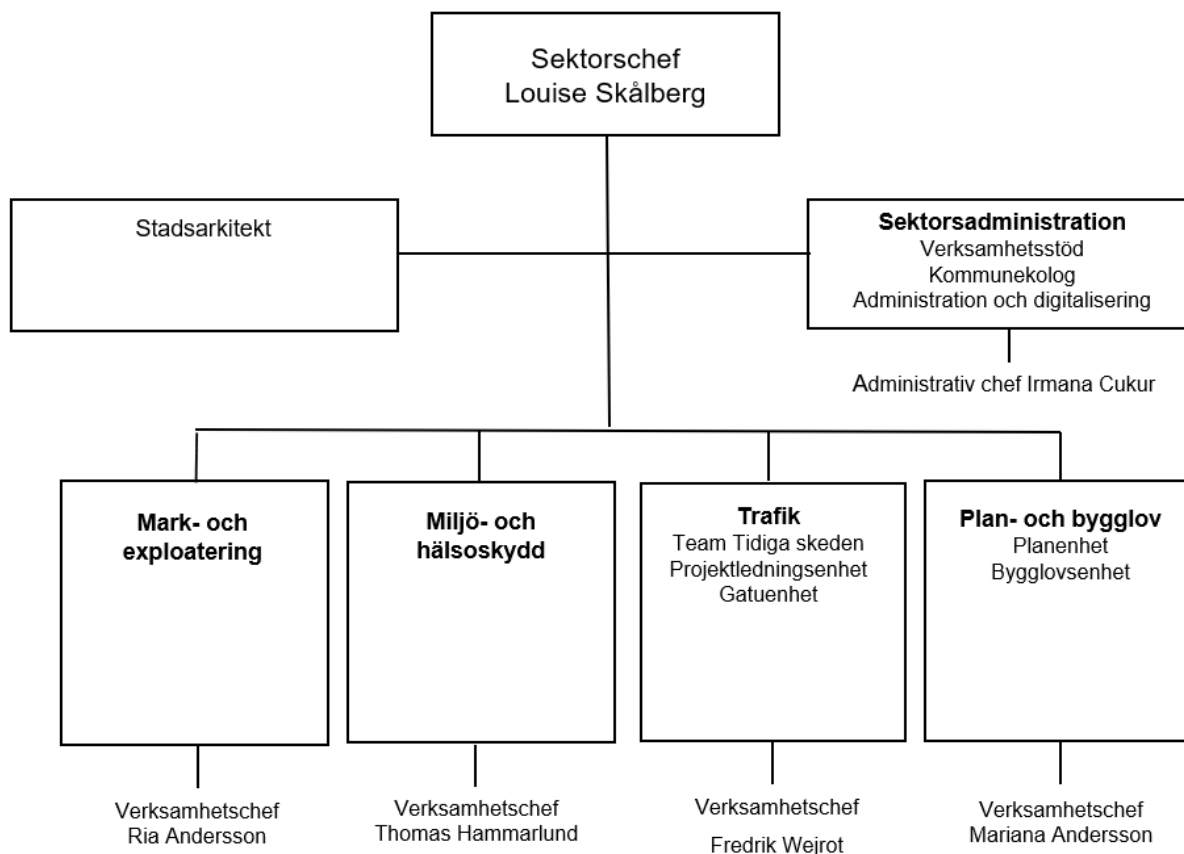
	Bokslut 2018	Bokslut 2019	Bokslut 2020	Bokslut 2021
Andel chefer som anser att de fick svar på sina frågor och den hjälp och stöd de behövde i kontakt med kommunikationsenheten			83	81
Andel chefer som är nöjda med resultatet och anser att rådgivningen, kommunikationsinsatsen eller leveransen höll bra kvalitet			85	80
Andel chefer som anser sig ha rätt kunskaper och förutsättningar för att bidra till att Härryda kommun blir en mer kommunikativ organisation (ny fråga)				79
Andel chefer som anser att de fick svar på sina frågor och den hjälp och stöd de behövde i kontakt med kanslienheten			85	88
Andel chefer som uppfattar att arbetet som utförs av kanslienheten är av god kvalitet			63	56
Andel chefer som uppger att de arbetar aktivt/konkret med hållbarhetsfrågor inom sin enhet (ny fråga)				76
Andel chefer som upplever sig veta hur de kan bidra till Härryda kommuns arbete med hållbar utveckling (ny fråga)				85
Andel chefer som sig ha den kunskap de behöver inom hållbarhetsområdet (ny fråga)				75
Andel chefer som upplever sig veta hur de kan bidra till att Härryda kommun ska ha Sveriges bästa företagsklimat (ny fråga)				60
Andel chefer som upplever sig ha den kunskap de behöver inom näringslivsområdet för att kunna bidra till ett bra företagsklimat (ny fråga)				53
Andel chefer som uppger att de arbetar aktivt/konkret med näringslivsfrågor inom sin enhet (ny fråga)				44
Invånarnas nöjdhet med tillgången till information om kommunen och dess verksamheter * (0-10)	7		7	
Invånarnas nöjdhet med tydligheten i kommunens information* (0-10)	7,1		7	
Invånarnas nöjdhet med i hur god tid kommunen informerar om viktiga frågor* (0-10)	6,7		6,6	

	Bokslut 2018	Bokslut 2019	Bokslut 2020	Bokslut 2021
Invånarnas upplevelse av kommunens insatser för att kunna leva miljövänligt* (0-10)	6,3		6,2	
Invånarnas nöjdhet med kommunens webbplats* (0-10)	6,9		6,8	
Trygghet - indexvärde utifrån sammanvägning av tre frågor om upplevd trygghet*(0-100)	58		59	
Företagarnas sammanfattande omdöme om företagsklimatet i Härryda kommun (1-6)			3,92	4,21
Placering i Svenskt Näringslivs ranking av företagsklimatet i landets 290 kommuner			7	2

* Resultat ur SCB:s medborgarundersökning genomförs vartannat år.

3 Sektor för samhällsbyggnad

3.1 Sektorns organisation

Sektorn för samhällsbyggnad ansvarar för gator och vägar, parker, markområden, detaljplaner och översiktsplaner, bygglov, kart- och mätverksamhet, exploatering, miljötillsyn, hälsoskydd samt livsmedelskontroll.

3.2 Mål

3.2.1 Inriktningar

Sektorn ska kontinuerligt pröva möjligheten att verksamhet bedrivs av annan utförare än kommunen.

Sektorn ska arbeta för en ökad bostadsbyggnation och i så hög utsträckning som möjligt använda externa aktörer i arbetet. Målsättningen är att kommunens alla delar ska utvecklas.

Nya detaljplaner och dess kringkostnader skall alltid som utgångspunkt ge överskott till kommunen.

Kommunstyrelsen skall löpande ha uppdaterad information om projektens framskridande för att vara väl insatt när det närmar sig t.ex. samråd, granskning eller antagande av detaljplaner. Löpande redovisning skall ske enligt beslut i samband med startbesked.

Viktigt är även att arbeta med dialoger, gärna digitala, med medborgare i ett tidigt skede.

Förvaltningens plan för genomförande

Sektorns dagliga arbete påverkar i hög grad hur Härryda kommun uppfattas som samhällsaktör. I det dagliga arbetet tar vi hänsyn till flera bärande principer som kan bidra till ett lyckat resultat för kommunen som aktör tillsammans med bland annat kommunmedborgare, lokalt näringsliv och fastighetsägare.

Sektorn kommer fortsatt att ha kontinuerlig dialog och avstämning med de politiska beslutsinstanserna gällande frågeställningar av betydelse för måluppfyllnad, förståelse för olika vägval i processerna och gemensam framgång med slutresultatet för vårt arbete.

Sektorn arbetar på olika sätt för att optimera effektiviteten och korta tiden för detaljplanearbete, både för exploatörsdrivna och kommunala planer. Dessutom kommer sektorn att fortsätta att arbeta med att ha god kontroll på ekonomin för helheten i alla projekt.

Många av de arbetsuppgifter för vilka sektorn ansvarar för utförs av annan utförare än kommunen. Sektorns totala driftbudget fördelar sig så att runt 30 % avser personalkostnader, 40 % avser köp av tjänst från externa och resterande 30 % avser kapitaltjänstkostnader, IT-kostnader och köp av kontorsmaterial m.m. När det gäller investeringsbudgeten så är utföraren i nästan 100 % någon annan än kommunen. Sektorn arbetar dock ständigt med att konkurrensutsätta delar av verksamheten och gör upphandlingar enligt LOU. Sektorns infrastrukturentreprenader kommer att konkurrensutsättas som partnerskaps-, total- och generalentreprenader. Det pågår ett flertal exploatörsdrivna planer och frågan lyfts till exploatörerna i samband med planbesked eller planstart om möjlighet till exploatörsdriven detaljplan. Exploatörer får även möjlighet att ansvara för utbyggnad av bland annat allmän platsmark när det finns förutsättningar för sådant.

Förvaltningen har arbetat fram en modell för hur tidig dialog med närboende och verksamma ska ske i samband med detaljplaneläggning. Modellen används av förvaltningen vid uppstart av nya detaljplaner men uppmanar även exploatörer att använda liknande metoder vid ansökan om planbesked. Hur dialogerna utformas beror på det aktuella områdets förutsättningar. Olika lösningar för digitala dialoger har tagits fram och sektorn fortsätter att vara delaktig i utvecklingen av bland annat appen Mitt Härryda för att möjliggöra digitala dialoger med kommuninvånare och företag.

3.3 Sektorns ekonomi

3.3.1 Resultatbudget

Belopp i tkr	Bokslut 2021	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Taxor och avgifter	28 878	29 931	32 706	32 706	32 706
Hyror och arrenden	2 898	1 725	1 725	1 725	1 725
Bidrag	1 489	0	0	0	0
Fsg av verksamhet och entreprenad	25 777	25 875	26 165	26 165	26 165
Övriga intäkter	2 037	560	130	130	130
Summa intäkter	61 079	58 091	60 726	60 726	60 726
Lönekostnader	51 618	58 206	61 393	60 623	60 623
Köp av huvudverksamhet	33 517	33 035	37 059	37 059	37 059
Lokalhyror och markhyror	2 163	1 994	2 053	2 053	2 053
Avskrivningar och internränta	12 940	19 591	20 335	23 332	26 829
Övriga kostnader	45 721	32 356	29 698	29 698	29 698
Summa kostnader	145 959	145 182	150 538	152 765	156 262
Nettokostnader	84 880	87 091	89 812	92 039	95 536

Slutredovisning av exploateringsverksamheten finns inte med i budget 2023-2025, och inte heller i bokslut 2021 i tabellen ovan. Slutredovisningar redovisas under avsnittet för exploatering.

3.3.2 Driftbudget per verksamhet

Verksamhet, tkr	Bokslut 2021	Budget 2022	Budget 2023	Budget 2024	Budget 2025
Ledning och admin inkl kommunekolog	10 528	11 187	13 985	13 985	13 985
Mark och Exploatering	4 791	5 321	5 381	5 381	5 381
Plan och Bygglov	-1 728	-4 007	-5 873	-6 258	-6 258
Trafik	66 185	70 268	72 013	74 625	78 122
Miljö och hälsoskydd	5 104	4 322	4 306	4 306	4 306
Nettokostnad	84 880	87 091	89 812	92 039	95 536

Driftbudget/plan för sektorn för samhällsbyggnad innebär en nettoökning med 5,7 mnkr under planperioden.

Sektorns ram är justerad med budget för kapitaltjänstkostnader utifrån investeringsbudgeten, samt för ökade elkostnader, högre arbetsgivaravgift och justering enligt den nya IT finansieringsmodellen. Utöver detta har sektorn fått en ramförstärkning på 2 mnkr för bland annat ny översiktsplan samt samordning av kommunens klimatanpassningsarbete. Verksamheten Miljö och hälsoskydd har, utifrån behovsutredningen och tillsynsplanen som underlag, en utökning i budgeten med en inspektör från år 2023. Tjänsten är självfinansierad till 75 % genom taxor och avgifter.

Utöver ovanstående har mindre justeringar inom beslutad ram justerats inom verksamheterna.

3.3.3 Investeringsbudget

tkr	Bokslut 2021	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Inkomst	664	54 100	103 500	48 140	0	19 700	0
Utgift	42 497	173 377	156 200	89 140	40 200	33 500	40 560
Nettoutgift	41 833	119 277	52 700	41 000	40 200	13 800	40 560

I planperioden 2023-2027, uppgår sektorns samlade nettoinvesteringsbudget till drygt 188 mnkr. Även en stor del av 2022 års budget beräknas att ombudgeteras till 2023.

Inför uppstart av investeringsprojekten ska sektorn begära startbesked av kommunstyrelsen för vissa projekt. Startbeskedet ska innehålla uppgifter om bland annat hur projektet ska genomföras, tidsplan samt budget. Information om alla projekt finns i bifogad tabell, Investeringsbudget/plan 2023-2027.

Inom Mölnlycke fabriker utom plan sker förbättringar av delar av vägnätet för att förbättra framkomligheten. Det avser i första hand cirkulationerna vid Säterivägen/Allén/Benarebyvägen samt Säterivägen-Mölnaldsvägen, som bland annat kompletteras med ett extra körfält. Ovanstående arbete kommer att ske under planperioden.

Upprustning av Biblioteksgatan beräknas kosta 16 mnkr inom planperioden. Uppkomna brister utmed gata samt utrustning och växtlighet i Mölnlyckes centrum behöver ses över och åtgärdas. I samband med upprustningen ses även funktionen för gatan över.

Ett av de nya projekten är Solviksbron i Hindås, en gång- och cykelbro i trä, vars tekniska livslängd är slut och behöver ersättas. Budgeten beräknas till 4 mnkr.

I samband med ny detaljplan tar kommunen över vägar vid Abborrtjärn. En gång- och cykelväg kommer att byggas utmed Abborrtjärnsvägen och i samband med dessa åtgärder kommer en gatukostnad att tas ut.

Sektorn har under planperioden även föreslagit ett nytt verksamhetssystem för att kunna leva upp till lagkrav om digitala detaljplaner. Det nya verksamhetssystemet är ett steg som behöver tas om vi ska kunna digitalisera samhällsbyggnadsprocessen och på sikt kunna ha en obruten digital samhällsbyggnadsprocess. Sektorn har även lagt med förslag på att rusta upp ett konferensrum med digital teknik.

Utöver egna projekt och underhåll ansvarar trafikverksamheten för projektering och upphandling i genomförandet av detaljplaner (exploatering), i planen ligger 13 sådana projekt som helt eller delvis finansieras av markförsäljning och gatukostnadsersättning. Exempel på större projekt kopplade till exploatering och detaljplaner för trafikverksamhetens del är Magasinsvägens förlängning, Idrottsgatan och Bråta i Wendelsberg.

Ingen hänsyn har tagits till rådande index/kostnadsökningar och den osäkra prisutvecklingen.

3.3.4 Exploatering, finansieringsplan

tkr	Bokslut 2021	Plan 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Inkomst	-104 202	-42 237	-50 575	-143 463	-186 156	-175 050	-55 565
Utgift	84 731	136 210	130 785	118 423	109 772	62 362	9 250
Nettoutgift	-19 471	93 973	80 210	-25 040	-76 384	-112 688	-46 315

Tabellen ovan visar belopp exkl. VA och avser projekt både på kommunägd och privatägd mark.

Finansieringsplanen för exploatering innefattar inkomster från markförsäljning och gatukostnadsersättning samt utgifter avseende genomförandet av detaljplaner. Totalt under kommande femårsperiod bedöms utgifterna uppgå till 431 mnkr och inkomsterna till 611 mnkr, se ovan tabell. I finansieringsplanen ingår även detaljplaner utan kommunalt markinnehav och kommunens insatser i dessa finansieras löpande innevarande år genom plan- och exploateringsavtal. Kompletta listor över exploateringsprojekten finns som bilagor till verksamhetsplanen vilka är uppdelade i exploatering på kommunägd och privatägd mark och visar inkomster och utgifter per kalenderår på projektnivå. Exploateringsverksamheten följer underlaget för bostadsförsörjningsprogrammet vid utveckling av bostadsområden i kommunen.

Exploatering på kommunägd mark

Verksamhetsmark:

Projekt för verksamhetsmark som pågår är Hindås industriområde, Företagsparken III och Mölnlyckemotet. Detaljplanen för Mölnlyckemotet är överklagad men beräknas kunna antas 2022/2023 och därefter påbörja utbyggnad av infrastrukturen. Detaljplan pågår även för verksamhetsområde för ishall och Travepark där ishallen ska byggas på kommunägd mark och Travepark på privatägd mark.

Under 2022 ska de kvarstående utgifter och inkomster i projektet Airport city etapp 4 bokas upp och projektet slutredovisas. Detaljplan för skola vid Djupedalsäng planeras att avbrytas och upparbetade kostnader ska även där slutredovisas.

Mark för bostäder

Projekt för bostäder där utbyggnad av infrastruktur pågår är Idrottsgatan, Landvetter centrum och Landvetters Backa Västra. Projekt med pågående planarbeten som även de kommer övergå till infrastrukturutbyggnad under planperioden är Bocköhalvön som planeras antas 2022, Enebacken II och bostäder i P-hus i Mölnlycke som planeras antas 2023/2024. Vid Landvetter Södra etapp 1 är planarbetet startat och det stora arbetet under planperioden är utbyggnad av en tillfartsväg från nuvarande Magasinsvägen som ska försörja området samt Landvetters Backa västra.

Valborgs kulle planeras att delas upp i två planområden varav det ena ska innefatta SBBs fastighet med Fridaskolan och det andra området avser Peab och kommunens mark. Syftet är att säkra fortsatt verksamhet och utveckling för Fridaskolan.

Exploatering på privatägd mark

Verksamhetsmark:

Projekt för industrimark där planarbeten pågår är Fläskebo avfallsanläggning, Gökskulla och Fäxhult. I mitten av planperioden planeras även projektet Airport city etapp 5 att startas upp.

Mark för bostäder

Projekt för bostäder där utbyggnad av infrastruktur pågår är Björred Alberts väg, Säteriet Förbo och Wendelsstrand. Planarbeten har startats eller kommer att startas under planperioden för projekten Växthusen, Slamby, Hindås Trädgårdsstad, Rävlanda Sanatorium, Borgåsens förskola, Tahult och Hälsans hus.

3.4 Plan och bygglov

3.4.1 Grunduppdrag och kvalitetsstyrning

Grunduppdrag

Verksamheten plan och bygglov består av en planenhet och en bygglovsenhet och styrs till stora delar av plan- och bygglagen och miljöbalken. Lagarna reglerar planläggning av mark och vatten och innehåller bestämmelser kring byggande. Syftet med reglerna i lagstiftningen är att främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden.

Enligt plan- och bygglagen är det kommunens ansvar att planlägga användningen av mark och vatten. Verksamheten tar fram och tillhandahåller de underlag för beslut som behövs för att möjliggöra en önskad samhällsutveckling i kommunen.

Planenheten ansvarar för att upprätta detaljplaner, program och översiktsplaner på uppdrag av kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

Verksamhetens bygglovsenhet handlägger bygglov, förhandsbesked, marklov, rivningslov, startbesked, slutbesked och tekniska samråd. Bygglov ansvarar även för tillsyn och kontroll av att bygglovsbesluten följs. Bygglovsenheten jobbar på uppdrag av miljö- och bygglovsnämnden

Kvalitetsindikatorer

	Bokslut 2018	Bokslut 2019	Bokslut 2020	Bokslut 2021
Kundnöjdhet NKI Bygglov	55	68	67	67
Handläggningstid i snitt/år från uppdrag till antagande.		3	3	3

Informationstal

	Bokslut 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
Antal bygglovsärenden	1 428	1 100	1 100	1 100	1 100
Antal bostäder i antagna detaljplaner	1 150	850	560	5 500	200
Mängd verksamhetsmark i antagna detaljplaner (kvm)	121 500	0	80 000	650 000	120 000
Antal bostäder i beviljade förhandsbesked	98	70	60	60	60

3.4.2 Mål

Inriktningar

Detaljplaner skall tas fram med olika arbetsmetoder beroende på områdets förutsättningar i form av exempelvis ägarförhållanden.

För att förvaltningen skall få påbörja ett nytt detaljplanearbete skall startbesked ges av

kommunstyrelsen. Begäran av startbesked skall innehålla projektplan med resursbehov, totalbudget och tidsram för genomförandet samt tilltänkt projektledare.

Tillgången till infrastruktur är styrande för möjligheten att bygga.

Förvaltningens plan för genomförande

Sektorn anpassar arbetssättet i respektive detaljplan efter exempelvis ägarförhållanden. Detaljplaner drivs, förenklat, på tre olika sätt: exploatörsdriven, konsultdriven på uppdrag av kommunen eller helt kommundriven. Oavsett modell samarbetar kommunen alltid tätt med exploatören genom hela planprocessen. I den exploatörsdrivna modellen förskjuts delar av ansvaret för framtagande av planhandlingar från kommun till exploatör.

För att säkra ett genomförande av samtliga detaljplaner måste ett framtagande av detaljplan samordnas med möjligheten att få tillgång till infrastruktur. Detta görs genom att ställa krav på exploatör att bekosta utbyggnad av infrastruktur, exempelvis genom föravtal som reglerar kommande kostnadsansvar och åtaganden gentemot kommunen.

Sektorn delger inkomna begäran om planbesked till kommunstyrelsen för information, och därefter återkommer inom för lagen angiven tid för ställningstagande av kommunstyrelsen.

3.5 Mark- och exploateringsverksamhet

3.5.1 Grunduppdrag och kvalitetsstyrning

Grunduppdrag

Verksamheten mark och exploatering arbetar med verksamhetsområden såsom mark, exploatering, kartor, mätning samt geografiskt informationssystem (GIS) och har det övergripande markägaransvaret inom förvaltningen.

Verksamheten arbetar utifrån kommunens mål för mark samt målen för god ekonomisk hushållning. För att uppnå verksamhetsmålen för god ekonomisk hushållning ser verksamheten till att bostadsförsörjningsansvaret efterlevs samt att behov och önskemål av detaljplanelagd mark i tillfredsställande mängd finns för verksamheter, bostäder, kommunal service m.m.

Verksamheten arbetar även med att ta fram olika typer av markupplåtelseavtal, inköp och försäljning av mark samt förvaltning av kommunens skog. Verksamheten medverkar i olika typer av arbeten t.ex. framtagande av nödvändiga avtal och exploateringskalkyler i detaljplaner tillsammans med övriga verksamheter inom sektorn. Verksamheten ansvarar för att detaljplanerna är möjliga att förverkliga och håller hög kvalitet med avseende på ekonomi, juridik och teknik, i enlighet med plan- och bygglagen, fastighetsbildningslagen och expropriationslagen.

Som ett led i den långsiktiga planeringen görs statistikutredningar och uppföljning av kommunens bostadsplanering och byggnation, befolkningsprognoser och utveckling på kort och lång sikt.

Mark och exploatering säkerställer även tillgång på mark för utbyggnad av kommunal infrastruktur.

Inom kart-, mät- och GIS-områden ansvarar verksamheten för kommunens grundkarta, att vid byggnation göra utsättningar, lägeskontroller samt producera nybyggnadskartor för fastighetsägare och att ajourhålla och utveckla förvaltningens GIS. Verksamheten medverkar även i sektorns arbete för att uppnå en obruten digital samhällsbyggnadsprocess.

Kvalitetsindikatorer

	Bokslut 2018	Bokslut 2019	Bokslut 2020	Bokslut 2021
Bostäder Nöjd Region-Index	56		69	

Informationstal

	Bokslut 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
Antal nybyggnadskartor	427	320	280	280	280
Antal husutstakningar	142	130	130	130	130

3.5.2 Mål

Inriktningar

Verksamheten skall aktivt arbeta för att trygga markförsörjningen för både näringsliv och bostadsbyggande. Marköverlåtelse skall ske till marknadspris och olika modeller för att tilldela mark skall prövas.

I möjligaste mån skall arbetsuppgifter och utgifter kopplade till exploatering överföras på externa exploatörer.

Förvaltningens plan för genomförande

Som ett led i att trygga markförsörjningen för bostadsbyggande och näringslivsutveckling på privat mark arbetar förvaltningen aktivt med att olika aktörer inom olika kompetenser ska hitta varandra. Arbetet bedrivs genom personliga kontakter, olika mötesformer, digitala och mediala former. Mark och exploatering har nära samarbete med näringslivsfunktionen inom kommunens förvaltning och tillsammans har vi många personliga kontakter. Verksamheten har tagit fram markförsörjningsprogram för verksamhetsmark i syfte att redovisa vilka områden som är aktuella för planläggning och exploatering på kort och lång sikt. Programmet ska utgöra ett stöd för kommunen i prioriteringen av vilka planer som skall genomföras under de kommande fyra åren med utblick ytterligare fyra år fram i tiden fram till 2030. Programmet utgör därmed underlag för planering av detaljplaner, kommunala investeringar i form av vägar, vatten- och avloppsledningar samt annan kommunal infrastruktur och service.

Verksamhetens roll är också att bidra till att exploatörer i den mån det krävs får hjälp att hitta rätt i processer och utredningsmaterial. Mark och exploatering möjliggör därmed för externa parter och exploatörer att delta i, och i allt högre grad driva, exploateringar inom kommunen. Verksamheten medverkar till att säkerställa täckning för kommunens utgifter i kommande avtalsstruktur med exploatörsdrivna detaljplaner.

Kommunfullmäktige har under 2019 antagit riktlinjer för markanvisningar. Riktlinjerna redogör för vilka typer av markanvisningar som finns och när i tid dessa generellt kan uppstå. Inom kommunen pågår olika typer av modeller att tilldela mark. Markförsäljning sker alltid till marknadspris. Mark och exploatering använder sig av egna värderare, och i de fall det krävs eller är lämpligt, köps värderingar in från oberoende värderingsbolag.

3.6 Trafik

3.6.1 Grunduppdrag och kvalitetsstyrning

Grunduppdrag

Trafikverksamheten består av Verksamhetsstöd, Projektledningsenheten samt Gatuenheten. Gatuenheten är i sin tur uppdelad i tre delar bestående utav Team myndighet, Team Transport och Team drift.

Grunduppdraget för Verksamhetsstöd är att på uppdrag av sektorn för samhällsbyggnad och trafikverksamheten arbeta som process- eller projektledare inom områdena stadsbyggnad/fysisk planering, transportinfrastruktur, trafikmobilitet, upphandling, trafikförslag och trafikprognoser. Arbeten inom dessa uppdrag kan innehålla till exempel upprättande av förfrågningsunderlag och genomförande av upphandling, utredningar; analyser, kalkyler, modeller, åtgärdsvalsstudier, samråd och avstämningar, förstudier, presentationer och trafikprognoser.

Projektledningsenheten grunduppdrag är att genomföra projekt inom nyanläggning och reinvestering av infrastruktur i hela kommunen, som projektledare samt som bevakande projektledare. Enheten har som grunduppdrag att på uppdrag projektleda hela projekterings- och byggnationsprocessen. Enheten fungerar genom sin specialistkunskap också som en remissinstans för att se över byggbarheten och erbjuda sitt stöd under detaljplaneskedet för samtliga verksamheter samt för att ta fram ekonomiska kalkyler och tidsplaner.

Grunduppdraget för team myndighet är att forma en säker och tillgänglig trafikmiljö samt att utföra den myndighetsutövning som ligger inom trafikverksamhetens ansvarsområde. I myndighetsutövningen fattar Team myndighet beslut alternativt yttrar sig till en annan beslutsfattande myndighet. I teamets grunduppdrag ingår att vara delaktigt i planeringen av nya trafikmiljöer för att säkerställa kvaliteten i den kommande utformningen i exempelvis detaljplaneprocessen och framtagning av projekteringshandlingar.

Grunduppdraget för team Transport är att utföra den myndighetsutövning och planering inom färdtjänst och skolskjuts som ligger inom trafikverksamhetens ansvarsområde. I myndighetsutövningen fattar team Transport beslut alternativt yttrar sig till en annan beslutsfattande myndighet.

Team drifts grunduppdrag är att utföra drift- och underhåll av kommunens offentliga ytor. De offentliga ytorna inkluderar kommunens gator, gång- och cykelvägar, parkeringsytor, torg och konstbyggnader samt grönytor så som parker, granskapsytor, naturmark inom detaljplanelagt område samt Mölndalsån med dess biflöden. Team drift samverkar med de andra teamen inom trafikverksamheten för att det vid nyanläggning ska skapas långsiktigt hållbara och driftvänliga miljöer.

Kvalitetsindikatorer

	Bokslut 2018	Bokslut 2019	Bokslut 2020	Bokslut 2021
Medborgarundersökningen - Underhåll och skötsel av gator och bilvägar, andel nöjda (%)	29		35	
Medborgarundersökningen - Underhåll och skötsel av gång- och cykelvägar, andel nöjda (%)	30		35	

Informationstal

	Bokslut 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
Genomfarts- och huvudgator, lokalgator, m ²	903 737	910 971	922 000	930 000	940 000
Gång- och cykelvägar, m ²	334 894	332 862	334 500	336 000	338 000
Antal resor inom den särskilda kollektivtrafiken, st	10 800	38 489	39 500	40 500	41 500
Antal skolskjutsresor exklusive resor inom den allmänna kollektivtrafiken, st	104 334	125 133	126 000	127 000	128 000
Kostnad för skolskjuts för grund- och särskola, tkr	11 252	14 300	14 330	14 300	14 300

3.6.2 Mål

Kommunstyrelsens mål och inriktningar för 2023

• *Skadegörelsen i och runt kommunens skolor ska minska och det ska vara nolltolerans mot klotter och skadegörelse.*

Förvaltningens plan för genomförande

För att möjliggöra en trygg, säker och inbjudande miljö inom och i anslutning till kommunens skolor så kommer Trafikverksamheten tillsammans med Fastighet och Säkerhetsavdelningen utöka sin samverkan. Den utökade samverkan syftar till att effektivt minska klotter och skadegörelse på skolområdena och på allmän plats i närheten av skolorna. Samverkan handlar bland annat om att ta fram en gemensam plan för att motverka åverkan innan de uppkommit samtidigt som själva återställningen efter ev. klotter och skadegörelse snabbare ska bli avhjälp.

3.7 Miljö- och hälsoskydd

3.7.1 Grunduppdrag och kvalitetsstyrning

Grunduppdrag

Miljö- och hälsoskydd arbetar på uppdrag av miljö- och bygglovsnämnden och utför tillsyn över verksamheter och aktiviteter som täcks av bland annat miljöbalken och livsmedelslagen, men även lagar såsom tobaks- och strålskyddslagen.

Miljöbalken innehåller regler för att skydda människors hälsa och miljö. Den berör all användning av mark, byggnader eller anläggningar som medför eller kan medföra utsläpp till mark, luft eller vatten som kan utgöra en risk för miljön eller människors hälsa. Miljöbalkens regler gäller alla, såväl företag och offentliga verksamheter som privatpersoner. Syftet med tillsynen är att se till att gällande lagstiftning följs. Livsmedelslagen syftar till att säkerställa en hög skyddsnivå för människors hälsa och för konsumenternas intressen när det gäller livsmedel, inklusive dricksvatten. Det kan gälla att livsmedlen är hygieniskt säkra att äta och att information om innehåll och märkning är korrekt. Miljö- och hälsoskydd genomför livsmedelskontroller för att säkerställa att verksamheterna följer lagen.

Förutom tillsyn och kontroll hanteras olika typer av tillståndsansökningar, anmälningar samt

dispenser. Dessa kan röra exempelvis enskilda avlopp, solarier, strandskydd, med mera. Miljö- och hälsoskydd tar varje år fram en behovsutredning och en tillsynsplan. Verksamheten gör alltid en prioritering av aktiviteterna i tillsynsplanen utifrån lagstiftningens krav, den aktuella miljö- och hälsoskyddssituationen i kommunen samt nationella och lokala miljömål.

Från och med 2023 tar Miljö- och hälsoskydd över ansvaret för serveringstillstånd enligt alkohollagen från Sociala sektorn.

Miljö- och hälsoskydd är även remissinstans vid exempelvis länsstyrelsens tillståndsprövning. Med kunskap inom miljöområdet deltar verksamheten även i kommunens samhällsplanering. En annan viktig uppgift är att ge råd och upplysningar om miljö- och hälsoskyddsfrågor till invånare och verksamheter.

Kvalitetsindikatorer

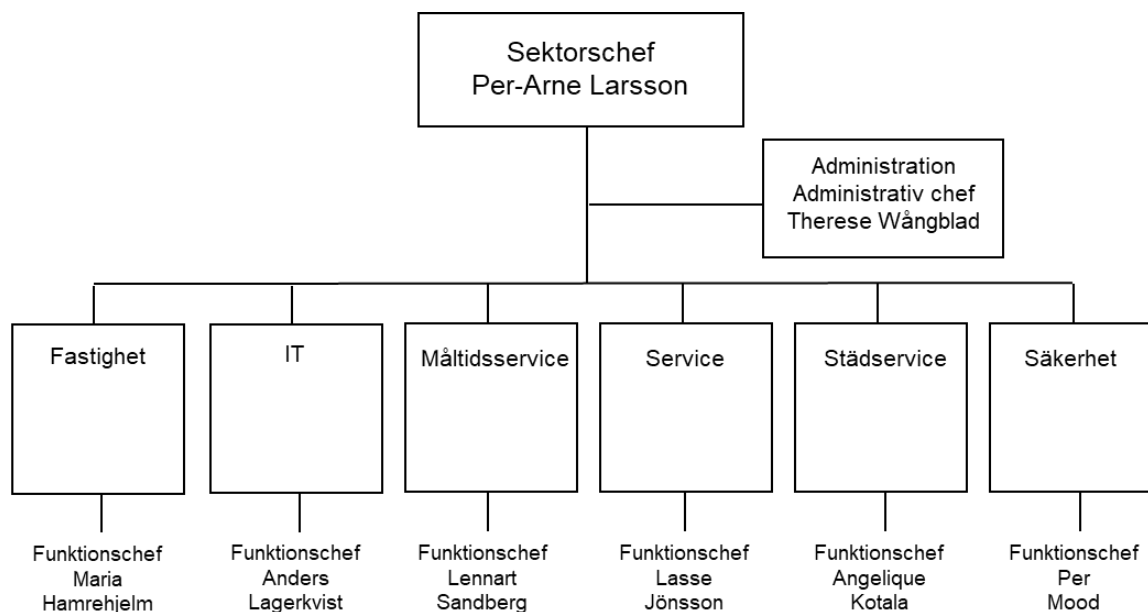
	Bokslut 2018	Bokslut 2019	Bokslut 2020	Bokslut 2021
Kundnöjdhet Livsmedel, NKI	80	80	82	82
Kundnöjdhet Miljö, NKI	66	67	62	64

Informationstal

	Bokslut 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
Antal livsmedelsanläggningar	251	251	280	280	280
Antal delegationsbeslut	574	700	700	700	700
Antal tillstånds- och anmälningspliktiga miljöfarliga verksamheter	70	70	96	96	96
Antal tillstånds- och anmälningspliktiga hälsoverksamheter	87	87	71	71	71
Antal enskilda avlopp	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500
Antal tillståndsansökningar och anmälningsärenden	395	400	400	400	400

4 Sektor för teknik och förvaltningsstöd

4.1 Sektorns organisation

Sektorn för teknik och förvaltningsstöd är förvaltningens servicesektor. Uppdraget är att tillhandahålla intern service inom fastighet, städ, måltider, IT, säkerhet. Sektorn arbetar också med kontorservice i kommunhusen, posthantering, kontaktcenter, fordonscentral, budget- och skuldrådgivning, krisledning, samt drift, skötsel och underhåll av kommunala fritidsanläggningar, gator och grönytor

4.2 Mål

4.2.1 Inriktningar

Sektorn ska erbjuda en effektiv intern service.

Förvaltningens plan för genomförande

Att erbjuda en effektiv intern service omfattar bl. a. att förenkla processer men också att vara medveten om sina kostnader. Sektorn fortsätter att arbeta med fokusområdet kostnadsmedvetenhet under 2023. För att effektivisera den interna servicen kommer sektorn fortsätta fokusera på att erbjuda fler digitala tjänster.

4.3 Sektorns ekonomi

4.3.1 Resultatbudget

Belopp i tkr	Bokslut 2021	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Taxor och avgifter	2	0	0	0	0
Hyror och arrenden	211 049	224 116	248 349	252 848	254 763
Bidrag	6 617	3 740	3 740	3 740	3 740
Fsg av verksamhet och entreprenad	224 910	218 123	190 518	191 598	193 031
Övriga intäkter	8 423	876	876	876	876
Summa intäkter	451 001	446 855	443 483	449 062	452 410
Lönekostnader	161 169	170 283	176 443	176 583	177 600
Köp av huvudverksamhet	73	0	0	0	0
Lokalhyror och markhyror	43 131	42 685	45 633	47 145	46 907
Avskrivningar och internränta	109 393	121 381	122 034	125 951	128 485
Övriga kostnader	154 821	142 025	156 626	157 076	157 514
Summa kostnader	468 587	476 374	500 736	506 755	510 506
Nettokostnader	17 586	29 519	57 253	57 693	58 096

4.3.2 Driftbudget per verksamhet

Verksamhet, tkr	Bokslut 2021	Budget 2022	Budget 2023	Budget 2024	Budget 2025
Ledning	2 532	3 604	4 428	4 128	4 128
Fastighet	5 859	4 301	-2 712	-2 725	-2 725
IT	-1 381	3 818	31 415	31 415	31 415
Måltidsservice	126	-340	5 255	5 260	5 287
Service	5 930	9 282	9 648	9 648	9 648
Städservice	421	1 157	1 557	1 557	1 557
Säkerhet	4 099	7 697	7 662	8 410	8 786
Nettokostnad	17 586	29 519	57 253	57 693	58 096

Sektorn finansieras i huvudsak av interna intäkter även om vissa delar är budgetfinansierade, exempelvis större delen av IT-verksamheten från och med år 2023 vilket förklarar den betydande delen av nettokostnadsökningen jämfört med föregående år. Säkerhetsfunktionen finansieras delvis av ett årligt statsbidrag för krisberedskap och civilt försvar medan resterande områden inom den funktionen är budgetfinansierade.

Budgeten har justerats utifrån volymförändringar jämfört med 2022 års budget, vilka bland annat omfattar färre elever inom grundskolan. För fastighetsfunktionen har volymökningar budgeterats, exempelvis stigande kapitalkostnader för utveckling av Råda säteri samt den planerade ishallen med idrottshall i Härryda. När det gäller prisförändringar har budgeten utökats för stigande måltidspriser

med 15 procent vilket motsvarar 3,4 mnkr. Storköksprisindex till och med augusti 2022 visar dock på prishöjningar med 17,4 procent sedan årsskiftet. För att möta denna höjning skulle livsmedelsbudgeten behöva utökas med ytterligare 0,6 mnkr. Fastighetsfunktionens budgetmodell bygger på en viss kostnadskompensation enligt konsumentprisindex. Modellen medför en eftersläpning vilket innebär att ökad inflation ej kompenseras fullt ut. Microsoft har höjt sina priser på licenser vilket inte är justerat i budgeten. IT-verksamheten kommer också påverkas av prishöjningar på halvledarprodukter.

Övriga budgetförändringar inom sektorn omfattar bland annat personalförstärkningar inom fastighetsfunktionen, kopplade till åtgärder utifrån statusbedömningar. För säkerhetsfunktionen utökas budgeten för arbetet med att stärka kommunens krisberedskap. Dessutom finns ett nytt anslag som är kopplat till ett statsbidrag som bland annat ska användas till brottsförebyggande arbete.

4.3.3 Investeringsbudget

tkr	Bokslut 2021	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Inkomst	0	0	0	0	0	0	0
Utgift	173 946	186 014	95 950	170 350	251 500	239 800	241 100
Nettoutgift	173 946	186 014	95 950	170 350	251 500	239 800	241 100

Sektorns totala investeringsbudget för perioden 2023-2027 uppgår sammantaget till 998,7 mnkr. Detta innebär en genomsnittlig årsbudget på knappt 200 mnkr. Drygt hälften av den sammanlagda investeringsplanen omfattas av den planerade nya ishallen med idrottshall samt förnyelse/modifiering av grundskolelokaler alternativt ny grundskola i slutet av planperioden.

När det gäller resterande delar av investeringsbudgeten ingår bland annat ett flertal årliga projekt kopplade till upprustning/ombyggnad av verksamhetslokaler och gårdar. Investeringsbudgeten inom ramen för det planerade underhållet har utökats med 225 mnkr för planperioden, bland annat som ett led i att uppnå kommunens mål Sveriges bästa skola. Ett systematiskt arbete med statusbedömningar av kommunens fastigheter pågår och stora investeringar krävs för att upprätthålla och förbättra standarden allt eftersom fler inventeringar färdigställs.

Investeringar i fritidsanläggningar ingår också där de större investeringsprojekten omfattar byte av konstgräsmattor. Dessutom budgeterar sektorn för verksamhetsspecifika investeringar, exempelvis i infrastruktur på IT-området, städmaskiner och måltidsinventarier.

4.4 Fastighet

4.4.1 Grunduppdrag och kvalitetsstyrning

Grunduppdrag

Fastighetsfunktionen ska med fokus på kostnadsmedvetenhet och hållbarhet tillgodose verksamheterna med ändamålsenliga lokaler.

Funktionen ska med ny teknik och innovation, se till att lokalerna upplevs trivsamma, trygga och energieffektiva för hyresgästerna.

Utbildningslokalerna ska tillgodose verksamhetens behov för att uppnå målet om ”Sveriges bästa skola”.

Funktionens personal ska, med gott bemötande, ge kunderna god service.

Verksamheten och de byggnader som fastighet uppför och förvaltar påverkas av flera lagar och förordningar inom främst plan-, bygg- och miljöområdet. Exempelvis arbetsmiljölagen som ställer krav på de lokaler som sektorn tillhandahåller, lagen om offentlig upphandling styr hur upphandling av nyproduktion sker samt Jordabalken som styr de flesta hyresavtalsförhållanden. Fastighet arbetar efter kommunens miljöpolicy samt plan för fossiloberoende förvaltning.

Kvalitetsindikatorer

	Bokslut 2018	Bokslut 2019	Bokslut 2020	Bokslut 2021
Förbrukning eldningsolja (kubik)	93	77	71	58
Ändamålsenliga lokaler (NKI)		60		60
Nöjd kundindex		56		61
Personalindex		72		78
Andel genomförda underhållsprojekt i utbildningslokaler (jämfört med plan)			91	91
Underhållsbehov kr/kvm (150 kr) jämfört med utfall	75	75	75	75
Kostnad för skadegörelse på kommunens fastigheter, tkr	923	1 352	3 519	5 412

Nöjd kundindex och personalindex hämtas från sektorns kundenkät.

Informationstal

	Bokslut 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
Kostnad för ägda lokaler (kr/kvm)	884	896	916	923	923
Kostnad för hyrda lokaler (kr/kvm)	1 610	1 505	1 468	1 520	1 520
Nyttjandegrad av lokaler (%)	99,7	99,5	100	100	100
Total area, kvm (bruksarea)	225 873	224 866	224 785	223 799	223 799
Varav ägda lokaler, kvm (bruksarea)	204 259	204 088	204 178	204 178	204 178
Varav hyrda lokaler, kvm (bruksarea)	21 614	20 778	20 697	19 621	20 000

	Bokslut 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
Energianvändning (kwh/kvm)		134	132	130	128
Antal inkomna ärenden/år	10 171	10 500	10 500	10 500	10 500
Varav beställningar	282	300	300	300	300
Varav serviceanmälningar	9 889	10 200	10 200	10 200	10 200

4.4.2 Mål

Inriktningar

Verksamheten skall sträva efter att optimera lokalanvändningen och att bygga klimatsmart. Vid nytillskott skall alternativ till eget ägande undersökas och outnyttjade lokaler skall erbjudas till alternativ utförare eller avyttras när det är lämpligt.

Förvaltningens plan för genomförande

Fastighetsfunktionen arbetar utifrån Plan för fossiloberoende förvaltning. Under året planeras avveckling av två oljepannor (Råda säteri och Hällingsjöskolan). Ett arbete med att se över möjligheten att optimera energianvändningen med hjälp av AI pågår och kommer att utvärderas i slutet av 2023.

Vad gäller inriktningen att outnyttjade lokaler erbjuds till alternativa utförare arbetar fastighetsfunktionen med det och så snart en lokal inte nyttjas undersöks möjligheter för alternativa utförare.

Beläggningsgraden för de kommunala lokalerna är nästintill 100%.

Kommunstyrelsens mål och inriktningar för 2023

- *Skadegörelsen i och runt kommunens skolor ska minska och det ska vara nolltolerans mot klotter och skadegörelse.*

Förvaltningens plan för genomförande

Att åtgärda skadegörelse är ett prioriterat område men långa leveranstider kan medföra att reparationer drar ut på tiden. Veckovis statistik över skadegörelse sammanställs och förmedlas till berörda verksamheter. Förebyggande åtgärder planeras och genomförs utifrån denna lägesbild. All skadegörelse polisanmäls och om gärningspersonen identifieras vid skadegörelse kommer ersättning utkrävas från den som utfört skadegörelsen.

4.5 IT

4.5.1 Grunduppdrag och kvalitetsstyrning

Grunduppdrag

IT-funktionen ska med fokus på kostnadsmedvetenhet och hållbarhet upprätthålla och utveckla en effektiv, tillgänglig och driftsäker IT-miljö.

Servicebureau ska ge stöd och support till politiker och medarbetare i kommunen och skapa förutsättningar för verksamheterna att lyckas i sina grunduppdrag.

IT-funktionen ska skapa förutsättningar för att systemförvaltningen av verksamheternas IT-system fungerar och vara stöd i förvaltningens digitalisering.

Funktionens personal ska, med gott bemötande, ge kunderna god service.

Funktionen omfattas exempelvis av lagen om offentlig upphandling, lagen om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster med särskilda krav på leverantör av samhällsviktiga och digitala tjänster samt lagen om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

IT-funktionen arbetar efter kommunens miljöpolicy.

Kvalitetsindikatorer

	Bokslut 2018	Bokslut 2019	Bokslut 2020	Bokslut 2021
Tillgång till nätverk i procent av total tid	99,4	99,4	99,6	99,8
Tillgång till internet i procent av total tid	99,4	99,4	99,6	99,8
Antal incidenter som påverkat leverans till kund (ärenden nivå 1)	139	102	93	88
Andel ärenden från skolan som återkopplats inom 4 timmar (ärenden nivå 2)			93	95
Andel ärenden från skolan som lösts inom 8 timmar (ärenden nivå 3)			85	83,7
Andel hårdvara som återvinns eller återanvänds via samarbetspartners	99	99	99	99
Nöjd kundindex (NKI)	64		72	
Personalindex	75		81	

Hårdvara avser de datorer, läsplattor och mobiltelefoner som köps in av IT-funktionen.

Ärendenivå 1 - 3 där,

1 är en incident på kritisk IT-tjänst/system där verksamheten lider stor skada.

2 är en incident på IT-tjänst/system som påverkar verksamheten negativt.

3 är en incident relaterad till användare som tar kontakt med servicedesk.

Nöjd kundindex och personalindex hämtas från sektorns kundenkät.

Informationstal

	Bokslut 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
Antal ärenden i servicedesk	11 328	11 000	10 000	9 000	9 000
Antal samtal till servicedesk	10 753	10 500	10 000	10 000	9 000
Antal användare i administrativa nätverket	2 310	2 800	2 750	2 750	2 750
Antal datorer som IT-funktionen ansvarar för	1 219	1 430	1 700	2 000	2 200
Antal Iphone samt Ipad som IT-funktionen ansvarar för	1 816	1 930	2 100	2 200	2 300
Antal accesspunkter i det trådlösa nätverket		1 480	1 530	1 600	1 600
Antal switchar i nätverket		350	350	350	350

	Bokslut 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
Antal hanterade/genomförda RFNS-ärenden	40	35	40	45	50
Andel verksamhetssystem som omfattas av systemförvaltningsmodellen			80	90	90

Antalet Iphone samt Ipad som IT-funktionen ansvarar för har ökat. Detta beror delvis på införandet av en ny telefonlösning där äldre teknik avvecklas och delvis ersätts med mobiltelefoner.

RFNS - Request For New Services, verksamhetsprojekt som ligger utanför ordinarie drift.

Antalet datorer som IT-funktionen ansvarar för har ökat. Detta beror på att IT-funktionen även ansvarar för datorer utrullade till förskolan (UKF) från och med 2022.

4.5.2 Mål

Inriktningar

Verksamheten skall stödja en digitalisering som ger effektivisering och/eller uppnår högre medborgar-/näringslivsnytta.

Förvaltningens plan för genomförande

IT-funktionen kommer att samverka med enheten för digital utveckling för att stödja och realisera digitaliseringsarbete i förvaltningen genom att tillhandahålla en stabil och tillgänglig IT-plattform. Arbetet med strategiska samverkansmöten med sektorerna fortsätter. IT-funktionens uppdrag är att utifrån de behov som uppkommer vara ett stöd i att realisera sektorernas/funktionernas digitaliseringsarbete.

4.6 Måltidsservice

4.6.1 Grunduppdrag och kvalitetsstyrning

Grunduppdrag

Måltidsservice ska med fokus på kostnadsmedvetenhet och hållbarhet tillgodose verksamheternas efterfrågan på måltider.

Funktionen ska laga maten från grunden och sträva efter att göra det med svenskproducerade livsmedel, så nära matgästen som möjligt.

Måltidsservice ska arbeta aktivt för att minska miljöpåverkan och matsvinnet på förskolor, skolor och äldreboenden. Maten som serveras till barn, elever och äldre ska säkerställa goda matvanor och anpassas efter varje åldersgrupps närings- och energibehov.

Funktionens personal ska, med gott bemötande, ge kunderna god service.

Funktionen omfattas av livsmedelslagen, lagen om offentlig upphandling samt regler och anvisningar från miljö- och bygglovsnämnden. Dessutom arbetar måltidsservice utifrån Livsmedelsverkets rekommendationer för näringsrik mat. Måltidsservice arbetar efter kommunens miljöpolicy samt plan för fossiloberoende förvaltning.

Kvalitetsindikatorer

	Bokslut 2018	Bokslut 2019	Bokslut 2020	Bokslut 2021
Matsvinn (kg/person/år)	13	13	15	15
Andel livsmedel som främjar biologisk mångfald (%)	32	33	30	29
Andel tillagningskök (%)	80	80	80	80
Andel svenskproducerat kött (%)	95	95	95	95
Nöjd kundindex	76		78	
Personalindex	82		86	

Nöjd kundindex och personalindex hämtas från sektorns kundenkät.

Informationstal

	Bokslut 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
Råvarukostnad per matgäst och år	2 581	2 400	2 760	2 760	2 760
Antal matgäster	8 700	9 550	9 400	9 250	9 250

4.6.2 Mål

Inriktningar

Matsvinnet ska minska.

Förvaltningens plan för genomförande

Måltidsservice arbetar aktivt med att minska matsvinnet. Under året kommer följande områden att vara i fokus gästen, omsorgspersonal som serverar måltider samt effektivisera hanteringen av matsvinsdata för att snabbare kunna kommunicera ut den.

Måltidsservice arbetar fortsatt med att utveckla matlagning och metodik enligt fastställd plan och under året berörs främst kök i Landvetter och kommunens östra delar. Dessutom fortsätter påbörjat arbete med personalen inom äldreomsorgen. Funktionen kommer att utveckla sina temaveckor för att få gäster och pedagoger mer involverade i måltiden. Fokus kommer främst att vara ekonomi, hållbarhet och samverkan.

4.7 Service

4.7.1 Grunduppdrag och kvalitetsstyrning

Grunduppdrag

Servicefunktionen ska med fokus på kostnadsmedvetenhet och hållbarhet ge service utifrån områdena fordon, mark och anläggning, budget- och skuldrådgivning, kontaktcenter samt kontorservice.

Funktionen ska vara drivande i förvaltningens omställning till en fossilfri fordonsflotta.

Servicefunktionen ska driva och utveckla förvaltningens övergång till ökad digital kundservice genom

att kontaktcenter är en väg in för kommuninvånarna. Kontaktcenter har också uppdraget att stödja och utveckla förvaltningens servicenivå mot invånare och företagare.

Funktionen ska tillse att det finns välfungerande och ändamålsenliga idrotts- och motionsanläggningar för kommunens invånare. Servicefunktionen ska också upprätthålla och utveckla en effektiv och väl fungerande postservice samt vaktmästartjänst till kommunhusen.

Funktionens personal ska, med gott bemötande, ge kunderna god service.

Funktionen omfattas exempelvis av lagen om offentlig upphandling och socialtjänstlagen (budget- och skuldrådgivning). Servicefunktionen arbetar också efter kommunens miljöpolicy samt plan för fossiloberoende förvaltning.

Kvalitetsindikatorer

	Bokslut 2018	Bokslut 2019	Bokslut 2020	Bokslut 2021
Tillgänglighet - andel samtal som kommer fram till kontaktcenter	91	94	95	97
Förbrukning gummigranulat (kg), medelvärde över tre år	25 580	19 240	12 980	10 000
Andel elbilar	1,2	1,9	3,2	5,2
Andel fordonskilometer med förnybart bränsle		23,3	39,8	45
Utrustning och skötsel av idrotts- och motionsanläggningar (medborgarundersökning SCB)	6,7		6,9	
Nöjd kundindex (NKI)	84		85	
Personalindex	89		91	

Medborgarundersökningen (Utrustning och skötsel idrotts- och motionsanläggningar): Delfrågan ger möjlighet att betygssätta på en skala 1-10.

Nöjd kundindex och personalindex hämtas från sektorns kundenkät.

Informationstal

	Bokslut 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
Antal ärenden till kontaktcenter	23 465	71 000	61 000	51 000	50 000
Antal bilar	154	156	155	150	150
Antal idrottsanläggningar (idrottshallar, gymnastikhallar, idrottsplatser, elljusspår, ishall)	93	95	96	96	98
Antal badplatser som sköts av kommunen	6	6	6	6	6

4.7.2 Mål

Inriktningar

Verksamheten skall bidra till kommunens ambition att vara en serviceorganisation för medborgare och näringsliv.

Förvaltningens plan för genomförande

Kontaktcenter ska utifrån kontakt med kommunens invånare, företag och sektorer identifiera behov och vara ett stöd i att realisera, exempelvis i form av nya e-tjänster. Genom att digitalisera fler tjänster kommer kontaktcenter att bidra till att kommunen utvecklas som serviceorganisation. Kontaktcenter har utöver detta ett uppdrag i att påtala de behov och synpunkter på förändring av kommunens service som framkommer i kontakterna med invånare och företag.

4.8 Städservice

4.8.1 Grunduppdrag och kvalitetsstyrning

Grunduppdrag

Städservice ska med fokus på kostnadsmedvetenhet och hållbarhet tillgodose kvalitetssäkrade städtjänster enligt standarden Insta 800/nordisk standard åt förvaltningens verksamheter. Städservice ska ansvara för daglig städning, golvvård, flyttstädning, byggstädning, höghöjdsstädning, och fönsterputs.

Funktionens personal ska, med gott bemötande, ge kunderna god service.

Funktionen omfattas av lagen om offentlig upphandling samt regler och anvisningar från miljö- och bygglovsnämnden. Städservice arbetar efter kommunens miljöpolicy.

Kvalitetsindikatorer

	Bokslut 2018	Bokslut 2019	Bokslut 2020	Bokslut 2021
Avverkningsgrad (kvm/person/timme)	238	256	255	258
Andel godkända kvalitetsmätningar (%)		79	81	92
Antal inköpta plastpåsar (25 l) per kvm	3,3	2,8	2,5	2,6
Nöjd kundindex (NKI)	68		67	
Personalindex	83		86	
Städkem per år i förhållande till städya, kvm (liter)	0,02	0,03	0,05	0,03

Nöjd kundindex och personalindex hämtas från sektorns kundenkät.

Informationstal

	Bokslut 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
Städya (kvm)	157 095	157 500	158 565	158 565	165 029
Antal städoobjekt	119	121	120	120	121

4.9 Säkerhet

4.9.1 Grunduppdrag och kvalitetsstyrning

Grunduppdrag

Säkerhetsfunktionen ska med fokus på kostnadsmedvetenhet och hållbarhet samordna och utveckla arbetet inom områdena säkerhet, trygghet, krisberedskap och civilt försvar. Funktionen ska också stödja förvaltningen att öka sin kunskap och förmåga inom dessa områden.

Säkerhetsfunktionen ska ansvara för säkerhetsskyddet och att förvaltningen har en fungerande central krisledning.

Funktionens personal ska, med gott bemötande, ge kunderna god service.

Funktionen omfattas exempelvis av lagen om offentlig upphandling, lagen om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster, säkerhetsskyddslagen, kamerabevakningslagen samt lagen om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

Kvalitetsindikatorer

	Bokslut 2018	Bokslut 2019	Bokslut 2020	Bokslut 2021
Placering "trygg och säker kommun" (öppna jämförelser)	23	22	17	20
Upplevd trygghet hos kommuninvånarna (enligt SCB:s medborgarundersökning)	58	58	59	59
Antal anmälda brott, skadegörelse	381	448	686	870
Nöjd kundindex (NKI)		60		66
Personalindex		71		79

Nöjd kundindex och personalindex hämtas från sektorns kundenkät.

Informationstal

	Bokslut 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
Antal utbildningar/övningar för hela eller delar av krisorganisationen	5	7	7	7	7
Antal objekt med kamerabevakning	0	10	7	11	15

4.9.2 Mål

Inriktningar

Verksamheten skall arbeta för att öka tryggheten för medborgarna, bland annat genom trygga miljöer i alla delar av kommunen.

Förvaltningens plan för genomförande

Grunden i det trygghetsskapande arbete som säkerhetsfunktionen ansvarar för utgörs av ronderande områdesbevakning i samtliga kommundelar. Bevakningen anpassas löpande efter rådande lägesbild. Samverkan med polis sker löpande, för att skapa förutsättningar för effektiva insatser och god närvaro. Säkerhetsfunktionen deltar i SSPF:s arbete för att uppnå förvaltningsövergripande samordning av insatser och åtgärder riktat mot barn och ungdomar.

Säkerhetsfunktionen erbjuder stöd och rådgivning till fastighetsfunktionen och sektorn för samhällsbyggnad vad gäller utformning av buskage, belysning, byggnation med mera för att öka tryggheten i anslutning till kommunens fastigheter och allmänna ytor.

Kommunstyrelsens mål och inriktningar för 2023

- *Tryggheten i kommunen ska öka*
- *Kommunens beredskapsförmåga ska öka*
- *Skadegörelsen i och runt kommunens skolor ska minska och det ska vara nolltolerans mot klotter och skadegörelse.*

Förvaltningens plan för genomförande

Säkerhetsfunktionen arbetar med att genomföra åtgärder utifrån den av kommunstyrelsen beslutade åtgärdsplanen för ökad trygghet. Under 2023 kommer ytterligare ansökningar om kameraövervakning lämnas in till Integritetsmyndigheten och kamerainstallation fortsätter på kommunens fastigheter enligt gällande prioritering. Bevakningsinsatser planeras och anpassas efter rådande lägesbild. Samverkan med övriga sektorer intensifieras inom förebyggande- och trygghetsfrågor.

Under 2023 fortsätter arbetet med att förse kommunens äldreboende med stationär reservkraft. Inkoppling av trycksatt nödvatten på kommunens trygghetspunkter slutförs. Åtgärder för respektive sektor utifrån risk- och sårbarhetsanalysen (RSA) ska följas upp och arbetet med förvaltningens kontinuitetsplanering ska utvecklas. Ny utbildnings- och övningsplan för mandatperioden tas fram och verkställs.

Skadegörelse och klotter i och runt kommunens skolor ska motverkas genom kameraövervakning, områdesbevakning samt samordning med övriga sektorer i förvaltningen. Åtgärder planeras och genomförs utifrån aktuell lägesbild sammanställd utifrån veckovis statistik.

INVESTERINGSBUDGET/PLAN 2023-2027
KOMMUNLEDNING OCH STÖDFUNKTIONERNA
SB=Startbesked krävs

Proj SB nr	Projekt/beskrivning (belopp i tkr)	Projektbudget totalt		Budget 2023		Budget 2024		Budget 2025		Budget 2026		Budget 2027	
		Inkomst	Utgift	Inkomst	Utgift	Inkomst	Utgift	Inkomst	Utgift	Inkomst	Utgift	Inkomst	Utgift
SB IA01	Konstnärlig utsmyckning				812		1 127		1 527		627		727
Summa inkomster/utgifter				0	812	0	1 127	0	1 527	0	627	0	727
Summa netto				812		1 127		1 527		627		727	

INVESTERINGSBUDGET/PLAN 2022-2026
SEKTOR FÖR SAMHÄLLSBYGGNAD
SB=Startbesked krävs

Proj SB nr	Projekt/beskrivning (belopp i tkr)	Projektbudget		Budget 2023		Budget 2024		Budget 2025		Budget 2026		Budget 2027	
		Inkomst	Utgift	Inkomst	Utgift	Inkomst	Utgift	Inkomst	Utgift	Inkomst	Utgift	Inkomst	Utgift
	Trafik egna projekt												
IR83	Mölnlycke fabriker inom plan		56 000		5 000								
IR65	Mölnlycke fabriker utanför plan		27 000		5 000								
IR87	Hällingsjö Rävlanda GC-väg		30 000					5 000					
IR51	Wendelsv Gärdesområdet GC-väg	1 500	15 000		2 000								
IR96	ME, Biblioteksvägen upprustning		16 000				5 000						
IR82	Elektr. Info-Skyltar Infart Hk		1 000		1 000								
IR08	Bro Stationsgatan, Landvetter		5 000		4 000								
IR06	Cirkulation Boråsvägen/Råda		8 000										
IR07	Wendelstrand-Solsten GC -väg	2 500	8 500		6 500	2 500							4 000
IR20	Bocköhalvön projektering		1 000		1 000								
IR72	Abborrtjärn	19 700	19 700		5 000		12 000			19 700			
SB IR25	Massetjärn stadspark förstudie/proj		500		500								
SB IR40	Flytt Salmereds återvinningsstation		1 000		1 000								
SB IR45	Solviksbro		4 000		4 000								
	Löpande åtgärder komponentutbyte												
IR46	Kollektivtrafikåtgärder		500		500								500
IR81	Trafiksäkra Cykel- O Skolvägar		1 500		1 500		1 500						1 500
IR39	Trafikmiljöåtgärder		4 000		4 000		4 000						4 000
IR90	Reinvesteringar, underhåll verksamhet gata		6 500		6 500		6 500						6 500
IR30	Konstruktioner		2 000		2 000		2 000						2 000
IR05	Dagvattenåtgärder		2 000		2 000		2 000						2 000
	Summa egna projekt, Trafik			0	51 500	2 500	43 500	0	30 200	19 700	28 500	0	20 500

INVESTERINGSBUDGET/PLAN 2022-2026
SEKTOR FÖR SAMHÄLLSBYGGNAD
SB=Startbesked krävs

Proj SB nr	Projekt/beskrivning (belopp i tkr)	Projektbudget		Budget 2023		Budget 2024		Budget 2025		Budget 2026		Budget 2027	
		Inkomst	Utgift	Inkomst	Utgift	Inkomst	Utgift	Inkomst	Utgift	Inkomst	Utgift	Inkomst	Utgift
	Trafik, projekt anslutna till exploaterings- projekt												
	<i>Trafik, extra i anslutning till exploateringsp</i>		43 000						10 000		5 000		20 060
IR36	Mölnlyckemotet-Kollektivtrafik												
	<i>Stutredovisningar exploatering, ej likvid</i>												
IT61	Mölnlyckemotet	11 900	11 900			11 900	11 900						
IT64	Idrottskatan	36 300	36 300	36 300	36 300								
IT50	Landvetters backa - västra	21 000	21 000										
IT66	Landvetter centrum	18 740	18 740			18 740	18 740						
IT67	Landvetter Södra (Magasinsvägens förlängning)	76 000	76 000		76 000								
IT68	Säteriet Särskilt boende	1 800	1 800	1 800	1 800								
IT69	Detaljplan skola Djupedal	2 500	2 500	2 500	2 500								
IT70	Enebacken II	55 400	55 400										
IT71	Bocköhalvön	4 000	4 000										
IT63	Valborgskulle	10 000	10 000	5 000	5 000	5 000	5 000		5 000	5 000	4 000	50 400	50 400
IT35	Säteriet Förbo	15 000	15 000			15 000	15 000						
IT37	Björöd, Alberts väg	7 500	7 500	7 500	7 500								
IT44	Bråta, Wendelstrand	20 000	20 000	20 000	20 000								
	Summa projekt anslutna till exploatering, Trafik			149 100	149 100	50 640	50 640	0	10 000	9 000	14 000	50 400	70 460
	Summa för Trafik totalt			149 100	200 600	53 140	94 140	0	40 200	28 700	42 500	50 400	90 960
	Summa netto Trafik			51 500		41 000		40 200		13 800		40 560	
	Övrigt												
IU10	Digital konf. teknik		200		200								
IU07	Ärendehanteringssystem -tillägg		1 000		500								
IU12	Drönare		200		200								
IU14	Verksamhetssystem -Digitala detaljplaner		300		300								
	S:a inkomster/utgifter övrigt, SHB			0	1 200	0	0	0	0	0	0	0	0
	S:a netto Övrigt			1 200		0	0	0	0	0	0	0	0
	Summa inkomster/utgifter för sektorn			149 100	201 800	53 140	94 140	0	40 200	28 700	42 500	50 400	90 960
	Summa netto för sektorn			52 700		41 000		40 200		13 800		40 560	

INVESTERINGSBUDGET/PLAN 2023-2027
SEKTOR FÖR TEKNIK OCH FÖRVALTNINGSSTÖD
SB=Startbesked krävs

SB nr	Proj Projekt/beskrivning (belopp i tkr)	Projektbudget totalt		Budget 2023		Budget 2024		Budget 2025		Budget 2026		Budget 2027	
		Inkomst	Utgift	Inkomst	Utgift	Inkomst	Utgift	Inkomst	Utgift	Inkomst	Utgift	Inkomst	Utgift
	Fastighet												
	<i>LRP</i>												
IC89	Ishall, nybyggnad - Isrink med läktare samt träningsrink och idrottshall.		230 000		2 000		75 000		149 500				
	<i>Övrigt inom fastighet</i>												
	Sektorsövergripande, fastighet												
IC10	Maskiner/redskap				250		250		250				250
IC20	Komponentutbyte planerat underhåll				33 000		58 000		58 000				58 000
IC21	Komponentutbyte akut underhåll				1 000		1 000		1 000				1 000
IC22	Säkerhetslarm				1 200		1 200		1 200				1 200
IC44	Byte till LED belysning				500		500		500				500
IC60	Verksamhetsanpassning				2 000		2 000		2 000				2 000
IC66	Upprustning utemiljö				2 000		2 000		2 000				2 000
IC85	Garantiarbeten				500		500		500				500
IC90	Upprustning av värme- och				1 000		1 000		1 000				1 000
IC95	Energiomställning				2 000		2 000		2 000				2 000
IC78	Kommunhusets ventilation				4 000		0		0				0
	Förskola												
IC37	Belysning på förskolegårdar				300		300		300				300
IC68	Lokalanpassning förskola				700		700		700				700
	Grundskola												
IC26	Belysning på skolgårdar och gångstråk				250		250		250				250
IC69	Lokalanpassning grundskola				700		700		700				700
	Kultur och fritid												
IC46	Garantiåtgärder och besiktningar för gymnastik- och trampolinhall				200		0		0				0
	Socialtjänsten												
IC53	Bostadsrätter renovering				1 000		1 000		1 000				1 000
	Övrigt												
IC12	Råda Säteri, stenmurar och gångstråk				500		500		500				500
IC16	Utbyte av fettavskiljare				1 000		1 000		1 000				1 000
IC65	Upprustning gårdar skolor/förskolor				2 000		2 000		2 000				2 000
IC67	Ombyggnad kök				1 500		1 500		1 500				1 500
IC72	Renovering Mangårdsbyggnaden				23 000								
IC97	Installation av reservkraftverk				4 400		5 100		5 400				0
	Summa Fastighet			0	85 000	0	156 500	0	231 300	0	76 400	0	76 400

INVESTERINGSBUDGET/PLAN 2023-2027
SEKTOR FÖR TEKNIK OCH FÖRVALTNINGSSTÖD
SB=Startbesked krävs

SB nr	Proj Projekt/beskrivning (belopp i tkr)	Projektbudget totalt		Budget 2023		Budget 2024		Budget 2025		Budget 2026		Budget 2027	
		Inkomst	Utgift	Inkomst	Utgift	Inkomst	Utgift	Inkomst	Utgift	Inkomst	Utgift	Inkomst	Utgift
	Ledning												
IC01	Kontorsinventarier TOF		100		100		100		100		100		100
	Summa Ledning		100	0	100	0	100	0	100	0	100	0	100
	IT												
IB02	Infrastruktur		4 450		4 450		4 750		5 100		3 600		2 800
	Summa IT	0	4 450	0	4 450	0	4 750	0	5 100	0	3 600	0	2 800
	Service												
IC02	Inventarier husansvarig		100		100		100		100		100		100
IF01	MASKINER, INVENTARIER OCH FORDON (Gata, Jernväg, Buss, etc.)		200		200		300		1 700		200		300
IF04	Maskiner, fordon, redskap och inventarier (trafikanläggningar)		1 600		1 600		200		2 800		200		3 000
IF21	Upprustning lekutrymmen						200		400		400		
IF30	Upprustning av badplatser						200		300		300		
IF45	Upprustning spår och ridstigar		300		300				300				400
IF60	Nya belysningsstolpar samt LED-armaturer Wendelsberg		3 000		3 000								
IF62	Inköp av isskötselmaskiner								1 500				
IF63	Inventarier till personalrum i ny ishall								500				
IF64	Upprustning och byte av konstgräs, Djupeadal A-plan					7 000							
IF65	Upprustning och byte av konstgräs, Härrydaplan								7 000				
IF66	Upprustning och byte av konstgräs, Djupeadal B-plan										7 000		
IF67	Upprustning och byte av konstgräs, Rävlanda												7 000
IF68	Nytt konstgrässystem Säteriets närdrottsplats										500		
	Summa Service	0	5 200	0	5 200	0	8 000	0	13 900	0	8 700	0	10 800
	Städservice												
IC05	Tvätt- och städmaskiner		500		500		500		500		500		500
IC08	Städmaskin ishall + idrottshall								100				
IC06	Städmaskin hall Mke fabriker		200		200								
	Summa Städservice	0	700	0	700	0	500	0	600	0	500	0	500
	Måltidsservice												
IC07	Maskiner och inventarier måltidsservice		500		500		500		500		500		500
	Summa Måltidsservice	0	500	0	500	0	500	0	500	0	500	0	500
	Summa inkomster/utgifter för sektorn	0	95 950	0	95 950	0	170 350	0	251 500	0	89 800	0	91 100
	Summa netto för sektorn				95 950		170 350		251 500		89 800		91 100

Exploateringsverksamhet 2023-2027-∞
SEKTORN FÖR SAMHÄLLSBYGGNAD
Exploatering på kommunal mark

Benämning	Projektkalkyl		Res.	Ingående balans 2022		Kalkyl/Prognos 2022		Kalkyl 2023		Kalkyl 2024		Kalkyl 2025		Kalkyl 2026-∞		Kalkyl 2027-∞		
	Ink.	Utg.		Ink.	Utg.	Netto	ink.	Utg.	Ink.	Utg.	Ink.	Utg.	Ink.	Utg.	Ink.	Utg.	Ink.	Utg.
Verksamhetsmark																		
Hindås Industriområde (Vattenverket)	-3 000	3 300	300	-63	10 459	10 396	-3 075	60			-5 600	460						
Airport City etapp 4	-205 325	87 500	-117 825		10 946	10 946	-188 865	76 554	-16 460	0								
Mölnlyckemotet	-30 930	15 040	-15 890		4 183	4 183		5 000			5 857							
Detailplan Skola Djupedalsäng	-17 955	7 400	-10 555		2 375	2 375		100			100							
Ishall och Travelpark Assmunds	-15 600	14 100	-1 500		64	64		1 200			-3 600	6 450						
Företagsparken III	-101 486	60 800	-40 686		68	68		1 000			2 400							
Bårhults Företagspark	-79 300	52 200	-27 100		20 522	20 522	-18 000	300										
Summa Verksamhetsmark	-453 596	240 340	-213 256	-63	48 616	48 553	-209 940	81 339	-18 031	8 700	-9 200	15 267	-54 064	35 286	-56 736	27 432	-50 000	0
Netto Verksamhetsmark		-213 256			48 553		-128 601		-9 331		6 067		-18 778		-29 304		-50 000	
Mark för bostäder																		
Landvetters Backa (Västra&Östra)	-87 800	90 200	2 400	-79 751	60 186	-19 564		400	-7 000	400		10 000						
Landvetter Centrum	-75 600	36 300	-39 300	-36 025	17 113	-18 912		3 000		10 660	-9 500	1 660		680				
Bocköhalvön	-19 600	14 850	-4 750		1 281	1 281		1 589		3 900	-500	6 080		2 000				
Idrottsgatan Mölnlycke	-89 500	70 400	-19 100	-67 481	25 470	-42 011	-9 922	44 930	-12 097									
Landvetter Södra				-9 796	135 168	125 372	-830	19 830	-830	40 830	-1 840	10 840		1 250				1 250
Säteriet, Särskilt Boende	-13 000	7 200	-5 800	-9 423	1 085	-8 338	-1 790	3 500	-1 787	2 615								
Enebacken II	-115 100	98 400	-16 700		6 664	6 664		3 180		44 700	-75 300	38 856		5 000				
Valborgs Kulle	-28 015	16 653	-11 362		2 493	2 493		1 484		5 250	-9 353	5 250		2 176				
Strukturplan Mölnlycke Centrum	-74 315	41 000	-33 315	-73	753	680		400		400		1 200		15 000				8 000
EDP Bostäder P-hus i Mölnlycke /Bostäder i Kindbögården 1:60	-40 000	25 000	-15 000		2	2		498		500		500		13 500				
Summa mark för bostäder	-542 930	400 003	-142 927	-202 549	250 215	47 667	-12 542	78 811	-21 714	109 255	-96 493	74 386	-104 712	49 606	-115 234	30 250	-5 565	9 250
Netto mark för bostäder		-142 927			47 667		66 269		87 541		-22 107		-55 106		-84 984		3 685	
Totalt Exploatering brutto	-996 526	640 343	-356 183	-202 612	298 831	96 220	-222 482	160 150	-39 745	117 955	-105 693	89 653	-158 776	84 892	-171 970	57 682	-55 565	9 250
Totalt Exploatering netto		-356 183			96 220		-62 332		78 210		-16 040		-73 884		-114 288		-46 315	

**Exploateringsverksamhet 2023-2027-∞
SEKTORN FÖR SAMHÄLLSBYGGNAD
Exploatering på privat mark**

Benämning	Projektalkyl		Kalkyl/Prognos 2022		Kalkyl 2023		Kalkyl 2024		Kalkyl 2025		Kalkyl 2026-∞		Kalkyl 2027-∞		
	Ink.	Utg.	Res.	ink.	Utg.	Ink.	Utg.	Ink.	Utg.	Ink.	Utg.	Ink.	Utg.	Ink.	Utg.
Verksamhetsmark															
EDP Fläskebo avfallsanläggning	-2 500	2 500	0	-1 250	1 250	-1 250	1 250	-830	830	-840	840				
Airport city etapp 5	-2 500	2 500	0	-830	830	-830	830	-840	840	-680	680				
EDP Gökskulla 3:33 Bråta 2:106 Bårhult I	-2 500	2 500	0	-830	830	-830	830	-660	660	-1 520	1 520				
EDP Fåxhult 1:33	-2 000	2 000	0	-660	660	-660	660	-2 330	2 330	0	0				
Summa Verksamhetsmark	-9 500	9 500	0	-2 080	2 080	-3 570	3 570	-2 330	2 330	-1 520	1 520	0	0	0	0
Netto Verksamhetsmark				0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mark för bostäder															
EDP Säteriet, Förbo	-16 900	13 200	-3 700		5 000	-3 000	5 000	-9 000	0	-2 500	0	-2 400	4 000		
EDP Bråta, Wendelstrand	-900	900	0	-200	200	-300	300	-200	200	-200	200				
EDP Björrod, Alberts väg	-700	700	0												
EDP Växthusen	-49 600	49 600	0	-950	950	-950	950	-22 500	22 500	-22 500	22 500				
EDP Slamby	-1 600	1 600	0	-530	530	-530	530	-540	540						
Hindås Trädgårdsstad	-2 500	2 500	0	-830	830	-830	830	-840	840						
Rävlanda Sanatorium	-2 000	2 000	0	-660	660	-660	660	-680	680						
Borgåsens fsk Landvetter	-1 000	1 000	0	-330	330	-330	330	-340	340						
Tahult 4:2	-2 000	2 000	0	-660	660	-660	660	-660	660	-660	660	-680	680		
EDP Hälsans hus / Bårekulla 1:3	-2 000	2 000	0	-660	660	-660	660	-680	680						
Summa mark för bostäder	-79 200	75 500	-3 700	-4 160	9 160	-7 260	9 260	-35 440	26 440	-25 860	23 360	-3 080	4 680	0	0
Netto mark för bostäder				5 000	5 000	2 000	2 000	-9 000	0	-2 500	0	1 600	0	0	0
Totalt Exploatering brutto				-6 240	11 240	-10 830	12 830	-37 770	28 770	-27 380	24 880	-3 080	4 680	0	0
Totalt Exploatering netto				5 000	5 000	2 000	2 000	-9 000	0	-2 500	0	1 600	0	0	0

§ 100

Dnr 2022KS284

Budget 2023 med plan för perioden 2024-2027 samt mål och inriktningar för Härryda kommun

Beslut

Kommunfullmäktiges beslut i enlighet med kommunstyrelsens förslag

Kommunfullmäktige antar *Budget 2023 för Härryda kommun med plan för perioden 2024-2027 samt mål och inriktningar* från Moderaterna, Liberalerna, Centerpartiet, Kristdemokraterna, Sportpartiet och Kommunpartiet.

Kommunfullmäktige fastställer oförändrad skattesats för år 2023 på 20,50 kr per skattekrona.

Kommunfullmäktige fastställer ramar för driftverksamheten i enlighet med förslag i avsnitt 6, Driftbudget. Anslagsbindning avseende driftbudgeten sker på nämndnivå med undantag för kommunstyrelsens reserv som får disponeras fritt efter beslut i kommunstyrelsen.

Kommunfullmäktige uppdrar åt välfärdsnämnden att fördela anslagen per socialnämnd respektive utbildning, kultur- och fritidsnämnd.

Kommunfullmäktige fastställer revisorernas budget till 1 370 tkr för år 2023.

Kommunfullmäktige fastställer en övre gräns för nettoinvesteringarna till 300 mnkr för år 2023.

Kommunfullmäktige fastställer ramar för investeringsverksamheten i enlighet med förslag i avsnitt 7, Investeringar. Anslagsbindning avseende investeringsbudget sker på nämndnivå.

Kommunfullmäktige fastställer betalningsplan avseende exploateringsverksamheten i enlighet med förslag i avsnitt 8, Exploateringar.

Kommunfullmäktige beslutar att långfristig upplåning får ske upp till ett maximalt belopp om 100 mnkr.

Kommunfullmäktige uppdrar till kommunstyrelsen respektive välfärdsnämnden att utifrån de kommunövergripande målen och inriktningarna utarbeta konkretiserade mål och inriktningar för respektive ansvarsområde. Dessutom uppdras till kommunstyrelsen och välfärdsnämnden att fastställa ekonomiska ramar per sektor och verksamhet inom respektive ansvarsområde. I hanteringen ska det förberedas så att styrande budgetdokument och verksamhetsplaner är anpassade till den nya politiska organisationen med tre nämnder. Kommunstyrelsen ges även i uppdrag att göra tekniska justeringar av nämndernas ramar hänförlig till avslutad lönerevision.

Signatur justerande	Utdragsbestyrkande
---------------------	--------------------

Sammanträdesdatum
2022-06-16

Reservation

Patrik Linde (S), Gunilla Wathne (S), Björn Magnusson (S), Siw Hallbert (S), Rolf Westman (S), Ulla-Karin Johansson (S), Robert Langholz (S), Mustafa Jamil (S), Oskar Sköld (S) och Jonas Andersson (S) reserverar sig mot beslutet och meddelar att de avser komma in med en skriftligt reservation före justeringen. Vid justeringen av protokollet finns ingen skriftlig reservation.

Kerstin Sandberg (V) och Bengt Andersson (V) reserverar sig mot beslutet och meddelar att de avser komma in med en skriftligt reservation före justeringen. Vid justeringen av protokollet finns ingen skriftlig reservation.

Roland Jonsson (MP), Marie Strid (MP), Marcus Berggren (MP) och Ida Rosengren (MP) reserverar sig mot beslutet och meddelar att de avser komma in med en skriftligt reservation före justeringen. Vid justeringen av protokollet finns ingen skriftlig reservation.

Peter Arvidsson (SD) och Patrik Nordgren (-) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Budget 2023 med plan för perioden 2024-2027 samt mål och inriktningar, är en del i kommunens styrmodell. Dokumentet utarbetas årligen av politiken och fastställs av kommunfullmäktige. Här anges kommunfullmäktiges prioriterade mål och inriktningar för kommande år samt ekonomiska ramar för respektive nämnd. Budgetdokumentet utgår från den av fullmäktige fastställda strategiska planen för mandatperioden, ska ge konkretiseringar samt lyfta fram det som är särskilt viktigt för 2023. Den strategiska planen beskriver det som politiken vill åstadkomma (den förflyttning/förändring som ska skapas) under mandatperioden som helhet.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens beslut 2 juni 2022 § 225
- Budget 2023 för Härryda kommun med plan för perioden 2024-2027 samt kommunövergripande mål och inriktningar från Moderaterna, Liberalerna, Centerpartiet, Kristdemokraterna, Sportpartiet och Kommunpartiet
- Budget 2023 med plan för perioden 2024-2027 samt mål och inriktningar från Socialdemokratierna
- Budget 2023 med plan för perioden 2024-2027 samt mål och inriktningar från Miljöpartiet de gröna
- Budget 2023 med flerårsplan 2024-2025 för Härryda kommun från Sverigedemokraterna

Signatur justerande	Utdragsbestyrkande

Sammanträdesdatum
2022-06-16

- Förvaltningens bedömning och underlag för budget 2023-2025 inklusive bilagorna: Befolkningsprognos 2022-2031, Lokalresursplan 2023-2027 tabeller, Investering och exploatering 2023-2027, bostadsförsörjningsprogram 2023-2027

Förslag till beslut på sammanträdet

Per Vorberg (M) föreslår med instämmande av David Dinsdale (L), Maria Kornevik Jakobsson (C), Martin Tengfjord (SP), Steinar Walsö Kanstad (KP), Håkan Eriksson (KD), Kersti Lagergren (M), Anders Halldén (L), Fredrik Mossmark (C), Rickard Rosengren (M) och Jan Gustavsson (KP) att kommunfullmäktige bifaller kommunstyrelsens förslag, *Budget 2023 för Härryda kommun med plan för perioden 2024- 2027 samt mål och inriktningar* från Moderaterna, Liberalerna, Centerpartiet, Kristdemokraterna, Sportpartiet och Kommunpartiet.

Patrik Linde (S) föreslår med instämmande av Bengt Andersson (V), Siw Hallbert (S), Kerstin Sandberg (V), Robert Langholz (S) och Jonas Andersson (S) att kommunfullmäktige bifaller *Budget 2023 med plan för perioden 2024-2027 samt mål och inriktningar* från Socialdemokraterna.

Marie Strid (MP) föreslår med instämmande av Roland Jonsson (MP), Marcus Berggren (MP) och Ida Rosengren (MP) att kommunfullmäktige bifaller *Budget 2023 med plan för perioden 2024-2027 samt mål och inriktningar* från Miljöpartiet de gröna.

Peter Arvidsson (SD) föreslår att kommunfullmäktige återremitterar ärendet för att uppdatera underlaget för budget och utformar nytt underlag för partierna utefter aktuella förutsättningar och sverigedemokraternas budget vilket även inbegriper frågan om skattesats för 2023. Kommunfullmäktige fastställer revisorernas budget till 1 370 tkr för år 2023.

Beslutsgång

Ordföranden redovisar att han ser Peter Arvidssons yrkande som en helhet och att han kommer fråga om ärendet ska återremitteras eller avgöras idag. Om kommunfullmäktige beslutar att avgöra ärendet idag kommer ordföranden ställa kommunstyrelsens förslag, Patrik Lindes förslag och Marie Strids förslag i sin helhet mot varandra.

Kommunfullmäktige godkänner redovisad beslutsgång.

Återremiss och avgöra ärendet idag

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar att avgöra ärendet idag.

Omröstning begärs. Kommunfullmäktige godkänner följande beslutsgång:
Ja-röst för att avgöra ärendet idag

Signatur justerande	Utdragsbestyrkande

Sammanträdesdatum
2022-06-16

Nej-röst för att återremittera ärendet

Med 45 ja-röster och 4 nej-röster beslutar kommunfullmäktige att avgöra ärendet idag. Hur var och en röstade framgår av omröstningslista 1.

Kommunstyrelsens förslag, Patrik Lindes förslag och Marie Strids förslag

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar att bifalla kommunstyrelsens förslag.

Omröstning begärs.

Ordföranden meddelar att kommunstyrelsens förslag är huvudförslag.

Framtagande av motförslag - Patrik Lindes förslag och Marie Strids förslag

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar att Patrik Lindes förslag ska vara motförslag i huvudvoteringen.

Omröstning begärs.

Kommunfullmäktige godkänner följande beslutsgång:

Ja-röst för att bifalla Patrik Linde förslag
Nej-röst för att bifalla Marie Strids förslag

Med 13 ja-röster, 4 nej-röster och 32 avstår beslutar kommunfullmäktige att Patrik Lindes förslag ska vara motförslag i huvudvoteringen. Hur var och en röstade framgår av omröstningslista 2.

Huvudvotering - kommunstyrelsens förslag och Patrik Lindes förslag

Kommunfullmäktige godkänner följande beslutsgång:

Ja-röst för att bifalla kommunstyrelsens förslag
Nej-röst för att bifalla Patrik Linde förslag

Med 29 ja-röster, 12 nej-röster och 8 avstår bifaller kommunfullmäktige kommunstyrelsens förslag. Hur var och en röstade framgår av omröstningslista 3.

Paragrafen är justerad

Signatur justerande	Utdragsbestyrkande
---------------------	--------------------

Liberalerna

Centerpartiet

Kommunpartiet

Budget 2023

för Härryda kommun

med plan för perioden 2024 - 2027
samt kommunövergripande
mål och inriktningar

version 2022-05-30

Innehåll

1	<i>Inledning</i>	3
2	<i>Visionen – utgångspunkt för styrningen</i>	4
3	<i>Mål för god ekonomisk hushållning</i>	5
3.1	Finansiella mål för god ekonomisk hushållning	6
3.2	Verksamhetsmål för god ekonomisk hushållning	8
4	<i>Prioriterade mål och inriktningar för 2023 på kommunövergripande nivå</i>	9
5	<i>Skattesats</i>	10
6	<i>Driftbudget</i>	10
6.1	Budget för revisorerna	13
7	<i>Investeringar</i>	14
8	<i>Exploateringar</i>	15
9	<i>Långfristig upplåning</i>	16
10	<i>Uppdrag till kommunstyrelsen och välfärdsnämnden</i>	17
11	<i>Förslag till beslut i kommunfullmäktige</i>	18

1 Inledning

Detta dokument; *Budget 2023 med plan för perioden 2024–2027 samt mål och inriktningar*, är en del i kommunens styrmodell, se bild nedan. Dokumentet är årligt, utarbetas av politiken och fastställs av kommunfullmäktige. Här anges kommunfullmäktiges prioriterade mål och inriktningar för kommande år samt ekonomiska ramar för respektive nämnd.

Budgetdokumentet utgår från den av fullmäktige fastställda strategiska planen för mandatperioden, ska ge konkretiseringar och lyfta fram det som är särskilt viktigt för 2023. Den strategiska planen beskriver det som politiken vill åstadkomma (den förflyttning/förändring som ska skapas) under mandatperioden som helhet.

En viktig övergripande del i styrmodellen är vision och förhållningssätt. Visionen utgör en gemensam ledstjärna och pekar ut riktningen för kommunen. En annan bärande del i styrmodellen är att tydliggöra verksamheternas grunduppdrag och att säkerställa kvaliteten i grunduppdraget.

Bild: Kommunens styrmodell:

Kommunens styrmodell och styrdokument

2 Visionen – utgångspunkt för styrningen

Viktiga delar i kommunens styrmodell är vision och förhållningssätt. Dessa ger styrning på övergripande nivå, pekar ut riktning och ramar för verksamheterna och ersätter därigenom på vissa sätt den tidigare mer detaljerade målstyrningen.

Visionen pekar ut riktningen för kommunens långsiktiga utveckling och ska bidra till att skapa identitet, stolthet och engagemang för kommunen. Förhållningssättet ska genomsyra alla verksamheter och stödja en utveckling mot att visionen uppnås. Visionen fastställdes av kommunfullmäktige i december 2019, förhållningssätten har fastställts av kommundirektören i april 2021.

Vision

Härryda – här vågar vi!

I Härryda kommun bygger vi framtiden. Här har människor och företag möjlighet att växa och blomstra. Här lyfter idéer och landar lösningar som håller för kommande generationer.

Våra ledord: mod, nytänkande, handlingskraft

Förhållningssätt

Varje dag gör vi mötet med Härryda kommun enkelt. Vi är engagerade, ser möjligheter och skapar lösningar. Vi är kompetenta, professionella och öppna för olika perspektiv. Vi prövar nya idéer och vill alltid bli bättre.

Tillsammans åstadkommer vi mer.

3 Mål för god ekonomisk hushållning

Målen för god ekonomisk hushållning, såväl ekonomiska mål som verksamhetsmål fastställdes av kommunfullmäktige i beslut om den strategiska planen för mandatperioden. Där framgår också åtgärder som ska genomföras för att nå målen.

En god ekonomi är förutsättningen för att kunna bibehålla och utveckla kommunen i positiv riktning. För att tillse att vi klarar av stora nödvändiga investeringar över tid krävs att vår soliditet långsiktigt ökar ska följande arbete utföras:

- Alla verksamheter måste klara sina uppdrag inom tilldelad ram.
- Exploateringsöverskott skall som helhet gå till att förstärka resultatet och därmed soliditeten, inte finansiera annan verksamhet.
- Alla kostnader och åtaganden som kan utföras och bäras av exploatörer för att genomföra planer ska så göras och regleras i avtal.
- Försäljning av fastigheter, verksamheter och bolag skall utredas och prövas.
- Verksamheter ska prövas om de kan utföras mer ekonomiskt på annat sätt eller av annan utförare med bibehållen eller högre kvalitet.
- Kommunala värden, som t.ex. mark skall inte överföras till annan utan synnerliga skäl. Utgångsläget är att markpriser ska sättas till marknadsvärde eller att marken ska säljas till högstbjudande.
- Arbeta för att ändra ägardirektiven så att finansiering av Förbos byggnation av nya hyresfastigheter skall kunna ske genom försäljning av andra bostäder. Förbo skall också ges möjlighet att arbeta med olika upplåtelseformer inkl. ägarlägenheter och aktiv markpolitik.
- Ompröva verksamheter som inte ingår i kärnuppdraget.
- Digitalisering skall genomföras i syfte att nå en högre medborgar-/näringslivsnytta och/eller effektivisering. Viktigt att digitalisering inte blir kontraproduktiv och att hänsyn tas till äldres förmågor samt personer med funktionsvariationer.
- Kommunal skog som brukas ska ge överskott.
- Vid inrättande av naturreservat på initiativ av myndighet ska markbyte till exploaterings- eller brukbar mark i första hand göras.
- Kommunen ska inte åta sig kostnader som kan bäras av annan.
- Indexuppräkningsningar skall ses över och prövas.

3.1 Finansiella mål för god ekonomisk hushållning

Kommunfullmäktige antog i juni 2021 följande finansiella mål som mäts och analyseras årligen i rullande fyraårsperioder:

- ***Soliditeten ökar med en procentenhet per år***
- ***Resultatet är 2,5 procent av skatter och bidrag***

De finansiella målen tar sikte på kommunens finansiella ställning och dess utveckling och anger därmed de finansiella förutsättningarna och ramarna för den verksamhet som kommunen bedriver. Målen har som utgångspunkt att varje generation själv ska bära kostnaderna för den service som den konsumerar.

Detta innebär att ingen generation bör behöva betala för det som en tidigare generation förbrukat. Överskottet måste därför vara tillräckligt stort för att motsvarande servicenivå ska kunna garanteras även för nästkommande generation utan att den ska behöva uttaxeras en högre skatt.

Nedan redovisas de finansiella målen utifrån budgetförslaget och hur måluppfyllelsen bedöms bli för enskilda år.

	2022	2023	2024	2025
Soliditeten ökar med en procentenhet per år	1%	5 %	0 %	1 %
Resultat i mnkr	66,0	28,3	34,1	86,8
Resultatet är 2,5 procent av skatter och statsbidrag	2,7 %	1,1%	1,3 %	3,0 %

3.1.1 Resultat- och balansbudget

Resultatbudget

Belopp i mnkr	Bokslut 2021	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Verksamhetens nettokostnader exkl avskrivningar	2 016,0	2 232,9	2 405,4	2 514,0	2 593,5
Avskrivningar	124,3	138,1	139,1	145,2	150,9
Verksamhetens nettokostnader	2 140,3	2 371,0	2 544,5	2 659,3	2 744,5
Skatteintäkter	2 150,8	2 193,8	2 341,1	2 453,5	2 580,5
Generella statsbidrag och utjämning	255,8	258,7	266,7	266,1	273,2
Finansiella intäkter	16,8	13,4	11,4	11,4	11,4
Finansiella kostnader	-8,1	-12,0	-1,0	-1,5	-2,0
Finansiella kostnader för pensioner	-13,7	-16,9	-45,5	-36,1	-31,8
Resultat	261,4	66,0	28,3	34,1	86,8
<i>Balanskravsresultat</i>	<i>255,5</i>	<i>45,6</i>	<i>22,4</i>	<i>21,5</i>	<i>70,5</i>

Balansbudget

Belopp i mnkr	Bokslut 2021	Budget 2022	budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar					
Immateriella anläggningstillgångar	0,5	0,4	0,5	0,5	0,5
Materiella anläggningstillgångar	2 273,6	2 416,9	2 486,3	2 567,7	2 723,7
Finansiella anläggningstillgångar	206,1	202,6	206,1	206,1	206,1
Summa anläggningstillgångar	2 480,2	2 620,0	2 693,0	2 774,3	2 930,3
Omsättningstillgångar					
Tomtmark för försäljning	187,5	296,0	361,6	336,6	260,2
Fordringar	294,3	186,4	50,0	50,0	50,0
Likvida medel	395,7	367,9	50,0	50,0	50,0
Summa omsättningstillgångar	877,5	850,3	461,6	436,6	360,2
Summa tillgångar	3 357,7	3 470,3	3 154,6	3 210,9	3 290,6
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
Eget kapital	1 470,5	1 296,9	1 564,7	1 598,8	1 685,6
<i>varav årets resultat</i>	<i>261,4</i>	<i>66,0</i>	<i>28,3</i>	<i>34,1</i>	<i>86,8</i>
Skulder					
Avsättningar för pensioner	809,9	800,3	833,4	853,6	858,1
<i>varav avsättning pensionsskuld intjänat före 1998</i>	<i>559,4</i>	<i>529,1</i>	<i>528,5</i>	<i>515,9</i>	<i>499,5</i>
Övriga avsättningar	8,3	9,0	8,3	8,3	8,3
Långfristiga skulder	495,8	768,9	145,7	145,8	145,7
<i>varav lån i banker och kreditinstitut</i>	<i>450,0</i>	<i>736,6</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>
Kortfristiga skulder	573,3	595,3	602,4	604,5	592,8
Summa skulder	1 887,2	2 173,4	1 589,9	1 612,1	1 604,9
Summa eget kapital, avsättningar och skulder	3 357,7	3 470,3	3 154,6	3 210,9	3 290,6
SOLIDITET	44%	37%	50%	50%	51%

3.2 Verksamhetsmål för god ekonomisk hushållning

Verksamhetsmål för god ekonomisk hushållning

- Bostadsbyggandet utformas så att en befolkningsökning på lägst 1,5 % kan mötas med bostäder i alla ägande- och upplåtelseformer.
- Full behovstäckning inom förskoleverksamheten och föräldrar kan välja verksamhetsform.
- Alla elever har efter slutförd grundskola eller gymnasieutbildning tillräcklig kompetens för arbete eller fortsatta studier.
- Det finns bostäder av god kvalitet och god tillgänglighet för äldres och funktionsnedsattas bedömda behov.

För att uppnå verksamhetsmålen för god ekonomisk hushållning ska följande arbete som är av särskild vikt utföras under 2023:

- För att långsiktigt tillse att vi kan möta behovet av bostäder och bidra till att lösa kompetensförsörjningen i Göteborgsregionen genom en befolkningsökning på lägst 1,5% är utgångspunkten att planbesked skall beviljas om det inte finns lagliga hinder. Exploatörsdrivna detaljplaner förordas vid begäran om planbesked där kommunen initialt ger kommunala perspektiv på vad som förväntas. Alla kostnader och åtaganden som kan utföras och bäras av exploatören för att genomföra planen, ska regleras i avtal. Förvaltningen skall vara organiserad för att kunna möta behovet av exploatörsdrivna detaljplaner och privata initiativ.
- För att långsiktigt tillse att det finns full behovstäckning inom förskoleverksamhet inklusive familjedaghem i kommunen skall fler utförare ges möjlighet att bygga, äga och driva verksamhet. I planarbete skall möjlighet till förskoleverksamhet och eller skola alltid prövas. De ekonomiska förutsättningarna för olika utförare ska utformas så de är förutsägbara och rättvisa mellan kommunal och annan verksamhet. Barngruppsstorlekarna inom förskolan för de yngsta barnen skall inte öka och helst minska.
- För att långsiktigt tillse att alla elever efter slutförd grundskola eller gymnasium har tillräckliga kunskaper och färdigheter för arbete eller fortsatta studier, behöver kommunen utreda vilka åtgärder som krävs för att samtliga elever som lämnar grundskolan skall kunna göra detta med fullständiga och godkända betyg. Detta kan inte göras genom att minska kraven utan det kräver ytterligare insatser under grundskoletiden. Individuellt riktade insatser är definitivt nödvändiga och dessa skall vara baserade på den enskilda elevens kapacitet och förmåga. Alla elever ska utifrån sina förutsättningar utmanas att nå längre. Andra utförare kompletterar och stärker den egna verksamheten. För att vår egen verksamhet skall vara bäst i Sverige behöver kärnuppdraget inom utbildning renodlas och effektiviseras så att rätt personal utför rätt arbetsuppgifter.
- För att långsiktigt tillse att det finns bostäder av god kvalitet och god tillgänglighet för äldres och funktionsnedsattas bedömda behov ska möjligheten för andra att bygga, äga och bedriva verksamhet utökas. Tilldelning av mark kan ske genom direktanvisning eller i olika former av planarbeten. Att tillåta byggnation genom förhandsbesked ska också prövas där så är möjligt.

4 Prioriterade mål och inriktningar för 2023 på kommunövergripande nivå

Det är viktigt att hålla i arbetet med den ekonomiska styrningen för att fortsatt vara en framgångsrik kommun. Att vara uthålliga i arbetet med "Sveriges bästa skola" är också viktigt, då det är grunden för barn och ungas möjlighet till arbete och ett gott liv. Tryggheten i Härryda kommun behöver öka utifrån utvecklingen i samhället. Samtidigt behöver kommunens beredskapsförmåga öka.

Följande prioriterade mål och inriktningar vill kommunfullmäktige ge nämnderna på kommunövergripande nivå för 2023.

Mål 1 – Kommunen ska ha en stark ekonomi

Kostnadsutvecklingen får inte överstiga förändringen av skatteintäkter och statsbidrag. All verksamhet skall bedrivas med hög kostnadseffektivitet och kommunens processer skall vara effektiva och klara hög service till rätt kostnad.

Mål 2 - "Sveriges bästa skola"

Kommunstyrelsen och välfärdsnämnden (fr.o.m. 2023 Utbildnings- kultur- och fritidsnämnden samt Socialnämnden) ska fortsatt arbeta med målet att kommunens egen verksamhet ska ha "Sveriges bästa skola".

Mål 3 – Kompletta grundskolebetyg för alla elever

Välfärdsnämnden (fr.o.m. 2023 Utbildnings- kultur- och fritidsnämnden samt Socialnämnden) ska tillse att alla elever har tillräckliga kunskaper och färdigheter samt lämnar grundskolan med fullständiga och godkända betyg.

Mål 4 – Tryggheten och beredskapsförmågan ska öka

Kommunstyrelsen skall säkerställa att det finns planer och åtgärder för ökad medborgartrygghet och ökad beredskapsförmåga.

Inriktning 1 – Säkerställ god ekonomisk hushållning

Kommunstyrelsen ska arbeta för att kommunens resultat uppnår de finansiella målen.

Inriktning 2 – Omlokalisering av flyktingmottagningen i Hindås

Kommunstyrelsen och välfärdsnämnden (fr.o.m. 2023 Utbildnings- kultur- och fritidsnämnden samt Socialnämnden) ska arbeta för att möjliggöra en flytt av flyktingmottagningsverksamheten från Hindås Camping under 2023 för att frigöra området. Syftet är att möjliggöra utveckling av området till en mötesplats för Hindåsbor och besökare.

5 Skattesats

Med denna budget fastställs oförändrad skattesats för år 2023 på 20,50 kr per skattekrona.

6 Driftbudget

- Ramökning till nämnderna från 2023, + 85 miljoner

En god styrning, kostnadskontroll och gott samarbete mellan politik och förvaltning skapar stabil ekonomi för framtiden. Tack vare kloka beslut som ger en välskött ekonomi, skapas nu möjligheter att fortsätta satsa på personalen och stärka verksamheternas grunduppdrag. **Ramökningen till kommunstyrelsen och välfärdsnämnden jämfört med budget 2022 är hela 85 miljoner kronor. Till detta kompenseras nämnderna också fullt ut efter lönerevision med ytterligare ca 40 miljoner kronor.** I budgeten är också kostnaderna för det nya pensionsavtalet för kommunanställda inkluderade. Trots detta fantastiska utgångsläge måste vi fortsätta med ansvarsfull politik och ekonomisk styrning. Utgångspunkten för budgeten grundar sig på kommunfullmäktiges och nämndernas beslut om budget för perioden 2022–2026. Ambitionen är att resurstilldelningen till nämnderna skall motsvara den politiskt fastställda verksamhetsplaneringen för år 2023-24, samt justeras för demografiska förändringar och politiska beslut för hela planperioden 2023-25. Resurstilldelningen till nämnderna har anpassats efter den senaste befolkningsprognosen, som visar på fler barn i förskoleålder än föregående prognos. En minskad efterfrågan syns inom vård- och omsorg, vilket innebär ett lägre anslag för den verksamheten.

I budgeten fortsätter vi avsätta centrala medel för att finansiera en förvaltningsgemensam Utvecklings- och omställningsresurs direkt under kommundirektören. Anslaget för gemensam kompetensutveckling finns kvar enligt plan och en viss beredskap finns fortsatt för att öka anslaget något med anledning av ny lag kring arbetsgivarens ansvar i samband med den nya lagen om LAS. Hänsyn har även tagits till behovet av att kunna rekrytera trainees.

Det är svårbedömt hur prisökningar kommer att påverka kostnadsbilden och därför har förvaltningen bara gjort egna bedömningar avseende måltidsverksamheten. I övrigt blir det nödvändigt att följa utvecklingen under den närmaste tiden och ha en beredskap för finansiering alternativt anpassningar. Generellt ökar lokalkostnaderna, beroende på ökat underhåll och högre energipriser.

I budgeten ingår att kommunstyrelsen har en reserv att fritt fördela mellan nämnderna på 13 Mnkr vid behov. Därutöver avsätts medel för fastighetsunderhåll med ytterligare 5-10 mnkr under år 2024-25.

Personal

Personalen är kommunens viktigaste resurs för att kunna bedriva välfärdsarbete och samhällsutveckling. Härrydkommun ska vara en bra, eftertraktad och en självklar arbetsgivare för personer som vill arbeta i den viktiga kommunala verksamheten samtidigt som man ser vikten av väl fungerande näringsliv. Friskvårdsbidraget för alla anställda med 3.000kr/år kvarstår och kan förutom att stimulera personalen till ökad hälsa, öka attraktiviteten för kommunen som arbetsgivare. Satsningen är permanent och ligger i kommunstyrelsen budgetram, eftersom kommunstyrelsen är ansvarig för personal.

Politisk organisation

I befintlig plan ökades anslaget för den politiska verksamheten med 1 mnkr från år 2022. Rensat för utgifter kopplade till valet och interna justeringar ökar anslaget för den politiska organisationen med ytterligare 1 mnkr inför den nya planperioden.

Kommunstyrelsen – Ramökning jämfört med 2022, + 30 miljoner

Kommunstyrelsens verksamhetsansvar omfattar sektorerna Samhällsbyggnad och Teknik och förvaltningsstöd samt kommunledning och stödfunktioner.

Inom sektorn för samhällsbyggnad är en justering av taxor beräknad i nivå med index. Resurser för arbetet med översiktsplan, samt samordning av klimatanpassningar ingår i budgeten. I budgeten för kommunstyrelsen finns avsatt strategiska medel för att kunna förstärka plankapaciteten vid politiskt prioriterade projekt. Redovisning av tid, samt att belasta pågående projekt med den egna tiden när så är möjligt, ska fortsätta. I budgeten finns möjlighet att finansiera en miljöinspektörstjänst genom avgifter samt projektredovisning. Projekten på egen mark belastas av kostnader för intern tid och utredningar, vilket beräknas öka från ca 10 mnkr 2022 till ca 12 mnkr 2025. I budget/plan ingår även detaljplaner utan kommunalt markinnehav och kommunens insatser i dessa finansieras löpande innevarande år genom plan- och exploateringsavtal.

I samband med att välfärdsnämndens verksamheter behöver anpassa sin volym efter demografiska förändringar och förändrade behovsbedömningar behöver en anpassning ske inom, framförallt, måltids- och fastighetsverksamheterna. Det är en utmaning som bland annat kan innebära att nya målkonflikter uppstår. Planering för att utifrån en fastighetsstrategi satsa målinriktat på underhåll och upprustning finns inom ramen på drift- och investeringssidan.

I budgeten har hänsyn bland annat tagits till behovet av att tillgänglighetsanpassa kommunens webbsida, arbetet med fossiloberoende kommun samt digitalisering.

Kommunstyrelsen kompenseras fullt ut efter avslutad lönerevision.

Välfärdsnämnden – Ramökning jämfört med 2022, + 55 miljoner

Välfärdsnämndens verksamhetsansvar omfattar sektorerna Utbildning kultur och fritid samt Socialtjänst.

Justering av anslag har gjorts med anledning av förändringar i befolkningsprognos, behovsbedömningar samt lokalkostnader och helårseffekter av hyreskostnader för bland annat idrottshallar.

Under år 2022 är anslaget för utbildning förstärkt med sammanlagt drygt 11 mnkr i syfte att öka förutsättningen för alla barn och elever att få den utbildning de har rätt till, trots pandemin. Denna tillfälliga satsning upphör från och med år 2023. Även kultur och fritids tillfälliga satsning om 5,0 mnkr till föreningsstöd upphör 2023. Statsbidraget för lärarlönelyftet minskar kraftigt från hösten 2023 och kan inte kompenseras fullt ut med andra statsbidrag och därför har budgeten förstärkts.

Årets befolkningsprognos pekar mot ökning av antalet barn i åldrarna 1-5 år jämfört med föregående års befolkningsprognos. Barnantalet ökar i snitt med 150 barn per år för planperioden 2023-2025 jämfört med föregående års befolkningsprognos. Antalet barn i grundskoleålder fortsätter att minska och beräknas vid planperiodens slut vara ca 180 färre än idag, samtidigt som antalet invånare i gymnasieålder ökar kraftigt. Jämfört med befintlig plan justeras anslaget på grund av befolkningsförändringar med drygt 20 mnkr för åren 2023-24.

Inom förskoleverksamheten ökar barnantalet mest i områdena Mölnlycke och Landvetter. I Mölnlycke planeras en ny paviljong med två förskoleavdelningar 2024. Med Jensens etablering i Landvetter Backa söder om riksväg 40, med kapacitet för 115 barn, under hösten 2022 bedöms det vara jämnvikt avseende lokaler i Landvetter under 2023-2025.

Det minskande elevantalet fortsätter att påverka grundskoleverksamheten. Ytterligare satsning på arbetet med problematisk skolfrånvaro inryms i budgeten, liksom förstärkning av familjecentralerna.

Antalet invånare i gymnasieålder stiger kraftigt i Härryda de kommande åren. Det gäller även antalet elever från andra delar av regionen. Den senaste befolkningsprognosen pekar på en ökning med ca 400 elever under åren 2022-2026, och med ca 210 elever under planperioden år 2023-2025. Fridaskolans utveckling med gymnasium bidrar till att fler elever kan vidareutbilda sig i Härryda kommun. En

fortsatt diskussion kring strategi för gymnasieverksamheten kommer att ske

Ambitionsnivån inom kultur och fritidsverksamheten kommer bland annat till uttryck genom nämndmålen avseende fler utförare inom kulturskolan och att stödja föreningslivets engagemang kring aktiviteter och fysisk utformning. Baserat på en utredning om fler utförare inom kulturskolan, som genomförs under 2022, kommer beslut tas om vägen framåt från och med 2023. Under planperioden kommer organisationen ses över. Jämfört med befintlig plan är ishallens färdigställande framskjutet och anläggningen bedöms kunna tas i bruk i slutet av år 2025.

Inom socialtjänstens områden kan budget för äldreboende och hemtjänst minskas jämfört med tidigare plan och en del resurser omlokaliseras. Den lägre efterfrågan inom vård- och omsorg kommer att innebära utmaningar och verksamhetsanpassningar under innevarande och kommande år. Utifrån dagens behov av äldreboenden och befolkningsprognosen bedöms att behovet av äldreboendeplatser minska framöver jämfört med tidigare plan. Minskningen är som störst 2023, sedan beräknas behovet stiga något årligen. I budgeten görs antagandet att Attendo Säteriet fylls. Detta medför att behovet av platser i egen regi beräknas sjunka inför 2023 och att en verksamhetsanpassning efter det behovet görs. En viss beredskap finns för att hantera utmaningen.

Under 2023-2024 förväntas en ändring avseende huvudmannaskap för behandlingsinsatser enligt LVM ske. I och med en ny socialtjänstlag samt kommande lagstiftning kring samsjuklighet behöver kommunen möta upp behov på hemmaplan vilket ryms i budgeten.

En fortsatt minskning av utbetalt försörjningsstöd syns samtidigt som det planeras för fortsatta förebyggande och stärkande insatser. Inom arbetet med barn och unga finns resurstillskott i budgeten.

Välståndsnämnden (*fr.o.m. 2023 Utbildnings- kultur- och fritidsnämnden samt Socialnämnden*) kompenseras fullt ut efter avslutad lönerrevision.

Belopp i tkr	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Kommunstyrelsen	273 481	304 176	316 794	326 217
Välståndsnämnden	2 091 677	2 147 047	2 191 946	2 215 905
Politisk organisation	14 462	13 755	13 465	13 475
Finansförvaltning	-2 445 589	-2 493 247	-2 556 295	-2 642 420
Resultat	65 969	28 269	34 090	86 823

6.1 Budget för revisorerna

Frågan om budget för revisorerna bereds av kommunfullmäktiges presidium. Fullmäktige föreslås fastställa revisorernas budget till 1 370 tkr för år 2023 i enlighet med kommunfullmäktige presidiets förslag.

7 Investeringar

Det bedömda investeringsbehovet för perioden 2023–2027 är netto sammanlagt 1269 mnkr, varav 163 mnkr föreslås 2023. I slutet av perioden finns inkluderat 300 mnkr i anpassnings- och ersättningsinvesteringar för att förnya och modernisera kommunens grundskolelokaler. Med stor sannolikhet kommer dock ett flertal objekt som budgeterats för år 2022 att utföras under år 2023. Vår bedömning är att det kommer fortsättningsvis att utföras investeringar för under 300 mkr per år, detta då det sannolikt kommer att inträffa flera fördröjningar. Investeringsbehovet har reviderats i enlighet med lokalresursplaneringen och tidsplaneringen och omfattningen av andra projekt förändras i enlighet med politiska uppdrag eller andra förutsättningar. Under perioden bedöms ytterligare ca 280 mnkr investeras som finansieras av egna exploateringar eller externa avgifter och bidrag. Investeringsvolymen bedöms kunna finansieras utan ytterligare extern upplåning.

Kommunstyrelsen

I planperioden uppgår styrelsens samlade nettoinvesteringsbudget till 1192 mnkr, varav 149 mnkr föreslås 2023. De enskilt största projekten är nybyggnation av is- och träningshallar med 230 mnkr och anpassnings- och ersättningsinvesteringar för att förnya och modernisera kommunens grundskolelokaler med 300 mnkr. Ett anslag om 225 mnkr har avsatts under planperioden för renovering och underhåll av lokaler kopplat till fastighetsstrategi.

I beloppen ingår även anslag för konstnärlig utsmyckning.

Välståndsnämnden

I planperioden uppgår nämndens samlade nettoinvesteringsbudget till 77 mnkr, varav ca 14 mnkr avser år 2023. Investeringarna avser huvudsakligen inventarier i samband med nybyggnation samt reinvesteringar. Den enskilt största investeringen är inventarier till ishallar mm.

Belopp i tkr	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Kommunstyrelsen	307 370	149 462	212 477	293 227	254 227	282 387
Välståndsnämnden	19 416	13 700	14 100	13 700	21 700	13 700
Summa investeringar	326 786	163 162	226 577	306 927	275 927	296 087

8 Exploateringar

Exploateringsverksamheten följer föreslaget bostadsförsörjningsprogram från förvaltningen med byggnation av bostäder i kommunens tätorter samt exploatering av framtida verksamhetsmark. Budgeten för exploatering innefattar i stort inkomster från markförsäljning, gatukostnadsersättning samt utgifter avseende genomförandet av detaljplaner.

Bifogad tabell visar bedömd likviditetspåverkan och hur likviditeten är budgeterad/planerad under kommande femårsperiod. Bokföring av resultatet sker inte i samband med varje såld tomt utan när projektet är helt eller delvis avslutade. Projekten på egen mark belastas av kostnader för intern tid och utredningar, vilket beräknas öka från ca 10 mnkr 2022 till ca 12 mnkr 2025. I budget/plan ingår även detaljplaner utan kommunalt markinnehav och kommunens insatser i dessa finansieras löpande innevarande år genom plan- och exploateringsavtal.

Exploatering på kommunägd mark:

Verksamhetsmark:

Av den totala projektkalkylen är 240 mnkr utgifter och 454 mnkr inkomster för verksamhetsmark. Projekt med utbyggnad av infrastruktur under perioden är Mölnlyckemotet, Airport city, etapp 4, Företagsparken etapp III och detaljplan skola Djupedalsäng. Detaljplanerna för skola Djupedalsäng planeras att antas under 2022. Ishall samt Travepark och Företagsparken etapp III planeras att antas 2024. I övrigt finns verksamhetsmark tillgänglig i Hindås industriområde.

Mark för bostäder

Av den totala projektkalkylen är 400 mnkr utgifter och 543 mnkr inkomster för mark för bostäder. Mark för bostäder innefattar projekt med mest bostäder men kan även vara lokaler och olika typer av service såsom förskola, skola och särskilda boenden. Det pågår detaljplaner för bostäder på kommunal mark i Enebacken II, Bocköhalvön, Valborgs kulle, påbyggnad på P-hus i Mölnlycke och Landvetter Södra Etapp 1.

Exploatering på privatägd mark:

Verksamhetsmark

Just nu pågår exploatörsdrivna detaljplaner vid Fläskebo, Gökskulla och Fäxhult. Under perioden planeras start av detaljplan för Airport City etapp 5.

Mark för bostäder

Mark för bostäder innefattar projekt med mest bostäder men kan även vara lokaler och olika typer av service såsom förskola, skola och särskilda boenden. Närmast kommer utbyggnad av infrastruktur i tre exploatörsdrivna projekt för bostadsområden vilket är vid Björröd, Wendelstrand och Säteriet. Under perioden ska detaljplaner upprättas för projekten "Växthuset" i Landvetter, Slamby, Hindås Trädgårdsstad, Rävlanda Sanatorium, Borgåsens förskola, Hälsans hus och Tahult 4:2. Tre av dessa är exploatörsdrivna detaljplaner.

Bifogad tabell visar bedömd likviditetspåverkan och hur likviditeten är budgeterad/planerad under kommande femårsperiod.

Belopp i tkr	Kalkyl 2022	Kalkyl 2023	Kalkyl 2024	Kalkyl 2025	Kalkyl 2026	Kalkyl 2027
Inkomst	42 237	50 575	143 463	186 156	175 050	55 565
Utgift	136 210	130 785	118 423	109 772	62 362	9 250
Netto	-93 973	-80 210	25 040	76 384	112 688	46 315

9 Långfristig upplåning

Kommunen kommer sannolikt i slutet av 2022 att ha överfört lån till Härryda Vatten och Avfall AB, samt amorterat resterande långfristiga skuld till kreditinstitut.

Kassaflödet i kommunen bör täcka de planerade investeringsutgifterna. För att ha en marginal att möta eventuella betalningstoppar samt finansiera eventuella utgifter kopplade till markaffärer och exploateringsverksamhet finns ett utrymme att låna upp till 100 mnkr under perioden.

10 Uppdrag till kommunstyrelsen och vårdsnämnden

Med utgångspunkt i detta budgetdokument uppdrar kommunfullmäktige till kommunstyrelsen och vårdsnämnden att utifrån de kommunövergripande målen och inriktningarna utarbeta konkretiserade mål och inriktningar för respektive ansvarsområde. Dessutom uppdras till kommunstyrelsen och vårdsnämnden att fastställa ekonomiska ramar per sektor och verksamhet inom respektive ansvarsområde. I hanteringen ska det förberedas så att styrande budgetdokument och verksamhetsplaner är anpassade till den nya politiska organisationen med tre nämnder.

Kommunstyrelsen ges även i uppdrag att göra tekniska justeringar av nämndernas ramar hänförlig till avslutad lönerrevision.

11 Förslag till beslut i kommunfullmäktige

- Kommunfullmäktige fastställer oförändrad skattesats för år 2023 på 20,50 kr per skattekrona.
- Kommunfullmäktige fastställer ramar för driftverksamheten i enlighet med förslag i avsnitt 6, Driftbudget. Anslagsbindning avseende driftbudgeten sker på nämndnivå med undantag för kommunstyrelsens reserv som får disponeras fritt efter beslut i kommunstyrelsen.
- Fullmäktige uppdrar åt välfärdsnämnden att fördela anslagen per socialnämnd respektive utbildning, kultur- och fritidsnämnd.
- Kommunfullmäktige fastställer revisorernas budget till 1 370 tkr för år 2023.
- Kommunfullmäktige fastställer en övre gräns för nettoinvesteringarna till 300 mnkr för år 2023.
- Kommunfullmäktige fastställer ramar för investeringsverksamheten i enlighet med förslag i avsnitt 7, Investeringar. Anslagsbindning avseende investeringsbudget sker på nämndnivå.
- Kommunfullmäktige fastställer betalningsplan avseende exploateringsverksamheten i enlighet med förslag i avsnitt 8, Exploateringar.
- Kommunfullmäktige beslutar att långfristig upplåning får ske upp till ett maximalt belopp om 100 mnkr.
- Kommunfullmäktige uppdrar till kommunstyrelsen respektive välfärdsnämnden att utifrån de kommunövergripande målen och inriktningarna utarbeta konkretiserade mål och inriktningar för respektive ansvarsområde. Dessutom uppdras till kommunstyrelsen och välfärdsnämnden att fastställa ekonomiska ramar per sektor och verksamhet inom respektive ansvarsområde. I hanteringen ska det förberedas så att styrande budgetdokument och verksamhetsplaner är anpassade till den nya politiska organisationen med tre nämnder. Kommunstyrelsen ges även i uppdrag att göra tekniska justeringar av nämndernas ramar hänförlig till avslutad lönerevision.

Detta är vår gemensamt förhandlade och överenskomna budget för 2023, med plan 2024 - 2027 som vi alla står bakom och skall ses som en helhet.

Mölnlycke 2022-05-30

för Moderaterna

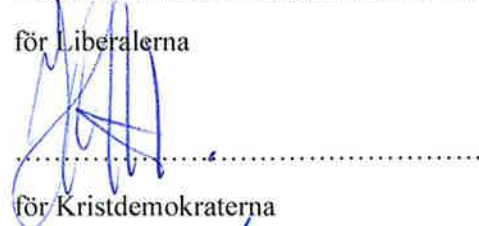
för Centerpartiet

för Sportpartiet

för Liberalerna

för Kristdemokraterna

för Kommunpartiet

Lokalresursplan 2023-2025 (2027)

Kommunstyrelsen

2022-11-01

Innehåll

1. LOKALRESURSPLANERING I HÄRRYDA KOMMUN	1
1.1. LOKALER	1
1.2. PLANERINGSUNDERLAG	3
1.3. SEKTORERNAS LOKALPLANER	3
2. SEKTORN FÖR UTBILDNING OCH KULTUR	4
2.1. BEFOLKNINGSPROGNOS	4
2.2. BERÄKNAT BEHOV AV UTBYGGNAD	4
3. SEKTORN FÖR SOCIALTJÄNST	15
3.1. BEFOLKNINGSPROGNOS ÄLDRE	15
3.2. BERÄKNAT BEHOV AV UTBYGGNAD FÖR ÄLDRE	15
3.3. BERÄKNAT BEHOV AV UTBYGGNAD FÖR PERSONER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING	18
3.4. BERÄKNAT BEHOV AV ÖVRIGA BOENDEFORMER	20
3.5. VUXENUTBILDNING	21
4. PROJEKTPORTFÖLJ 2023-2027 (2028-2032)	22
5. BILAGA (BELÄGGNING OCH KAPACITET PER ENHET)	23

1. LOKALRESURSPLANERING I HÄRRYDA KOMMUN

En del i långtidsplaneringen är upprättandet av en samlad lokalresursplan (LRP) för den kommunala verksamheten. Planen revideras årligen i samband med att förvaltningen upprättar förslag till budget/plan vilket innebär att projekt kan komma att flyttas mellan åren om förutsättningarna ändras. Lokalresursplanen redovisar:

- Redovisning av verksamheter under respektive sektor
- Behovet av lokaler inom respektive sektor under planperioden 2023-2027 samt med utblick för åren 2028-2032.

Utifrån att antalet tillkommande lokaler varierar mellan sektorerna har förvaltningen valt att redovisa behovet av lokaler i nedanstående dokument.

Sektor	Lokalresursplan	Investeringsbudget
Utbildning och kultur	Alla verksamhetslokaler	Övriga investeringar
Socialtjänst	Alla verksamhetslokaler	Övriga investeringar
Samhällsbyggnad		Lokaler och övriga investeringar
Teknik och förvaltningsstöd		Lokaler och övriga investeringar
Kommunledning		Lokaler och övriga investeringar

1.1.LOKALER

Politiska inriktningar

Det strategiska programmet, som antagits av kommunfullmäktige, anger att all nytillkommande verksamhet ska prövas om den kan utföras av annan utförare för att komplettera befintlig verksamhet. Detta innebär att planering av lokaler och mark för lokaler måste ha en framförhållning så att försäljning kan ske till annan utförare eller entreprenör som ska bygga åt annan utförare. Även i de fall verksamheter flyttar ut ur lokaler ska förvaltningen undersöka om det finns annan utförare som vill bedriva motsvarande verksamhet i lokalen och/eller om intresse finns att i så fall köpa lokalen av kommunen.

Kommunens ansvar för särskilt boende

Kommunen har ett grundläggande ansvar för att människor med särskilda behov får bra bostäder. Ansvaret gällande boendeformer för kommunens äldre medborgare samt personer med funktionsnedsättning har förtydligats i socialtjänstlagen (SoL) och i Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Samhällets ansvar för bostäder till flyktingar

Enligt lag om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA) har Migrationsverket huvudansvaret för mottagande av flyktingar och ett av uppdragen är att erbjuda boende för alla som söker asyl i Sverige. Kommunernas ansvar för boendefrågor i detta

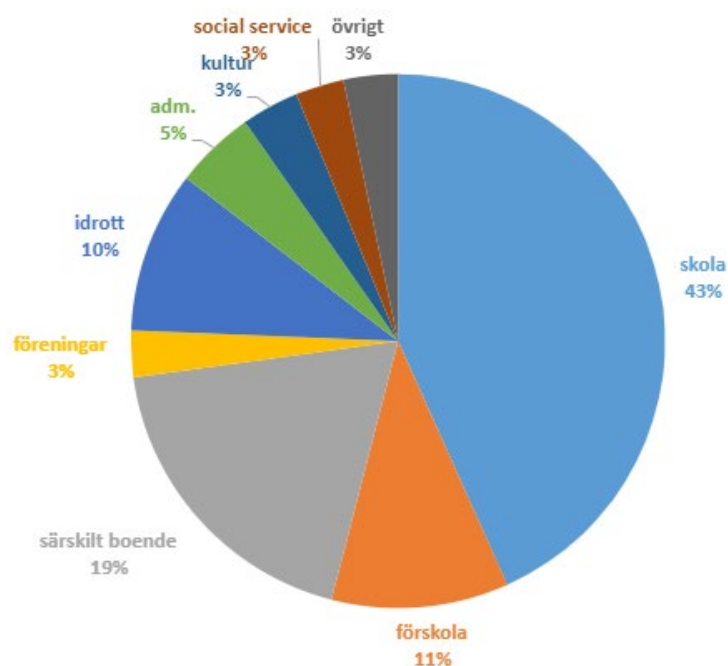
sammanhang tydliggörs i sin tur genom Lag (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning. Syftet är att förbättra nyanländas möjligheter att komma in i samhället och på arbetsmarknaden. Kommunernas ansvar för mottagandet av ensamkommande barn och ungdomar gäller både under tiden som Migrationsverket prövar barnets asylskäl och för tiden efter beslut.

I lokalresursplanen redogörs endast för planeringen av kommunens egna boenden för ensamkommande barn och ungdomar. Lägenheter till nyanlända vuxna och familjer hanteras löpande inom förvaltningen i samband med markanvisning av nya områden.

Befintliga lokaler år 2021

Kommunens kostnad för lokaler uppgick 2021 till 328 mnkr och det motsvarar 12 % av bruttokostnaderna i kommunen. I summan ingår då alla lokaler oavsett om kommunen äger dem (91 %) eller om de är förhyrda (9 %). Andelen lokalkostnader varierar inom sektorerna. För Utbildning och kultur är 8 % lokalkostnader och motsvarande andel för Socialtjänst är 7 %.

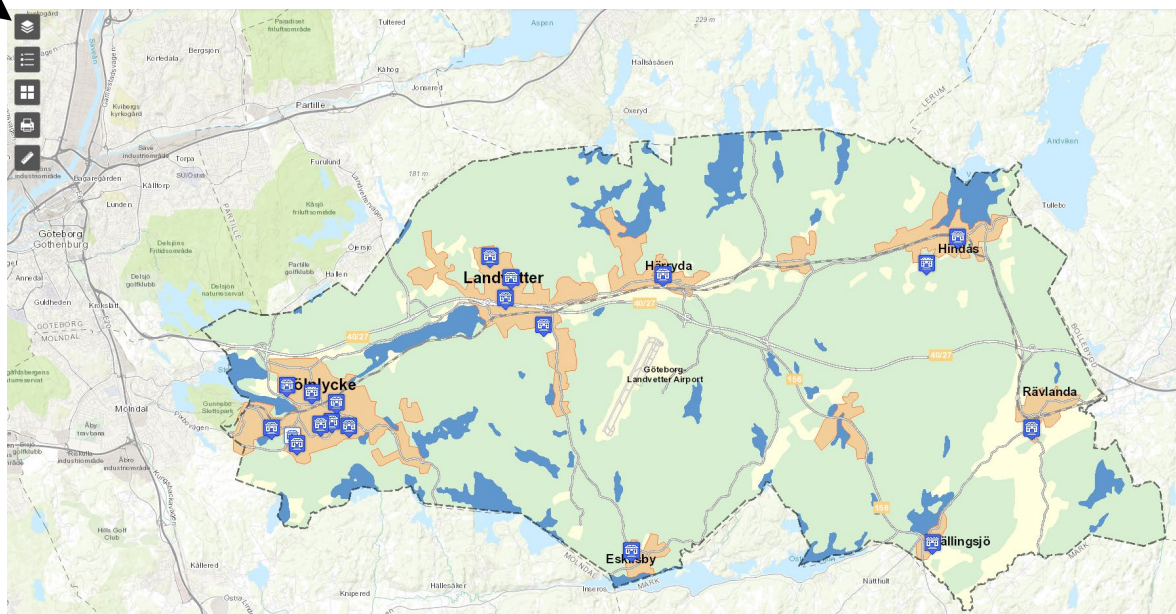
För den kommunala verksamheten finns 225 483 m². I nedanstående diagram redovisas hur stor andel av lokalerna som används av respektive kategori. Siffrorna avser 2021.

Nedan finns en länk till karta över olika verksamheters placeringar i kommunen. Tryck på ctrl knappen och klicka på länken för att komma till kartan.

KARTOR HÄRRYDA

Kommunens grundskolor visas som förvalt, för att ändra verksamhet tryck på kartbilden till vänster i skärmen och bocka sedan i de verksamhetsområden som ska visas.

1.2. PLANERINGSUNDERLAG

Lokalresursplanen bygger på underlag från befolkningsprognosen. Prognosen bygger på statistik från SCB samt bostadsförsörjningsprogrammet.

1.3. SEKTORERNAS LOKALPLANER

De samlade lokalplanerna för sektorerna beskriver behovet av tillkommande lokaler under planperioden 2023–2027 med utblick för 2028-2032. Planen revideras årligen i samband med att sektorn upprättar förslag till budget/plan vilket innebär att projekt kan komma att omprövas alternativt flyttas mellan åren om förutsättningarna ändras.

2. SEKTORN FÖR UTBILDNING OCH KULTUR

2.1. BEFOLKNINGSPROGNOS

Antalet barn i åldersgruppen 0–5 år är fler än i tidigare prognoser och förväntas öka under hela prognosperioden. För barn i skolåldern 6–15 år visar prognosen på en minskning särskilt i de yngre åldrarna under prognosperioden. Antalet elever i gymnasieåldern förväntas öka under planperioden.

2.2. BERÄKNAT BEHOV AV UTBYGGNAD

2.2.0. Förskola

Allmän beskrivning

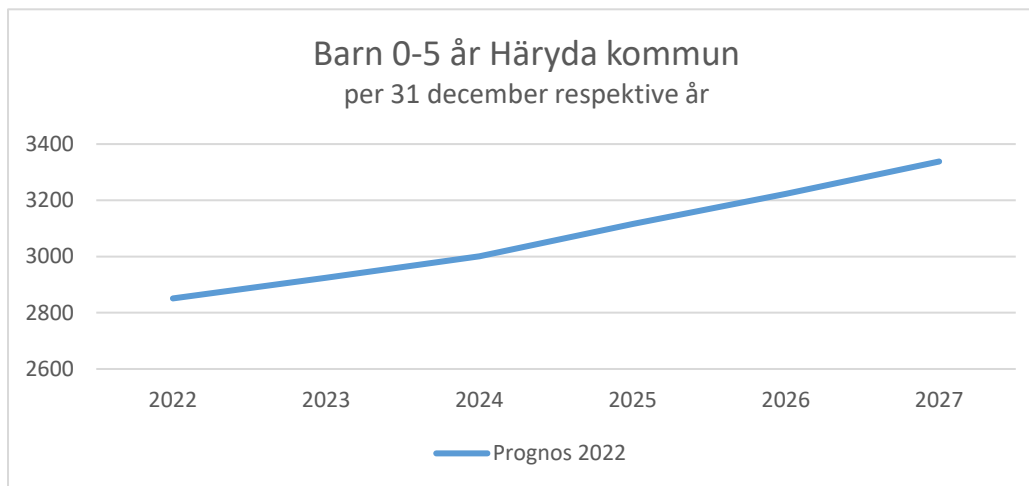
Förskolan är reglerad i skollag och läroplan. Utöver förskola bedrivs i kommunen barnomsorg i form av pedagogisk omsorg, det vill säga familjedaghem och öppen förskola. Enligt skollagen har kommunen skyldighet att erbjuda förskola till barn vars föräldrar arbetar, studerar, är föräldralediga eller arbetssökande. Barnets vårdnadshavare får betala en avgift för platsen på förskola eller familjedaghem.

Avgiften baseras på hushållets inkomst upp till ett maxbelopp. Från och med höstterminen ett barn fyller tre år har ett barn rätt till allmän förskola. Det betyder att barnet har rätt till avgiftsfri förskola 525 timmar om året oavsett vad barnets föräldrar har för sysselsättning.

Familjedaghem är en verksamhet som bedrivs i respektive dagbarnvårdares hem samt till viss del i verksamhetslokaler på respektive ort. Antalet barn per familjedaghem varierar beroende på barnens ålder och vistelsetid. Det vanligaste är att en dagbarnvårdare har 4–6 barn från 1–5 år. Den öppna förskolan är en kompletterande form av förskola som riktar sig till barn som inte är inskrivna i förskola eller familjedaghem. Det finns öppna förskolor i Mölnlycke, Landvetter, Hindås och Rävlanda.

Befolkningsutveckling

Prognosen för antal barn i kommunen i åldersgruppen 0–5 år är högre än förra årets prognos. Under planperioden förväntas antal barn i åldersgruppen 0–5 år att öka med knappt 500 barn.

Beräkningsgrunder för förskola

Behov av lokaler baseras på en genomsnittlig gruppstorlek på 18 inskrivna barn per avdelning samt efterfrågan på plats i förskola (så kallad efterfrågansgrad). Efterfrågan baseras på utfallet av efterfrågansgraden föregående år. I beräkningsgrunderna är hänsyn tagen till allmän förskola från 3 års ålder. Efterfrågansgraden skiljer sig något åt mellan kommunens olika delar. För hela kommunen uppskattas den till 55 % för 1-åringar, 95 % för 2-åringar och 100 % för åldersgruppen 3–5 år.

I tabellerna under avsnittet *Behov av lokaler* redovisas kapacitet och behov av förskoleavdelningar i respektive område i kommunen. Behovet av förskoleavdelningar speglar hur behovet ser ut under hösten. En viss överkapacitet behövs under hösten för att under våren ha plats för de 6-åringar som börjar i förskoleklass till kommande höst samtidigt som nya barn ansöker och erbjuds plats under våren.

Behov av lokaler

MÖLNLYCKE

I Mölnlycke ökar antalet barn i åldersgruppen 1–5 år med cirka 200 barn under planperioden. Ökningen förväntas ske främst under planperiodens sista del.

I Mölnlycke planeras nyetablering av fristående förskola med fyra avdelningar i det nybyggda området Wendelsstrand, under hösten 2024. I planen finns även en paviljong med två förskoleavdelningar under 2024 om nyetableringen skulle bli uppskjuten, vilket justeras vid nästa budget/plan.

Av tabellen nedan framgår att det då kommer medföra en överkapacitet av förskoleavdelningar i Mölnlycke under 2024. Överskottet minskar dock under planperioden och från och med 2027 behövs ytterligare två avdelningar för att täcka det stadigvarande behovet som framgår av befolkningsprognosen. För att täcka lokalbehovet under 2027 kan etablering av tillfälliga paviljonger bli aktuellt.

Kapacitet/behov förskola Mölnlycke	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Total kapacitet (antal avdelningar)	59	59	59	63	63	63
- kommunal verksamhet	50	50	50	50	50	50
- fristående verksamhet	9	9	9	13	13	13
Behov (antal avdelningar)	55	56	56	59	62	65
Över-/underskott av avdelningar	4	3	3	4	1	-2
<i>Kapacitetsförändring enligt LRP:</i>						
Ny förskola (Wendelstrand)			4			
Tillfälliga paviljonger						2
Kvarstående över-/underskott	4	3	7	4	1	0

LANDVETTER/HÄRRYDA/ESKILSBY

Under planperioden ökar antalet barn i åldersgruppen 1–5 år i Landvetter med cirka 270 barn. I Härryda ökar antalet barn med cirka 35 barn och i Eskilsby minskar antalet med 3 barn. Barnantalet i Hällingsjö ökar under planperioden med cirka 20 barn i åldern 1–5 år.

I tabellerna nedan framgår behov av förskoleplatser och kapaciteten av förskoleplatser på den aktuella orten. Behovet beräknas enbart utifrån de som bor eller enligt prognosen kommer att på den aktuella orten under prognosperioden. Tabellerna över Landvetter och Hällingsjö visar på överskott av avdelningar medan det finns ett underskott i Härryda och Eskilsby under prognosperioden.

Boende i Härryda, Eskilsby och Hällingsjö väljer i viss utsträckning förskola i Landvetter och förskoleorganisationen i Landvetter är anpassad för att möta detta behov. Därmed är det faktiska överskottet av avdelningar i Landvetter mindre än det som framgår av tabellen nedan.

Med anledning av Jensens etablering, med kapacitet för 115 barn, under hösten 2022, bedöms det inte finnas ett utökat lokalbehov i Landvetter under åren 2023 till 2025.

Mot slutet av planperioden finns ett underskott av platser i Landvetter om söktrycket från Härryda, Eskilsby och Hällingsjö kvarstår. För att hantera det finns andra verksamhetslokaler i kommunens regi att tillgå.

Kapacitet/behov Landvetter	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Total kapacitet (antal avdelningar)	41	41	41	41	41	41
- kommunal verksamhet	39	33	33	33	33	33
- fristående verksamhet	2	8	8	8	8	8
Behov (antal avdelningar)	36	36	37	39	39	40
Över-/underskott av avdelningar	5	5	4	2	2	1
<i>Kapacitetsförändring enligt LRP:</i>						
Jensen Education	6					
Hagens förskola	-6					
Kvarstående över-/underskott	5	5	4	2	2	1

Kapacitet/behov Härryda	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Total kapacitet (antal avdelningar)	6	6	6	6	6	6
– kommunal verksamhet	6	6	6	6	6	6
– fristående verksamhet	0	0	0	0	0	0
Behov (antal avdelningar)	8	8	9	9	10	10
Över-/underskott av avdelningar	-2	-2	-3	-3	-4	-4
<i>Kapacitetsförändring enligt LRP:</i>						
Kvarstående över-/underskott	-2	-2	-3	-3	-4	-4

Kapacitet/behov Eskilsby	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Total kapacitet (antal avdelningar)	2	2	2	2	2	2
– kommunal verksamhet	2	2	2	2	2	2
– fristående verksamhet	0	0	0	0	0	0
Behov (antal avdelningar)	3	3	3	3	3	3
Över-/underskott av avdelningar	-1	-1	-1	-1	-1	-1
<i>Kapacitetsförändring enligt LRP:</i>						
Kvarstående över-/underskott	-1	-1	-1	-1	-1	-1

Kapacitet/behov Hällingsjö	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Total kapacitet (antal avdelningar)	6	6	6	6	6	6
– kommunal verksamhet	6	6	6	6	6	6
– fristående verksamhet	0	0	0	0	0	0
Behov (antal avdelningar)	4	4	5	5	5	5
Över-/underskott av avdelningar	2	2	1	1	1	1
<i>Kapacitetsförändring enligt LRP:</i>						
Kvarstående över-/underskott	2	2	1	1	1	1

HINDÅS

Barnantalet i Hindås ökar med cirka 30 barn i åldern 1–5 år under planperioden. Behovet av förskolelokaler bedöms täckas under hela planperioden.

Kapacitet/behov Hindås	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Total kapacitet (antal avdelningar)	14	14	14	14	14	14
– kommunal verksamhet	12	12	12	12	12	12
– fristående verksamhet	2	2	2	2	2	2
Behov (antal avdelningar)	11	11	12	12	13	13
Över-/underskott av avdelningar	3	3	2	2	1	1
<i>Kapacitetsförändring enligt LRP:</i>						
Kvarstående över-/underskott	3	3	2	2	1	1

RÄVLANDA

Antal barn i åldern 1–5 år ökar med ca 20 barn i Rävlanda under planperioden.

Behovet av förskoleavdelningar bedöms täckas med befintliga verksamhetslokaler planperioden.

Kapacitet/behov Rävlanda	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Total kapacitet (antal avdelningar)	8	8	8	8	8	8
– kommunal verksamhet	7	7	7	7	7	7
– fristående verksamhet	1	1	1	1	1	1
Behov (antal avdelningar)	8	8	9	9	9	9
Över-/underskott av avdelningar	0	0	-1	-1	-1	-1
<i>Kapacitetsförändring enligt LRP:</i>						
Kvarstående över-/underskott	0	0	-1	-1	-1	-1

2.2.1. Grundskola, förskoleklass och fritidshem

Allmän beskrivning

Grundskolan är en obligatorisk skolform från årskurs 1 till årskurs 9.

Undervisningsgrupperna kan organiseras åldershomogent eller åldersblandat. När elevantalet är för litet för att göra åldershomogena klasser görs åldersblandade med till exempel årskurs 1–2 i samma klass. Åldersblandade klasser kan även skapas av pedagogiska skäl.

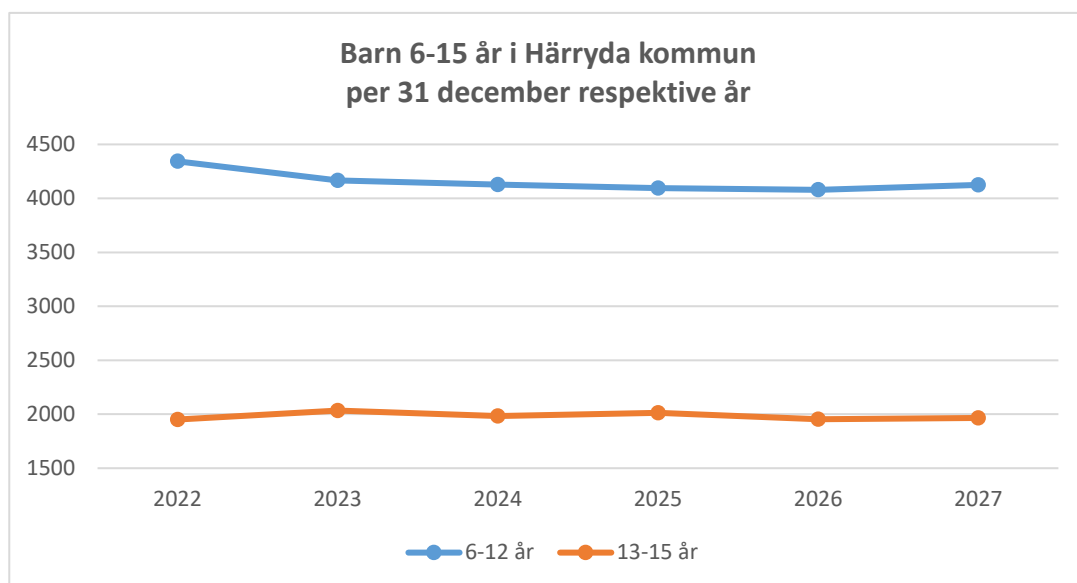
Förskoleklass är en egen obligatorisk skolform som omfattar 525 timmar per år. Förskoleklasserna finns i skolans lokaler och verksamheten är avgiftsfri.

Fritidshem eller fritidsklubb ska erbjudas alla barn i förskoleklass och skolelever till och med vårterminen det år de fyller 13 år. I fritidshemsverksamheten är eleverna inskrivna och vårdnadshavare betalar en avgift till och med årskurs 3. Fritidshemmen

finns i skolornas lokaler. Från årskurs 4 erbjuds en öppen verksamhet, så kallad fritidsklubb. Vårdnadshavare betalar en terminsavgift för denna verksamhet.

Befolkningsutveckling

Under planperioden minskar antalet barn i åldern 6–15 år med cirka 200 barn. Antalet barn i åldersgruppen 6–12 år minskar med 219 barn medan antalet barn i åldersgruppen 13–15 år ökar med 16 barn. I Mölnlycke minskar antalet barn i skolåldern med cirka 165 barn under planperioden. I Landvetter minskar antalet skolbarn fram till 2026 för att sedan åter öka till 2022 års nivå vid planperiodens slut. I kommunens östra delar minskar antalet skolbarn med cirka 40 barn.

Beräkningsgrunder

En grundskolas kapacitet (antal skolplatser) baseras på den skolorganisation som skolan byggdes för eller som den i och med ombyggnation eller med tillfälliga paviljonger över tid har ändrat till. Vid beräkning av behovet av antal skolplatser utgör antal befintliga elever vid varje skolenhet grunden för dessa beräkningar. Till detta läggs sedan den förändring av elevantalet som befolkningsprognosen visar på.

Klasstorlek samt skolorganisation är sedan två viktiga parametrar vid beräkning av lokalbehov. Vid planering av skolor tas även hänsyn till att lokalerna måste utformas utifrån åldersgrupper samt att fritidshemsverksamhet ska inrymmas i byggnaderna.

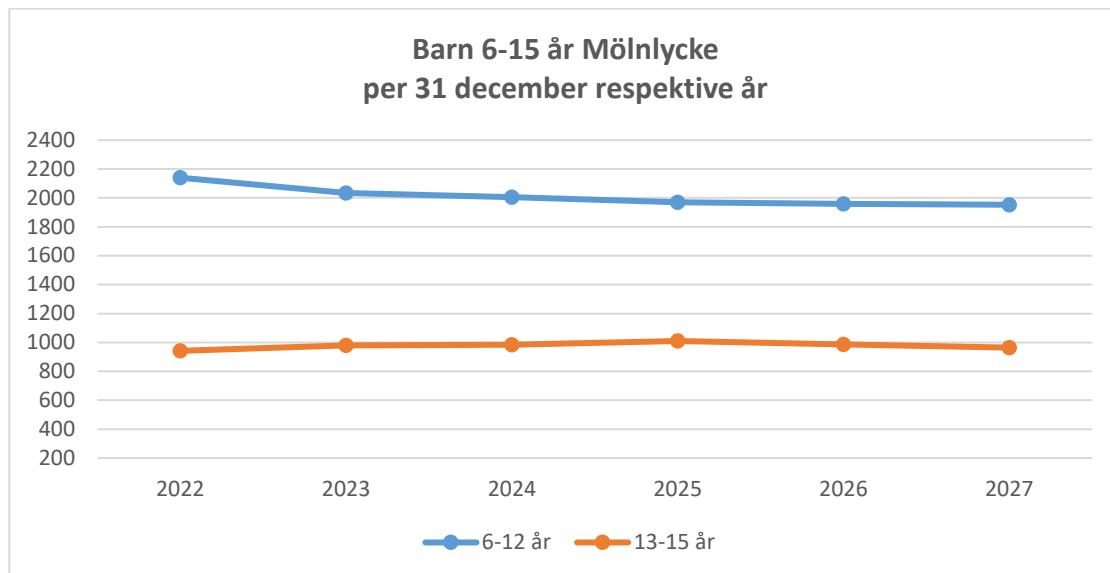
Fristående skolor

Under läsåret 2022/23 har 12 procent av kommunens elever valt att gå i fristående grundskola eller i grundskola i annan kommun, vilket är i linje med föregående år.

Behov av lokaler

MÖLNLYCKE

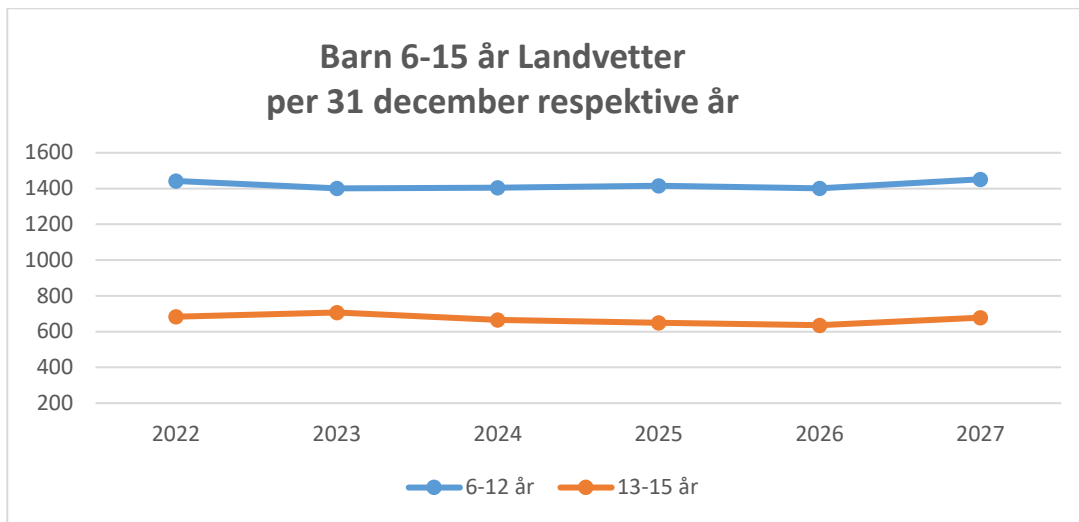
Utifrån befolkningsprognosen förväntas antalet elever att minska med cirka 165 elever under planperioden. I åldersgruppen 6–12 år minskar antalet elever med cirka 187 elever, medan åldersgruppen 13–15 år i stället ökar med ca 22 elever.

Kapacitet/behov Mölnlycke	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Total kapacitet (antal skolplatser)	3315	3315	3315	3315	3315	3315
– kommunal verksamhet	2705	2705	2705	2705	2705	2705
– fristående verksamhet	610	610	610	610	610	610
Behov (antal skolplatser)	3029	3029	2958	2953	2885	2861
Över-/underskott av skolplatser	286	286	357	362	430	454
<i>Kapacitetsförändring enligt LRP:</i>						
Kvarstående över-/underskott	286	286	357	362	430	454

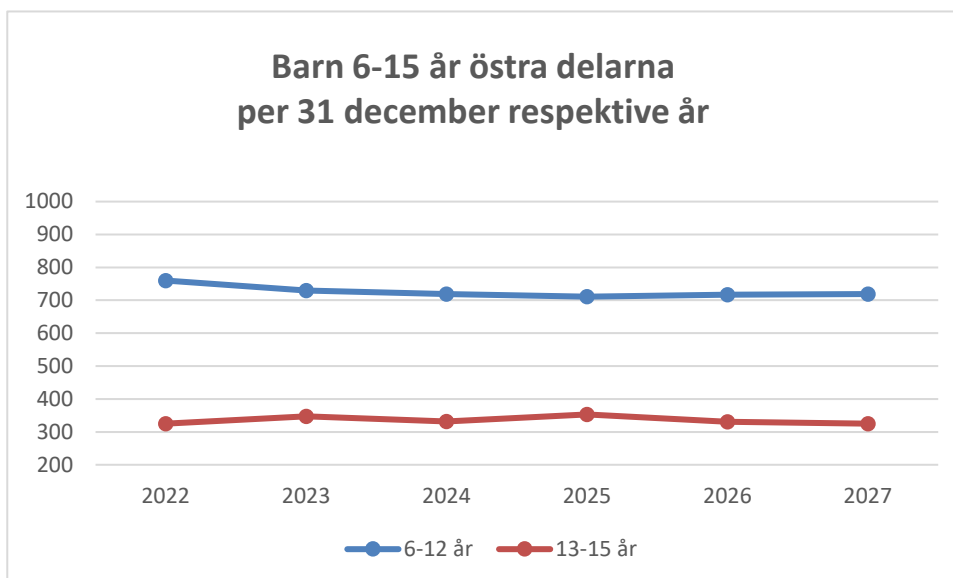
LANDVETTER/HÄRRYDA/ESKILSBY

Utifrån befolkningsprognosen förväntas antalet elever att vara relativt oförändrat under perioden 2022-2027. Härryda förväntas elevantalet öka något under planperioden. Denna ökning bedöms rymmas i befintliga skolor i Landvetterområdet. Under planperioden ökar antalet elever i åldersgruppen 6–8 år i Eskilsby med cirka 19 elever, en ökning som bedöms rymmas på Eskilsbyskolan.

ÖSTRA DELARNA

Antalet elever förväntas minska i kommunens östra delar med cirka 20 elever under planperioden. Minskningen sker i åldersgruppen 6–11 år, medan det i stället sker en liten ökning av antalet elever i åldersgruppen 12–15 år under planperioden.

Hindås

Höstterminen 2021 startade Fagerhultsskolan som har en kapacitet för 450 elever i årskurserna 4–9. I och med det rymmer Hindåsskolan elever från förskoleklass till årskurs 3.

Kapacitet/behov Hindås	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Total kapacitet (antal skolplatser)	770	770	770	770	770	770
– kommunal verksamhet	770	770	770	770	770	770
– fristående verksamhet	0	0	0	0	0	0
Behov (antal skolplatser)	544	595	580	586	565	552
Över-/underskott av skolplatser	226	175	190	184	205	218
<i>Kapacitetsförändring enligt LRP:</i>						
Kvarstående över-/underskott	226	175	190	184	205	218

Rävlanda/Hällingsjö

Fagerhultsskolan i Hindås färdigställdes inför hösten 2021 men har ännu inte fyllt sin organisation med samtliga årskurser. Tillfälliga lokaler på Rävlandaskolan kommer att avvecklas under planperioden. Hällingsjöskolan har elever från förskoleklass till årskurs 5 och de flesta av dessa elever fortsätter sin skolgång i årskurs 6–9 på Rävlandaskolan.

Kapacitet/ behov Rävlanda och Hällingsjö	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Total kapacitet (antal skolplatser)	715	715	665	665	665	665
– kommunal verksamhet	715	715	665	665	665	665
– fristående verksamhet	0	0	0	0	0	0
Behov (antal skolplatser)	534	530	515	516	521	526
Över-/underskott av skolplatser	181	185	150	149	144	139
<i>Kapacitetsförändring enligt LRP:</i>						
Avveckling tillfälliga lokaler		-50				
Kvarstående över-/underskott	181	135	150	149	144	139

Grundsärskola

Utbildningen i grundsärskolan syftar till att ge barn och ungdomar med intellektuell funktionsnedsättning en till varje elev anpassad utbildning, som så långt som möjligt motsvarar den som ges i grundskolan. Elever inom grundsärskolan följer grundsärskolans kursplan. De elever som inte uppfyller kunskapskraven följer särskilda kursplaner för ämnesområden.

Mottagande i grundsärskolan görs på vårdnadshavarnas begäran i samverkan mellan förskola/skola, barnhälsovård/skolhälsovård samt barnhabilitering i Västra Götalandsregionen. Vårdnadshavarnas medgivande är en förutsättning för ett mottagande. Grundsärskolans verksamhet ska så långt som möjligt inkluderas i kommunens övriga skolverksamhet. Grundsärskola med tillhörande fritidshem/LSS-verksamhet finns i Landvetter och i Mölnlycke.

Elevutveckling för grundsärskolan

Läsåret 22/23 uppgår antalet elever inom grundsärskolan i Härryda kommun till 48 elever. Av dessa elever har 3 valt att gå i annan kommuns grundsärskola. Särskolans målgrupp har vuxit i takt med att elevantalet ökat i kommunen. Beräkning av antal tillkommande elever inom särskolan är alltid förenad med viss osäkerhet eftersom det finns barn som före skolåldern inte har någon kontakt med barnhabilitering, LSS-handläggare eller barn- och ungdomsmedicin.

Behov av lokaler

Grundsärskolans verksamhet bedrivs i lokaler på Djupedalsskolan, Högdalsskolan, Lunnaskolan samt Önnerödsskolan. Förvaltningen ser över lokalnyttjandet under 2022 för att ta ställning till kommande lokalbehov för grundsärskolan.

2.2.2. Gymnasieskola

Allmän beskrivning

En gymnasieskola är en avgiftsfri och frivillig utbildning för ungdomar som har gått ut grundskolan. Många gymnasieutbildningar är huvudsakligen förberedande för högre studier, med det finns även de som huvudsakligen är yrkesutbildningar.

I Härryda kommun finns en kommunal gymnasieskola, Hulebäcksgymnasiet, som erbjuder sex högskoleförberedande program, fyra yrkesprogram samt introduktionsprogram. Elevantalet uppgår till ca 1800 elever varav 40 procent är folkbokförda i Härryda kommun. Det finns också en fristående gymnasieskola i Mölnlycke, Fridagymnasiet, med en kapacitet för drygt 300 elever.

Utveckling av elevantal

Antalet elever i gymnasieålder i Härryda kommun beräknas 2022 till 1677. Över hela planperioden ökar antalet elever med drygt 350 elever.

Beräkningsgrunder

Läsåret 2022/2023 studerar drygt 1800 elever på Hulebäcksgymnasiet, inklusive introduktionsprogrammen. Av dessa beräknas cirka 60 procent komma från andra kommuner och 40 procent från Härryda kommun.

Behov av lokaler

Utifrån en ökning av antalet elever i gymnasieålder i kommunen och i hela regionen utreds möjligheten att erbjuda fler gymnasieplatser i Härryda kommun. Gymnasiet ser även behov av anpassningar av personalutrymmen under 2024 utifrån arbetsmiljöbrister.

Gymnasiesärskola

Utbildningen i gymnasiesärskolan syftar till att ge ungdomar med intellektuell funktionsnedsättning utbildning på nationella eller individuella program. Mottagande i gymnasiesärskolan följer samma rutin som mottagandet i grundsärskolan.

Elevutveckling för gymnasiesärskolan

Inför höstterminen 2017 fattade kommunstyrelsen beslut om att fasa ut gymnasiesärskolan i Härryda kommun mot bakgrund av låg söktryck till programmet. Prognosen för planperioden är att målgruppen beräknas öka. Gymnasieverksamheten

har i uppdrag att utreda om det finns förutsättningar för att åter starta gymnasiesärskola i Härryda kommun. I utredningen bör hänsyn tas till befintligt utbildningsutbud i Göteborgsregionen samt elevunderlag.

Behov av lokaler

Generellt sett ställer gymnasiesärskolans verksamhet höga krav på väl anpassade lokaler. Det medför att lämpliga lokaler är en viktig förutsättning för vilket eventuellt utbildningsutbud som kan erbjudas inom gymnasiesärskola i Härryda kommun.

2.2.3. Kultur och fritid

Allmän beskrivning

Kulturverksamheten består av tre enheter; Mölnlycke kulturhus, Landvetter kulturhus med de två biblioteken i Hindås och Rävlanda samt Kulturskolan.

Kulturverksamheten arbetar med program som konserter, bio, föreläsningar och teater, med utställningar, skapande aktiviteter, offentlig konst och kulturarvsfrågor. Merparten av evenemangen äger rum i Mölnlycke och Landvetter kulturhus. Även lokaler i övriga kommundelar används eftersom målet är att erbjuda kultur för alla medborgare. Kulturverksamhet drivs också i föreningsregi i Hindås station samt på andra orter i kommunen.

Bibliotekets uppdrag är att främja intresse för läsning och litteratur, information, upplysning och bildning samt kulturell verksamhet i övrigt. Mölnlycke bibliotek har ett uppdrag att vara gymnasiebibliotek för Hulebäcksgymnasiet. I Rävlanda och Landvetter är biblioteket ett kombinerat folk- och skolbibliotek.

Kulturskolan ska erbjuda alla elever som önskar, tillgång till en plats i Kulturskolan. Flest elever finns inom instrumentalundervisning. Skolan har egna lokaler i Ekdalaskolan i Mölnlycke och i Landvetters kulturhus, men en stor del av undervisningen äger rum i skolor och lokaler över hela kommunen. I samband med att grundskolorna statusbedömdes sågs även kulturskolans lokalbehov över.

Fritidsverksamheten består av två avdelningar; Föreningservice och Fritid ungdom. Föreningservice utvecklar och främjar ett aktivt föreningsliv i kommunen. Avdelningen ansvarar för utbetalning av stöd och uthyrning av kommunens idrottsanläggningar.

Fritid ungdom ansvarar för den kommunalt drivna fritidsverksamheten för ungdomar. Fritidsledare möter ungdomar på deras fria tid i skolan och på olika mötesplatser kvällstid. Avdelningen ansvarar för att stödja ungdomsinitiativ och metodutveckling av ungdomsinflytande i kommunen.

Idrottsanläggningar

I takt med att kommunen växer och befolkningen ökar så ökar också antalet föreningsaktiva och idrottsutövare. Flera föreningar har idag kö till sin verksamhet och har svårt att ta emot alla de barn och unga som vill bli medlemmar. Förutom redan etablerade inomhusidrotter tillkommer dessutom nya idrotter.

Projektering har inletts för en ny ishall med tillhörande träningsrink och idrottshall i Härryda samhälle. Den befintliga ishallen i Landvetter centrum är uttjänt, den kan dock användas av föreningslivet till dess att en ny står klar tidigast under hösten 2024.

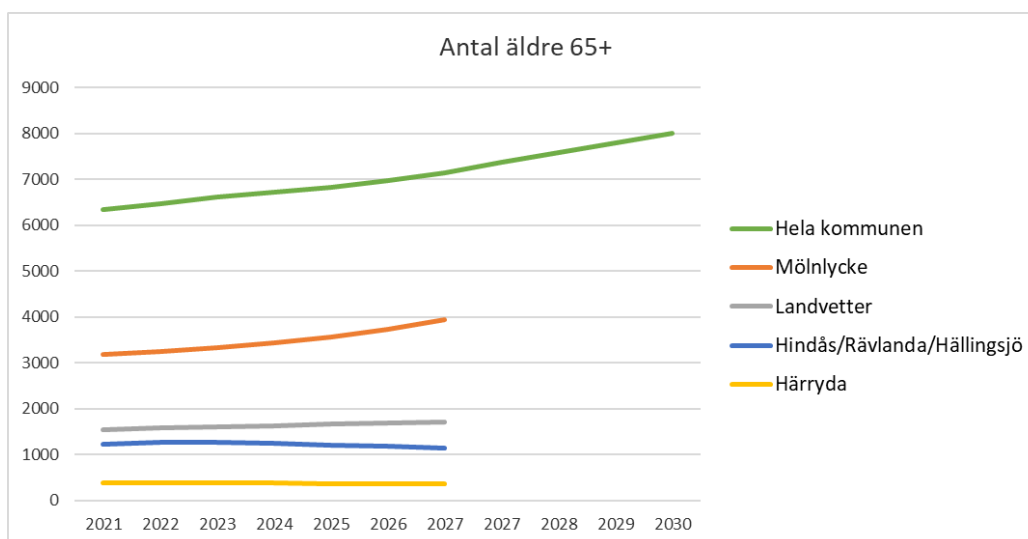

3. SEKTORN FÖR SOCIALTJÄNST

3.1. BEFOLKNINGSPROGNOS ÄLDRE

Av tabellerna nedan framgår att åldersgruppen 65 år och äldre förväntas öka med ca 13 % fram till år 2027 och att den största ökningen sker i Mölnlycke. Under samma period förväntas kommunens totala befolkning öka med ca 14 %.

Ålder	2021-12-31	2027-12-31	Förändring 2021-2027
65-74	3 253	3 485	232
75-79	1 482	1 413	-69
80-84	852	1 273	421
85-89	483	651	168
90-	283	329	46
65-	6 277	6 966	689

3.2. BERÄKNAT BEHOV AV UTBYGGNAD FÖR ÄLDRE

3.2.1. Särskilt boende för äldre

Allmän beskrivning

Särskilt boende för äldre erbjuds personer med stora vård- och omsorgsbehov, och omfattar både permanentboende och korttidsboende. Alla särskilda boenden i kommunen ska flexibelt kunna vara tillgängliga och i första hand användas av de personer som har störst omsorgs- och omvårdnadsbehov. Detta innebär att boendena

kan växla mellan inriktning mot somatik eller demens samt permanent- eller korttidsboende utifrån aktuellt behov.

Till ett permanentboende flyttar man för ett stadigvarande boende. Den boende har ett eget hyreskontrakt och hyreslagstiftningen gäller. Korttidsboende tar emot personer som har stort omvårdnadsbehov och som är i behov av rehabilitering och funktionsträning, avlösning eller tillfälligt boende i avvaktan på ledig bostad i särskilt boende. Behovet av särskilt boende för äldre fortsätter att öka i takt med befolkningsökningen. För att möta det succesivt ökande behovet under planperioden har förvaltningen planerat för att återöppna platser som, under en period av överskott på platser, lagts i malpåse.

Beräkningsgrunder och behov av boende

Prognosen för hur många lägenheter i särskilt boende som behövs bygger på ett genomsnitt av antal biståndsbedömda behov tre år bakåt i tiden. Behovet räknas därefter ut utifrån kommunens befolkningsprognos för kommande fem år.

Särskilt boende	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Personer som beräknas vara i behov av plats	279	288	296	303	313	328
Tillgängliga platser (januari)	244	263	263	271	278	288
Förändring under året av antal platser	19		8	7	10	15
Antal platser vid årets slut	263	263	271	278	288	303
Beslut i väntan på verkställighet (lagom kö)	25	25	25	25	25	25
Kvarstående över-/underskott	9	0	0	0	0	0

3.2.0. Trygghetsboende för äldre – med och utan bistånd

Ordinärt boende avser alla bostäder som inte kräver biståndsbeslut enligt särslagstiftning. **Trygghetsboenden** kan byggas av såväl kommuner som övriga aktörer, och den enskilde som uppfyller fastighetsägarens kriterier på exempelvis ålder kan ställa sig i kö alternativt köpa en bostad i en sådan byggnad. Biståndsbeslut krävs inte.

En del äldre bor i ett bostadsbestånd där den fysiska miljön är dåligt lämpad för kvarboende när man blir beroende av hjälp och vård. Ett annat bekymmer är kontakt- och tillsynsbehovet som många ensamboende har men som inte som enskild faktor innebär ett behov av särskilt boende. Gruppen äldre med funktionsnedsättningar på grund av normalt åldrande samt övriga med fysisk funktionsnedsättning har vissa gemensamma krav på bostäderna. Bostäderna ska vara lämpade för utrymmeskrävande hjälpmedel och personlig hjälp. Det är också nödvändigt med hissar, ordentliga dörrbredder, låga trösklar, stadiga handtag osv. Närhet till affärer, kommunal service och kulturutbud är betydelsefullt.

Trygghetsboende innebär bostäder för äldre personer, vanligtvis med tillgång till gemensamhetslokal och där möjlighet till gemensamma måltider, trygghetskapande teknik och personal som stöd för trygghet och aktiviteter kan förekomma. Det är aktören som driver trygghetsboendet som styr över vilket utbud av tjänster som finns, vilket kan variera stort enligt den praxis och det regelverk som finns idag för begreppet trygghetsboende. De som bor i en trygghetsbostad får vid behov av vård och omsorg detta genom hemtjänst och hemsjukvård, det vill säga på samma villkor som den som bor i en vanlig privatbostad.

Biståndsbedömt trygghetsboende motsvarar på de flesta sätt ett trygghetsboende enligt ovan men lägenheterna fördelas av kommunen till dem med ett biståndsbedömt behov. Målgruppen är äldre personer som kan ha behov av visst stöd i hemmet och/eller upplever otrygghet i hemmet, men utan behov av särskilt boende med heldygnsomsorg. Denna boendeform bedöms kunna öka tryggheten och tillgodose behovet av gemenskap hos äldre. Kommunens seniorträffar är lokaliserade i samma fastigheter som de biståndsbedömda trygghetsboendena för att öka möjligheten till social samvaro för de boende.

BISTÅNDSBEDÖMT TRYGGHETSBOENDE	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Hindås	2	2	2	2	2	2
Landvetter	27	27	27	27	27	27
Mölnlycke	26	26	26	26	26	26
TOTALT	55	55	55	55	55	55

3.2.1. Seniorträffar och dagverksamheter

Seniorträffar och dagverksamheter bedrivs i kommunens regi men kan även förekomma på trygghets- och seniorboende. Syftet med verksamheterna är att erbjuda social samvaro, träning, kulturella aktiviteter etcetera. Seniorträffar och dagverksamheter är viktiga komplement till anhörigstöd och hemtjänst för att kunna förlänga kvarboendet i det egna hemmet eller i bostäder anpassade för äldres behov. I kommunen finns sex seniorträffar belägna i Eskilsby, Hindås, Hällingsjö, Landvetter, Mölnlycke och Rävlanda som är öppna för alla äldre som önskar delta. Dagverksamhet är en biståndsbedömd aktivitet och finns med inriktningarna funktionsbevarande aktiviteter (somatik) och för personer med minnessvikt (demens). Kommunens två dagverksamheter ligger i Mölnlycke.

3.3. BERÄKNAT BEHOV AV UTBYGGNAD FÖR PERSONER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING

3.3.1. Boende för personer med funktionsnedsättning

Allmän beskrivning

Kommunen ska tillhandahålla boende för personer med funktionsnedsättning i enlighet med LSS. Målsättningen i lagstiftningen är att främja goda levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för personer med funktionsnedsättning och den enskilde ska ges möjlighet att leva som andra. Den fysiska utformningen av bostaden är av stor betydelse för att främja självständighet och oberoende för personer med funktionsnedsättning. Det finns idag tre former av bostad med särskild service för personer med funktionsnedsättning. Dessa är gruppboende, serviceboende och annan särskilt anpassad bostad.

Gruppboende är ett boendebalternativ för personer som har så omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov att mer eller mindre kontinuerlig närvaro av personal är nödvändig. Bostaden består av en enskild fullvärdig lägenhet på vanligtvis ett rum och kök. Därutöver finns tillgång till gemensamma utrymmen för umgänge. Antalet lägenheter i gruppboendet anpassas efter målgruppens behov.

Serviceboende är ett boendebalternativ för personer som har omfattande behov av närhet till personal men som i någon mån klarar sig utan stöd. Personerna har vanligen inget behov av tillsyn nattetid. Serviceboendet består av lägenheter som ofta ligger i ett vanligt hyreshus. Gemensamma utrymmen saknas eller finns i annan form än i gruppboendet t ex som en kontaktlägenhet varifrån personalen utgår.

Till en serviceboende knyts ibland serviceboendeliknande lägenheter, så kallade **satellitlägenheter**. De boende kan vid behov få hjälp av personal från serviceboendet.

Annan särskilt anpassad bostad (ASAB) är en bostad med viss grundanpassning till funktionshindrade personers behov men utan fast bemanning. Behovet av stöd och service i anslutning till boendet kan ges inom ramen för de insatser som finns att tillgå enligt LSS, t.ex. personlig assistans. I denna boendeform ingår inte omvårdnad och inte heller fritidsverksamhet, gemensamhetslokal eller kulturella aktiviteter.

Beräkningsgrunder och behov av boende

Personer som förväntas vara i behov av lägenhet är prognostiserat dels utifrån idag kända behov, beräknade nytillkommande behov samt med hänsyn tagen till övriga förändringar rörande målgruppen som kan påverka det totala behovet av bostad. Kommunen är skyldig att skyndsamt tillhandahålla boende enligt LSS när den enskilde har fått beslut om insatsen, och en svårighet i planeringen av bostäder är att uppskatta när den enskilde kommer att begära insatsen samt vilken boendeform som den enskilde har bedömda behov av. Verksamheten följer på olika vis behovet löpande för att kunna verkställa beslut om boende inom lagstadgad tidsram. För vissa individer räknar verksamheten med att fortsatt behöva köpa boende externt, främst beroende på krav på specialkompetens eller skolgång på annan ort.

Utredning pågår att införa Lagen om valfrihetssystem (LOV) i daglig verksamhet LSS, vilket kan påverka det framtida behovet av lokaler.

GB/SB/ASAB	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Personer som beräknas vara i behov av plats	126	128	130	132	136	140
Tillgängliga platser (januari)	124	124	124	124	124	136
<i>Gruppboendestäder</i>	46	46	46	46	46	46
<i>Serviceboendestäder</i>	63	63	63	63	63	75
<i>ASAB</i>	15	15	15	15	15	15
Planerad om-/utbyggnad:	0	0	0	0	12	0
<i>Serviceboendestad</i>					12	
Komplettering köpta platser	5	5	5	5	5	5
Kvarstående över-/underskott	3	1	-1	-3	5	1

3.3.0. Korttidsboende/korttidshem

Korttidsvistelse utanför det egna hemmet är en insats enligt LSS för personer med funktionsnedsättning i syfte att erbjuda miljöombyte och rekreation, samt att anhöriga kan få avlösning i sitt omvårdnadsarbete. Korttidsvistelse kan förläggas i korttidshem eller i en stödfamilj. I kommunen finns idag ett korttidshem med 6 platser.

3.3.1. Daglig verksamhet

Daglig verksamhet ska erbjuda en meningsfull sysselsättning, stimulans och utveckling för personer som är i arbetsför ålder men saknar förvärvsarbete eller studier. Daglig verksamhet erbjuds inom Härryda kommun som en rättighet för personer med bistånd till detta enligt LSS. Sektorn följer kontinuerligt behovet för att på bästa sätt kunna planera för framtida objekt. Idag finns sju olika dagliga verksamheter i kommunen.

3.4. BERÄKNAT BEHOV AV ÖVRIGA BOENDEFORMER

3.4.1. Träningsbostäder

I anslutning till verksamhetslokalerna för vuxnenheten i Mölnlycke finns ett antal lägenheter avsedda till träningsboende för vuxna med missbruk, vilka har svårt att få boende på den reguljära bostadsmarknaden. Förutom de lägenheter som kommunen äger blockhyr även kommunen en fastighet från det kommunala bostadsbolaget Förbo med lägenheter för samma ändamål.

3.4.0. Kommunala kontrakt

De personer som enligt socialtjänstlagen bedöms ha särskilda svårigheter att på egen hand ordna sitt boende kan få biståndshjälp till ett kommunalt kontrakt. Detta innebär att Härryda kommun antingen äger lägenheten och hyr ut denna i första hand, eller står som förstahandshyresgäst på hyresavtal med annan hyresvärd och därefter hyr ut lägenheten i andra hand, till en enskild person eller familj.

Nyanlända personer eller familjer som genom Lag (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning skall beredas boende, kan också komma att få detta via ett kommunalt kontrakt.

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lägenheter till socialtjänstens målgrupper	10 % per år i nybyggnadsområden, hyresrätter					

3.5. VUXENUTBILDNING

Allmän beskrivning

Inom den kommunala vuxenutbildningen i Härryda kommun finns följande utbildningar: Vuxenutbildning på grundläggande och gymnasial nivå som syftar till att ge vuxna sådana kunskaper och färdigheter som de behöver för att delta i samhälls- och arbetsliv samt möjliggöra fortsatta studier. Svenska för invandrare (sfi) som syftar till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket. Särsvux som syftar till att ge vuxna som på grund av medfödd eller förvärvad funktionsvariation har svårt att följa vanlig undervisning kunskaper och färdigheter motsvarande dem som ungdomar kan få i särskolan. I samverkan med Göteborgsregionen, GR, erbjuds ett stort antal yrkesutbildningar. Vuxenutbildningen bedriver också yrkeshögskoleutbildningar (Yh). Dessa utbildningar är eftergymnasiala och finansieras i sin helhet av statsbidrag. Uppdragsutbildningen skräddarsyr kurser för personal inom privat och offentlig tjänst och finansieras genom kursavgifter.

Utveckling av elevantal

Elevantalet inom vuxenutbildningen har varierat under senare år. I april 2022 studerade cirka 800 individer vid vuxenutbildningen. Detta är ungefär samma siffra som föregående år. Från hösten ökar Yh-utbildningarna och elevantalet väntas stiga från 130 till 200 till hösten 2023 och framåt. På sikt kommer SFI att minska i omfattning och grundläggande- och gymnasial nivå kommer att öka i omfattning. Ökningen beräknas vara större än minskningen.

Beräkningsgrunder

Varje år ansöker vuxenutbildningen om att få tillstånd att bedriva Yh-utbildningar. Antalet beviljade utbildningar har varierat kraftigt mellan åren vilket försvårar elevprognoserna. Platserna på Yh kommer vara högre 2023 än 2022. Hösten 2023 beräknas cirka 200 elever delta i Yh. Under våren 2023 bedöms sfi ligga kvar på ungefär samma nivå som tidigare. Antalet elev inom SFI och grundläggande- och gymnasial nivå är svåra att förutspå på sikt. Konjunkturläget i Sverige påverkar antalet studerande vid grundläggande- och gymnasial nivå samt att SFI:s elevtillströmning styrs av händelser i vår omvärld.

Behov av lokaler

Vuxenutbildningen har permanenta lokaler på 2 adresser centralt i Mölnlycke. Extra lokaler har under 2021 och 2022 hyrts in för yrkesutbildningar. Om elevantalet ökar på grundläggande- samt gymnasial vuxenutbildning inom de närmsta åren kommer ytterligare lokaler behövas. Dessutom förväntas YH öka i omfattning. Utredning pågår att införa Lagen om valfrihetssystem (LOV) för vuxenutbildning, vilket kan påverka det framtida behovet av lokaler.

4. PROJEKTPORTFÖLJ 2023-2027 (2028-2032)

Senast reviderad: 2022-10-26

Verksamhet	Ort	Mark	Volym	2022		2023		2024		2025		2026		2027		2028-2032	Kommentar		
				vt	ht	vt	ht	vt	ht	vt	ht	vt	ht						
Förskola				Avd															
<u>Utbyggnad</u>																			
Enebacken II	Mölnlycke	K	6														Inom prioriterad järnvägskorridor. Antagande kv 3, 2023	Förstudie	
Wendelstrand	Mölnlycke	P	4														Wendelstrand	Detaljplan	
Tillfälliga avdelningar	Mölnlycke	K	2														Norra Mölnlycke/Säteriet	Projektering/upphandling av byggtrepenör	
Bråta Ängar	Mölnlycke	P	4														Planerat antagande 2023 kv2	Byggnation/etablering	
Jensen Education	Landvetter	P	6														Under uppstart, knappt 50% beläggning 2022	Verksamhetsstart	
Ekhagsvägen/Fagerhultsvägen	Hindås	P	6														Privat aktör har sökt planbesked för bostäder. I anslutning till ansökan undersöks plats för framtida förskola.	Tidigareläggning/senarel. möblig	
Hindås trädgårdsstad	Hindås	P															Beviljad planansökan, Vixia AB	P Privat mark	
<u>Avveckling</u>																			
Förskoleavdelningar	Landvetter	K	5														Hagens förskola	K Kommunal mark	
Grundskola				Elever															
<u>Utbyggnad</u>																			
Härkeshultsvägen (Tahult 4:2)	Landvetter	P															Ansökan om planbesked, NCC. Planstart är planerad 2023-2025, finns ej tidplan ännu.	A Avveckling	
<u>Avveckling</u>																			
Paviljong	Rävlanda		-50																
Gymnasieskola				Elever															
<u>Utbyggnad</u>																			
Frida (Valborgs kulle)	Mölnlycke	P	300														Gymnasie går att starta mha tillfälligt bygglov. Detaljplan, start vt-20, medger permanent gymnasieskola. Området ligger inom prioriterad järnvägskorridor. Planerat antagande 2024 kv1.		
Idrottsanläggningar																			
<u>Utbyggnad</u>																			
Omklädningsbyggn, klubblokal	Mölnlycke	K															Bygglov vid Mölnlycke IP är avslaget av mark- och miljöoverdomstolen som är högsta instans.		
Idrottshall	Mölnlycke																Beslut i KF (juni 2021) om tillägg i investeringsbudget om 50 mnkr 2022. Förhandlingar mellan Wallenstam och förvaltningen pågår.		
Fridaskolan Idrottshall (Valborgs kulle)	Mölnlycke	P															Fridaskolan behöver en idrottshall för att kunna bedriva gymnasium. Området ligger inom prioriterad järnvägskorridor. Planerat antagande 2024 kv 1.		
Ishall och idrottshall	Härryda	K															Planerat antagande 2024 kv 1.		
Provisorisk omklädningsbyggnad, ishall	Landvetter	K																	
<u>Avveckling</u>																			
Ishall	Landvetter	K															Avveckling av befintlig ishall i Landvetter		
Provisorisk omklädningsbyggnad, ishall	Landvetter	K																	
Tillf omklädningsb, klubblokal	Mölnlycke																		
Särskilt boende				lägenh															
<u>Utbyggnad</u>																			
Säteriet	Mölnlycke	P	60														Befintligt avtal med Attendo ska avslutas.		
Valborgs kulle	Mölnlycke	K	50														Detaljplan tillåter äldreboende på kommunal mark. Området ligger inom prioriterad järnvägskorridor. Detaljplanarbetet är därför pausat.		
Planbesked Grönhultsvägen (Bårekulla 1:3/Hälsans hus)	Landvetter	P	60														Altura har fått planbesked för att möjliggöra äldreboende. Entreprenören har pausat planema.		
Härkeshultsvägen (Tahult 4:2)	Landvetter	P															NCC har fått planbesked för att möjliggöra äldreboende. Planstart är planerad 2023-2025, finns ej tidplan ännu.		
Bostad med särskild service funktionsnedsättning				lägenh															
<u>Utbyggnad</u>																			
Tillgänglighetsanp lgh (Wallenst)	Mölnlycke	P	0-13														Erbjudande om upp till 13 lgh under perioden, samtliga har kommunen tackat nej till.		
Servicebostad	Mölnlycke		12+(1)																

5. BILAGA (beläggning och kapacitet per enhet)

Kommunala och fristående förskolor

Kommunala förskolor Mölnlycke	Kapacitet antal avdelningar	Kapacitet antal barn*	Inskrivna barn per 221015
Barrskogens förskola	5	90	91
Djupedals förskola	6	108	88
Finnsjöns förskola	3	54	41
Furubäckens förskola	4	72	54
Hulelyckans förskola	2	36	35
Krokens förskola	6	108	83
Ljungna förskola	3	54	54
Mossens förskola	2	36	34
Nysäters förskola	4	72	72
Pixbo förskola	3	54	48
Rullstenens förskola	6	108	97
Tallgårdens förskola	6	108	106
Fristående förskolor Mölnlycke	Kapacitet antal avdelningar	Kapacitet antal barn	Inskrivna barn per 221015
Frida förskola	4	-	74
Föräldrakooperativet Bamsebo	1	-	19
Råda Montessoriförskola	2	-	27
Skogsbärets kooperativa förskola	2	-	23

Kommunala förskolor Landvetter	Kapacitet antal avdelningar	Kapacitet antal barn	Inskrivna barn per 221015
Agnebäckens förskola	5	90	86
Eskilsby förskola	2	36	27
Högåsens förskola	3	54	44
Mystens förskola	6	108	106
Salmereds förskola	6	108	84
Sjöholmens förskola	2	36	33
Skårtorps förskola	6	108	95
Smedjebackens förskola	6	108	90
Västergårdets förskola	6	108	109
Fristående förskolor Landvetter	Kapacitet antal avdelningar	Kapacitet antal barn	Inskrivna barn per 221015
Solbackens förskola	2	-	32
Jensens förskola	6	-	60

Kommunala förskolor Östra delarna	Kapacitet antal avdelningar	Kapacitet antal barn	Inskrivna barn per 221015
Björkängens förskola	6	108	69
Fagerhults förskola	6	108	79
Gärdets förskola	4	72	35
Hedens förskola	3	54	55
Hindås förskola	3	54	52
Älmhults förskola	3	54	44
Fristående förskolor Östra delarna	Kapacitet antal avdelningar	Kapacitet antal barn	Inskrivna barn per 221015
Förskolan Fisken	1	-	19
Hindås Montessoriförskola	2	-	28

* Kapacitet antal barn = antal avdelningar x 18 barn vilket motsvarar en genomsnittlig kapacitet på en kommunal förskoleavdelning i Härryda kommun.

Kommunala och fristående grundskolor

Kommunala grundskolor Mölnlycke	Årskurser	Kapacitet antal elever	Antal elever per 221015
Skinnefjällsskolan	F-3	300	243
Furuhällsskolan	F-6	375	364
Högadalsskolan	F-6	375	356
Säteriskolan	F-6	400	324
Vällsjöskolan	F-6	200	197
Djupedalsskolan	4-9	490	467
Ekdalaskolan	7-9	385	332
Båtsmansskolan	7-9	180	186
Fristående grundskolor Mölnlycke	Årskurser	Kapacitet antal elever	Antal elever per 221005
Fridaskolan	F-9	610	610

Kommunala grundskolor Landvetter	Årskurser	Kapacitet antal elever	Antal elever per 221015
Eskilsbyskolan	F-2	25	16
Backaskolan	F-3	320	243
Lunnaskolan	F-3	400	379
Härrydaskolan	F-6	200	143
Önnerödsskolan	4-9	450	451
Landvetterskolan	1-9	900	817

Kommunala grundskolor Östra delarna	Årskurser	Kapacitet antal elever	Antal elever per 221015
Hindåsskolan	F-3	320	233
Fagerhultsskolan	4-9	450	299
Hällingsjöskolan	F-5	175	123
Rävlandaskolan	F-9	540	423

Funktionsstöd

Gruppbostad	Antal platser	Boende per 221017
Mölnlycke		
Båtsmanstorpet	6	5
Hjorten	5	5
Orrekullen	6	6
Solsten	5	5
Landvetter		
Önneröd Sand	6	6
Östra Backa	6	6
Hindås		
Älmhult	6	6
Rävlanda		
Hedgården	6	6
Totalt	46	45
Servicebostad	Antal platser	Boende per 221017
Mölnlycke		
Biblioteksgatan	9	8
Enebacken	12	12
Lindbacken	12	10
Lindska	7	7
Stenbrottet	8	7
Landvetter		
Landevi	12	8
Landvetter	7	4
Totalt	67	56

Vård- och omsorg

Särskilt boende permanent	Antal platser	Boende per 221017
Mölnlycke		
Attendo Säteriet	54	25
Ekdalagården	66	65
Hönekulla gård	20	19
Rådahemmet	46	39
Säterigården	24	24
Landvetter		
Bygården	32	31
Östra Bygården	12	12
Rävlanda		
Björkelid	45	45
Totalt	299	260
Korttidsboende	Antal platser	Boende per 221017
Mölnlycke		
Ekdalagården	7	9
Hönekulla gård	20	22
Totalt	20	22

Bostadsförsörjnings- program 2023-2027

Kommunstyrelsen

2022-10-25

Innehåll

1. Inledning	2
1.1 Syfte.....	2
1.2 Avgränsning mot lokalresursplan.....	2
2. Utgångspunkter	2
2.1 Kommunens mål och övriga styrdokument	2
2.1.1 Kommunfullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning	2
2.1.2 Politiska inriktningsmål	2
2.1.3 Politiska uppdrag	3
2.2 Befolkningsprognoser	3
3. Nyproduktion av bostäder	4
Bilagor	5-21

1. Inledning

Härreda kommun har haft positiv befolkningsutveckling under lång tid och har även uttalat mål om att växa i invånarantal i framtiden. För att kunna uppnå tillväxtmålet krävs bl.a. ett kontinuerligt tillskott av nyproducerade bostäder.

Detta bostadsförsörjningsprogram är ett av kommunens verktyg för långsiktig planering av nyproduktion av bostäder i kommunen. Bostadsförsörjningsprogrammet utgör tillsammans med lokalresursplanen (LRP), budget/plan inklusive verksamhetsplan och befolkningsprognos de styrdokument som redovisar långtidsplaneringen i kommunen. Samtliga dokument revideras årligen.

1.1 Syfte

Bostadsförsörjningsprogrammet utgör ett verktyg för kommunen att prioritera vilka bostadsprojekt som ska genomföras inom tidsperioden 2023-2027 med utblick till tidsperioden 2028-2032. Programmet utgör därmed underlag för planering av detaljplaner, kommunala investeringar i form av vägar, vatten- och avloppsledningar samt annan kommunal infrastruktur och service. Programmet utgör även underlag för framtagande av befolkningsprognoser.

1.2 Avgränsning mot lokalresursplan

Lokalresursplanen, som bygger på bostadsförsörjningsprogrammet och befolkningsprognosen, redovisar behovet av verksamhetslokaler under tidsperioden 2023-2027. I planen redovisas behov och lösningar, till exempel placering, omfattning och tidplan för nyproduktion för förskole- och skolverksamhet, bostäder för funktionsnedsatta och äldre samt redovisas lokalutnyttjande av befintliga lokaler. Bostäderna finns med i bostadsförsörjningsprogrammet.

2. Utgångspunkter

2.1 Kommunens mål och övriga styrdokument

Kommunfullmäktige fastställer inriktningsmål, finansiella mål och mål för god ekonomisk hushållning. I samband med beslut om budget/plan ger kommunfullmäktige förvaltningen specifika uppdrag som förvaltningen ska arbeta med under budget/planperioden.

2.1.1 Kommunfullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning

Kommunfullmäktige har fastställt fyra mål för god ekonomisk hushållning, varav ett av målen avser bostadsbyggande och ett avser bostäder för äldre och personer med funktionsnedsättning.

- Bostadsbyggandet utformas så att en befolkningsökning på lägst 1,5 % kan mötas med bostäder i alla ägande- och upplåtelseformer.
- Det finns bostäder av god kvalitet och god tillgänglighet för äldres och funktionsnedsattas bedömda behov.

2.1.2 Politiska inriktningsmål

Bostadspolitiska mål

- Härreda ska bidra till utvecklingen i linje med Göteborgsregionens strukturbild.
- Kommunen ska utvecklas i alla delar (tätort och landsbygd) i hela kommunen med bostäder för olika behov och olika åldrar.

- Lägenheter med kommunal förtur ska tas fram i kommunala detaljplaner eller efter frivillig överenskommelse med respektive exploatör.

Markpolitiska mål

- Med Härryda kommuns strategiska läge ska kommunen bidra till en hållbar tillväxtregion.
- Planering ska ske med olika arbetsmetoder utifrån vem som är markägare och vad som ska planläggas.
- Helhetssyn, miljöhänsyn och kulturhänsyn ska vara viktiga riktmärken utifrån varje orts förutsättningar och särart.
- Tillgången till infrastruktur och kapacitet för vatten, el och väg ska styra var det är möjligt att bygga.

2.1.3 Politiska uppdrag

I samband med beslut om budget för perioden 2023 med plan för perioden 2024-2027 har kommunfullmäktige bl.a. gett följande uppdrag till förvaltningen:

- För att långsiktigt tillse att vi kan möta behovet av bostäder och bidra till att lösa kompetensförsörjningen i Göteborgsregionen genom en befolkningsökning på lägst 1,5% är utgångspunkten att planbesked ska beviljas om det inte finns lagliga hinder. Exploatörsdrivna detaljplaner förordas vid begäran om planbesked där kommunen initialt ger kommunala perspektiv på vad som förväntas. Alla kostnader och åtaganden som kan utföras och bäras av exploatören för att genomföra planen, ska regleras i avtal. Förvaltningen ska vara organiserad för att kunna möta behovet av exploatörsdrivna detaljplaner och privata initiativ.
- För att långsiktigt tillse att det finns bostäder av god kvalitet och god tillgänglighet för äldres och funktionsnedsattas bedömda behov ska möjligheten för andra att bygga, äga och bedriva verksamhet utökas. Tilldelning av mark kan ske genom olika former av markanvisning. Att tillåta byggnation genom förhandsbesked ska också prövas där så är möjligt.

I den redovisade planen för 2023-2027 ingår även följande uppdrag till förvaltningen:

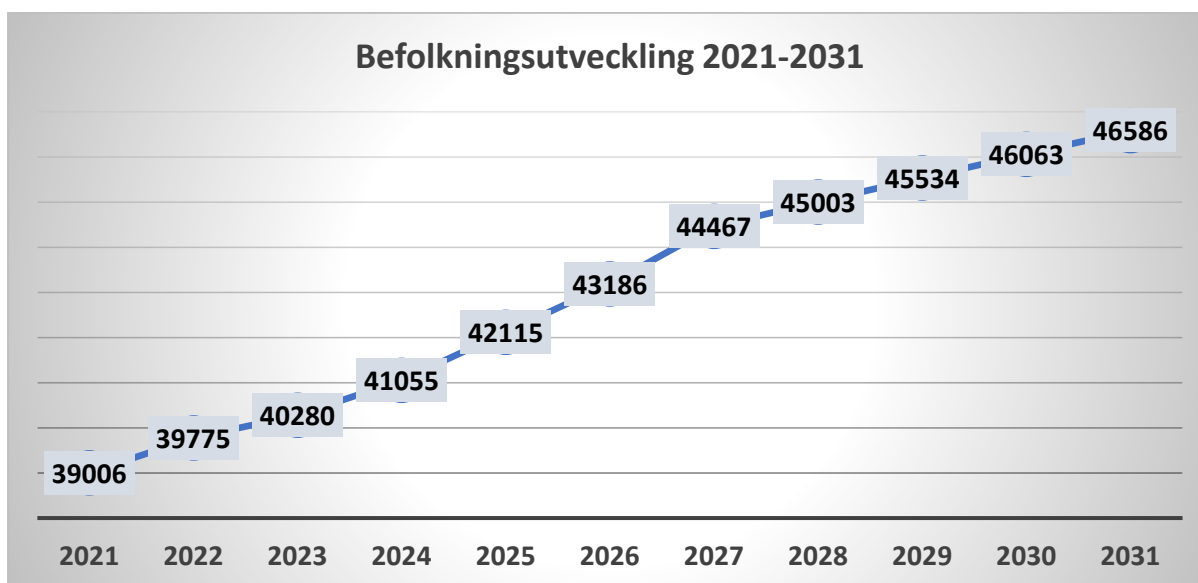
- Landvetter Södra etapp I.
- Hindås trädgårdsstad - en utveckling av Hindås åt väster utefter Älmhultsvägen enligt tidigare planbesked.
- Rävlanda sanatorium - en komplettering med bostäder i Rävlanda med ombyggnad av tidigare sanatorium samt nybyggnation enligt tidigare planbesked.
- Borgåsen tidigare förskola - en komplettering av bostäder i Landvetter, genom omvandling av tidigare tomt för förskola som nu är nedlagd och riven.
- Bostäder i påbyggnad på p-hus Mölnlycke - en utveckling av centrum.
- Delar av Gökskulla 3:33 (även Bårhult 1:112 samt Bråta 2:106)
- Slamby och växthusen

Utifrån ovan ges i uppdrag att uppdatera bostadsförsörjningsprogrammet och att delge detta till kommunfullmäktige.

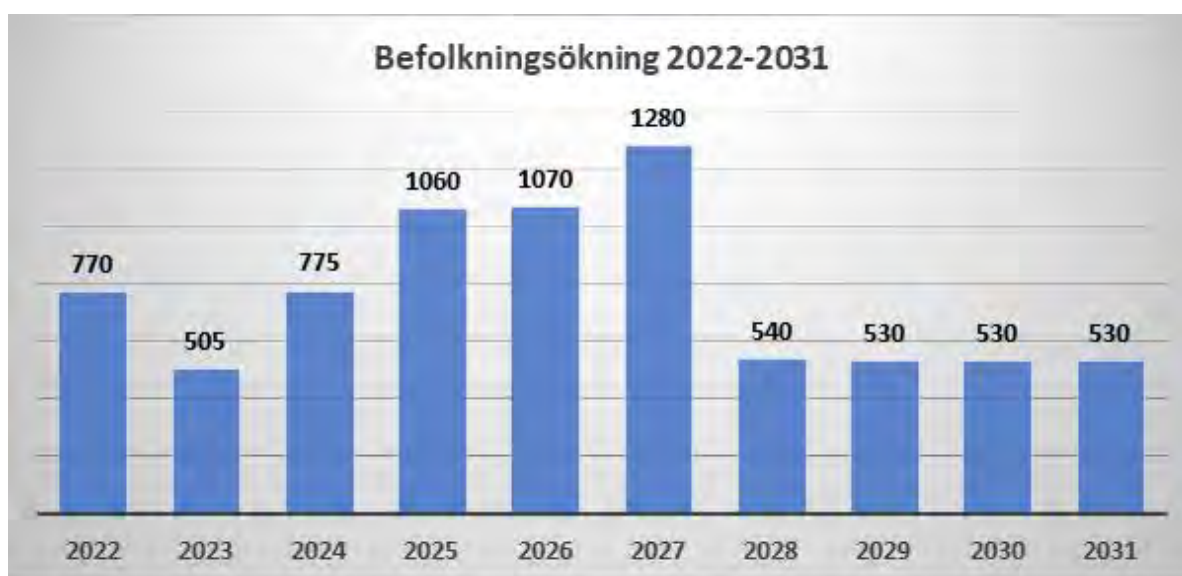
2.2 Befolkningsprognoser

Förvaltningen har tagit fram en befolkningsprognos. I det fall samtliga projekt färdigställs i enlighet med tabellerna i bilaga 1 kommer befolkningen i kommunen enligt befolkningsprognosen att växa med 7 600 personer under perioden 2022-2031, från 39 006 till ca 46 586 invånare.

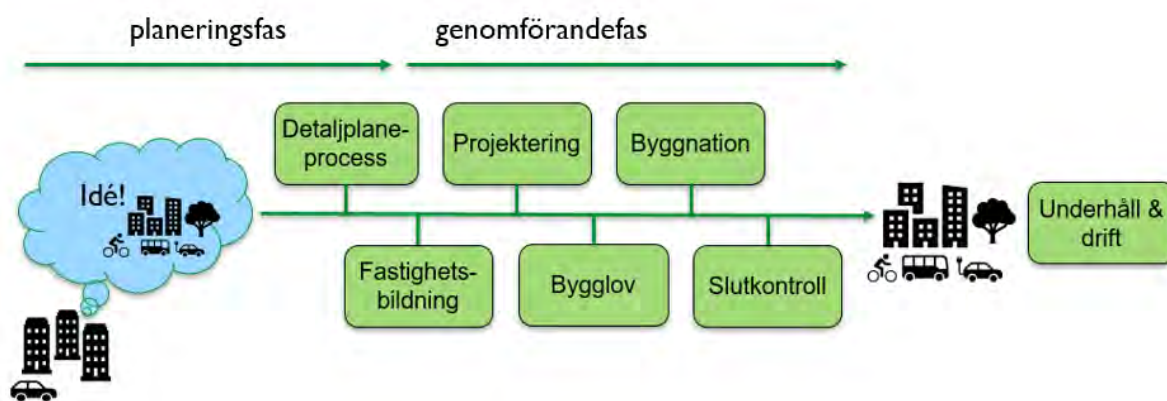

Under prognosperioden 2022-2027 ökar befolkningen i kommunen med 14 procent (2,3 procent genomsnitt ökning per år) eller ca 5 500 personer.

3. Nyproduktion av bostäder

I nedanstående figur anges samtliga faser i samhällsbyggnadsprocessen som ett projekt genomgår från idé till inflyttning. Programmets tabeller i bilaga 1 innehåller prognos för planerade byggstarter av bostäder 2022 och därefter förslag på bostadsbyggnation under de följande fem åren 2023-2027 samt därefter möjligt framtida byggande områdesvis ytterligare en femårsperiod. Detta innebär att majoriteten av bostadsprojekten som finns angivna under tidsperioden 2023-2027 antingen har passerat eller är långt framme i planeringsfasen eller är i genomförandefasen. Bostadsprojekt som finns angivna under tidsperioden 2028-2032 kommer att vara i planeringsfasen under tidsperioden 2023-2027.

Enligt förslaget till bostadsförsörjningsprogram 2023-2027 bedöms antalet påbörjade byggnationer uppgå till 5098. Fördelat på kommunens orter kommer majoriteten av nyproduktionen vara centrerad till Mölnlycke (ca 49 % av all nyproduktion).

Beroende på bland annat konjunktursvängningar kan avvikelser i bostadsförsörjningsprogrammet vad gäller antalet planerade byggstartar, upplåtelseformer och projektinnehåll uppstå.

Till följd av de fastställda principerna för förhandsbesked har antalet ansökningar om förhandsbesked ökat. I kartan och tabeller i bilaga 3 framgår det hur många förhandsbesked som beviljats under åren 2019 till mitten av 2022. Hur många av dessa som resulterar i nyproduktion av bostäder är svårt att uppskatta men de fastställda principerna har lett till ett ökat antal ansökningar om förhandsbesked vilket på sikt kan leda till ett betydande tillskott av nya bostäder utanför planlagda områden.

Bilagor

Bilaga 1: tabeller för planerade byggstartar

Bilaga 2: kartbilder tillhörande tabeller i bilaga 1

Bilaga 3: antal beviljade förhandsbesked år 2019 till mitten av 2022

Bilaga 4: tabeller för beräknad inflytt

Bilaga 5: tabeller för bostäder i antagna detaljplaner

Bilaga 6: befolkningsprognos för Mölnlycke, Landvetter, Härryda, Hindås, Rävlanda och Hällingsjö

Bilaga 1. Planerade byggstarter för bostäder 2023-2027

Projekt som inte är upptagna i shb projektportfölj 2022-09-30, men bör starta under 2022-2023 om planerade byggstarter ska vara möjligt under 2025 och framåt.
 Antalet lägenheter kan slutligt fastställas sent i projektet beroende på om utsedd exploatör vill bygga små eller stora lägenheter, vilket styrs av efterfrågan vid tidpunkten för byggnation.
 Totala volymen (total BTA) är dock bestämd genom detaljplan. Osäkerheter i tid, plats och bostadsvolym ökar med åren.

Mölnlycke, planerade byggstarter för bostäder 2023-2027									
Projektnamn	Nyko	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028-2032	
Mölnlycke fabriker	11330			100	65				
Idrottsgatan	11330		80						
Säteriet (särskilt boende)	11230		45						
Bråta 2:139, Next Step, Wendelstand	11210		160	160	160	160	160		
Säteriet (Förbo)	11230			100		100			100
Enebacken II	11375			200	150				
Valborgskulle, Kullbäckstorp 2:14 m. fl.	11313					80	120		
P-hus Mölnlycke	11251				150				
Bråta Ångar	11263			200	200	200			
Abborrtjärn	13400		10	15					
Hälsjön	12210								2000
Mölnlycke 1:168	11330								75
Projekt inom stadsbyggnadsstudien	11251								350
Enskilda tomter inom orten (inkl förhandsbesked)		20	20	20	20	20	20	20	100
Summa Mölnlycke		20	315	795	745	560	300	2525	
Villor		20	20	20	20	20	20	20	
Flerbostadshus		0	295	775	725	540	280		

Landvetter, planerade byggstarter för bostäder 2023-2027									
Projektnamn	Nyko	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028-2032	
Backa Östra	21220		2						
Björrod 1:5 m.f.l. (Alberts väg)	25100		50	100	50	50			
Landvetter Centrum KV 4-5-6	21141								200
Backa Västra	21220					27	15		
Slamby	22240					220	220		
Bostäder och äldreboende Bärekkulla 1:3	22120					60	40		
Växthuset	21212				50	100	50		
Gökskulla 3:33, Bråta 2:106, Bårhult 1:112	232000					60			
Landvetter Södra Etapp 1	22210				100	200	300		1500
Landvetter 6:638	21154				6				
Tahult 4:2 "småhusbebyggelse, SÄBO och skola"	221300								20
Enskilda tomter inom orten (inkl förhandsbesked)		20	20	20	20	20	20	20	100
Summa Landvetter		20	72	120	226	737	865	1600	
Villor		40	30	30	130	200	30		
Flerbostadshus		0	42	90	96	537	835		

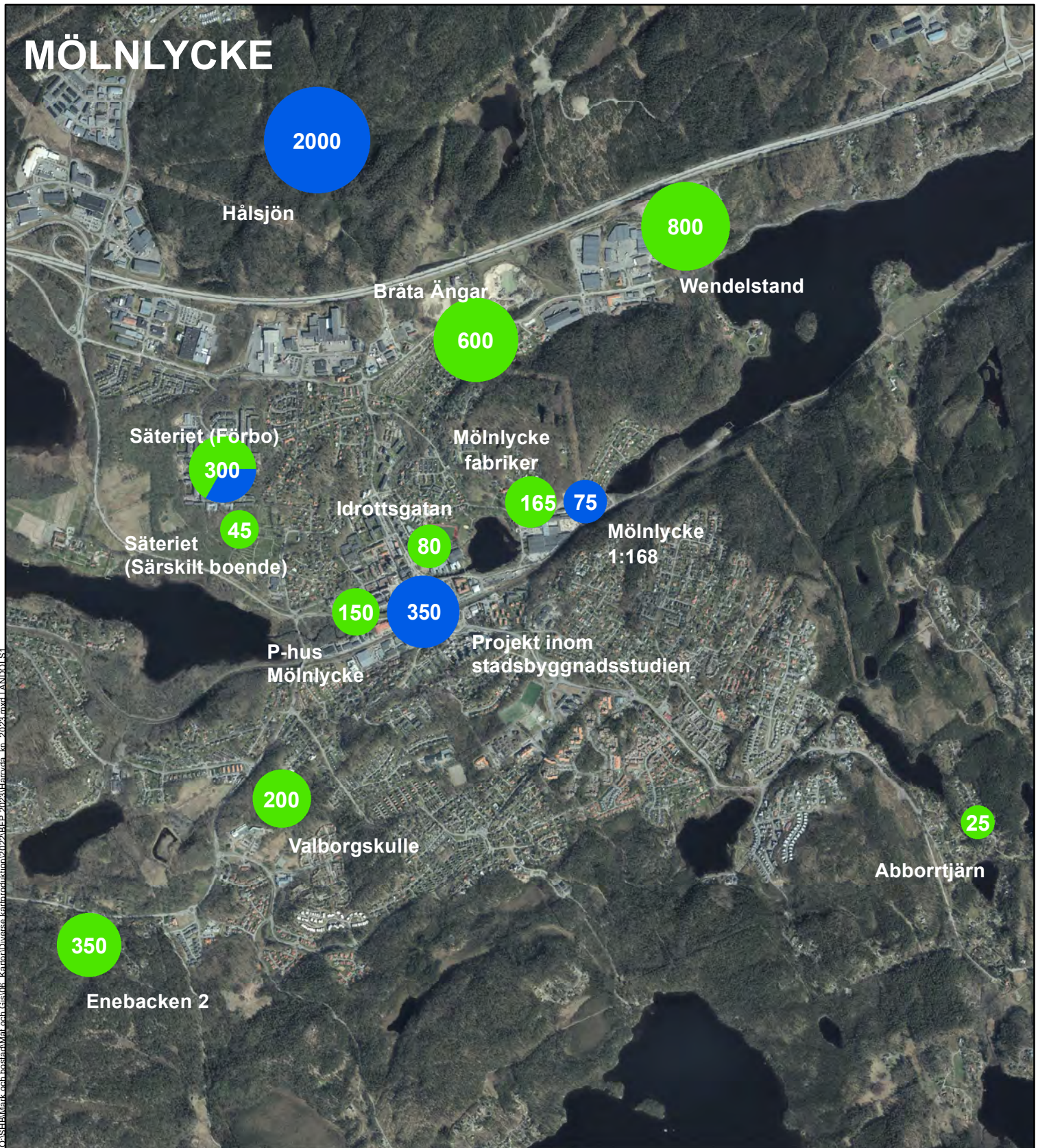
Härreda, planerade byggstarter för bostäder 2023-2027									
Projektnamn	Nyko	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028-2032	
Enskilda tomter inom orten (inkl förhandsbesked)		5	5	5	5	5	5	5	20
Summa Härreda		5	5	5	5	5	5	5	20
Villor		5	5	5	5	5	5	5	
Flerbostadshus		0	0	0	0	0	0	0	

Hindås, planerade byggstarter för bostäder 2023-2027									
Projektnamn	Nyko	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028-2032	
"Hindås skola"	41270	3							
Bocköhalvön	41130			60	20				
Hindås trädgårdsstad	41250								100
Solåsen	41270								60
Limmerhult/Södra Kläddegårde	42100								30
Enskilda tomter inom orten (inkl förhandsbesked)		5	5	5	5	5	5	5	25
Summa Hindås		8	5	65	25	5	105	215	
Villor		5	5	5	5	5	5	5	
Flerbostadshus		3	0	60	20	0	100		

Rävlanda, planerade byggstarter för bostäder 2023-2027									
Projektnamn	Nyko	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028-2032	
Rävlanda Sanatorie	43130								40
Bråta 1:106	431500								50
Gunna	43220								60
Enskilda tomter inom orten (inkl förhandsbesked)		5	5	5	5	5	5	5	25
Summa Rävlanda		5	5	5	5	5	5	5	175
Villor		5	5	5	5	5	5	5	
Flerbostadshus		0	0	0	0	0	0	0	40

Hällingsjö, planerade byggstarter för bostäder 2023-2027									
Projektnamn	Nyko	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028-2032	
Söder om skolan	45100								20
Enskilda tomter inom orten (inkl förhandsbesked)		5	5	5	5	5	5	5	25
Summa Hällingsjö		5	5	5	5	5	5	5	45
Villor		5	5	5	5	5	5	5	
Flerbostadshus		0	0	0	0	0	0	0	

Byggstarter		2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028-2032	
Mölnlycke		20	315	795	745	560	300	2525	
Landvetter		20	72	120	226	737	865	1600	
Härreda		5	5	5	5	5	5	20	
Hindås		8	5	65	25	5	105	215	
Rävlanda		5	5	5	5	5	5	175	
Hällingsjö		5	5	5	5	5	5	45	
Summa för kommunen		63	407	995	1011	1317	1325	4580	

O:\SHEM\Mark och bostad\Mark och GIS\06_KamplDiverse kartproduktion\2022\BEP_2023\Harvda_in_2023.mxd LANDOLSI

Teckenförklaring

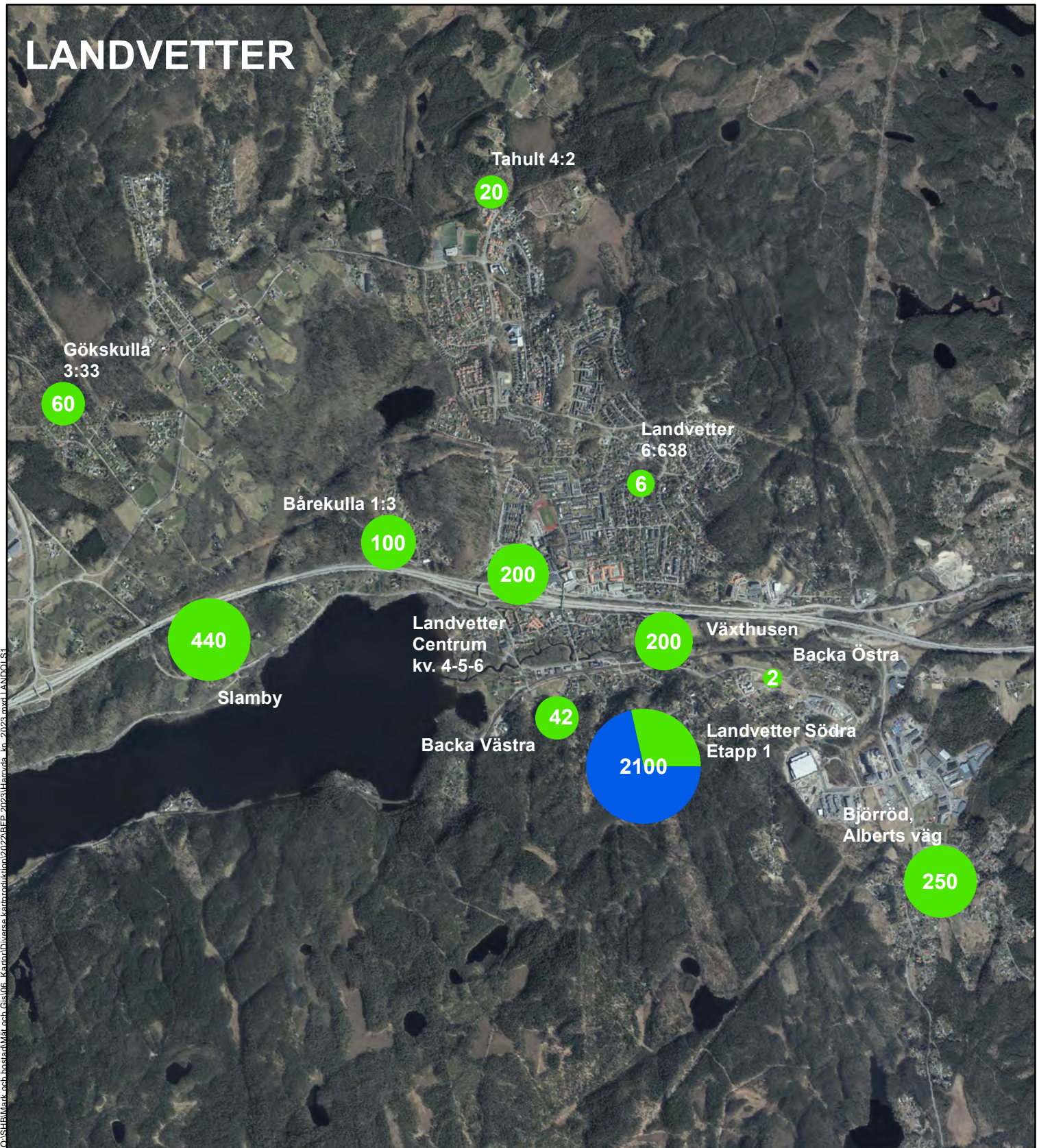
5250 Antal bostäder

Byggstart år 2023-2027

Byggstart år 2028-2032

LANDVETTER

O:\SHEM\Mark och bostad\Mark och bostad\Gis\06_Kamot\Diverse kartproduktion\2022\BEP_2023\Harvda_fm_2023.mxd LANDO.LST

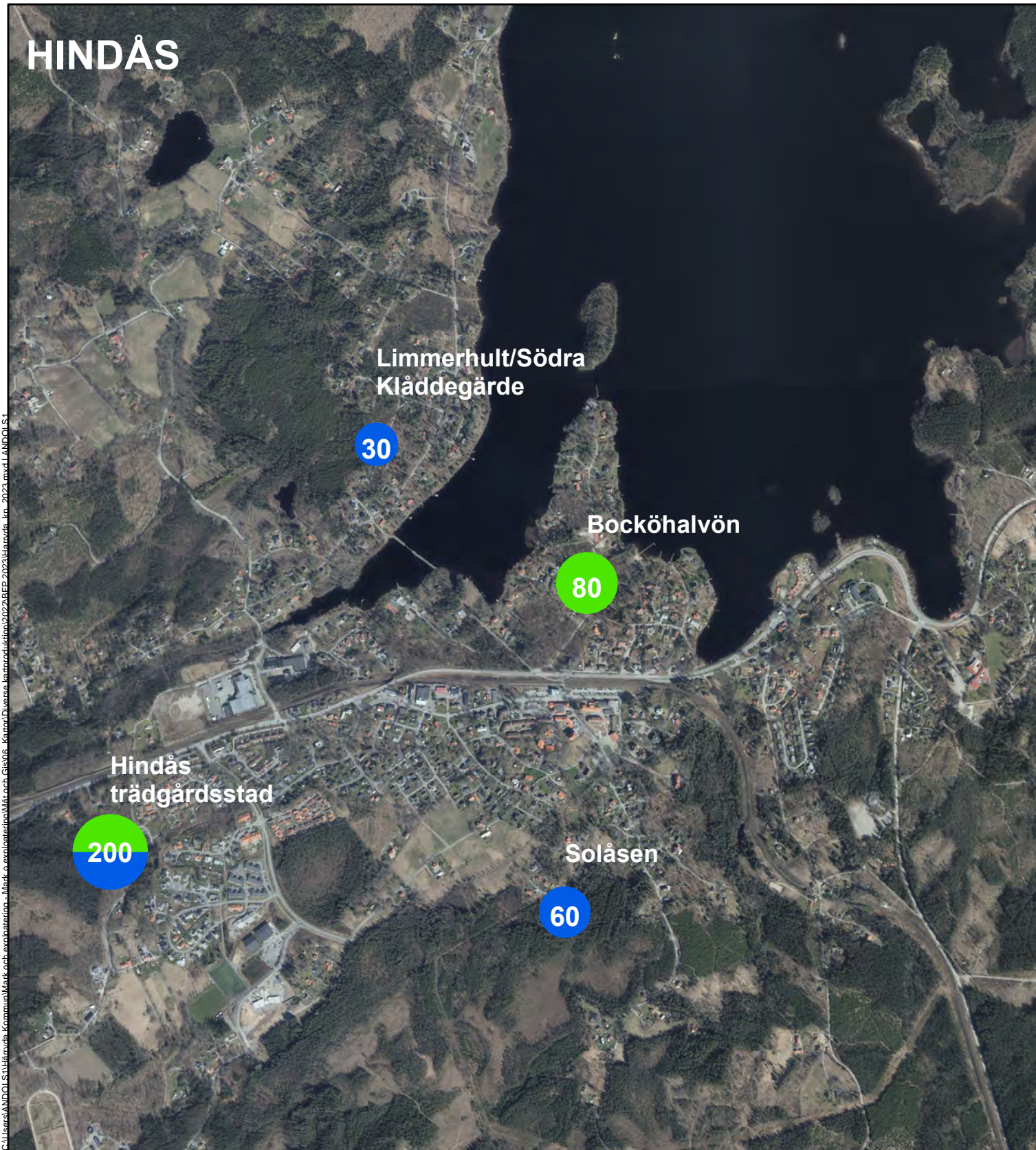
Teckenförklaring

 Antal bostäder

 Byggstart år 2023-2027

 Byggstart år 2028-2032

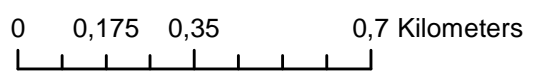

CA: Lisesa ANDOLSI: Härudda Kommun: Mark och exploatering - Mark o. exploatering: Mät och GIS: 06. Kartor: Diversa: Kartproduktion: 2022: BEP 2023: Harvuds. In. 2023. m.v.f. LANDOLSI

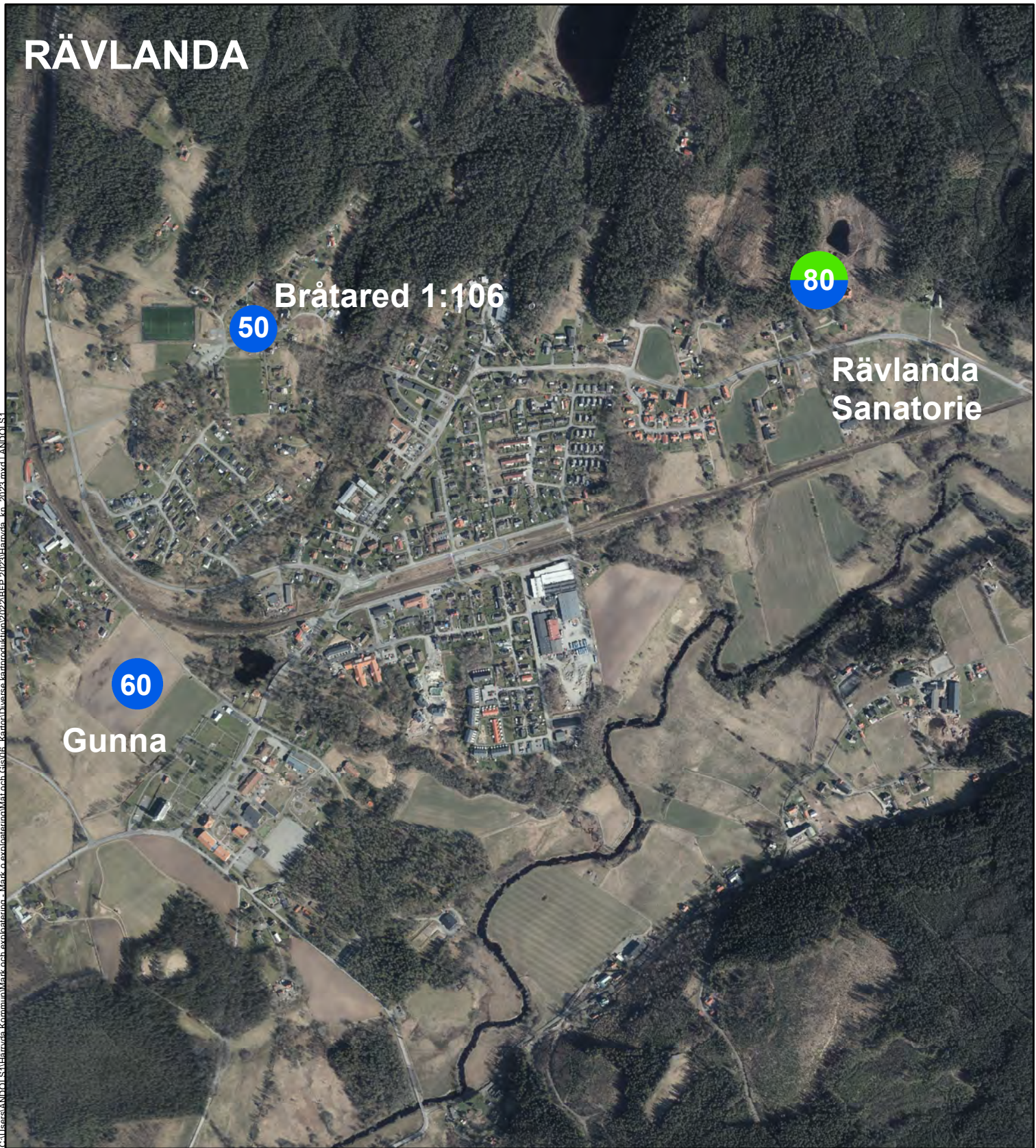
Teckenförklaring

5250 Antal bostäder

- Byggstart år 2023-2027
- Byggstart år 2028-2032

RÄVLANDA

CA Liserås AND OLS1 Härvuds Kommun/Mark och exploatering - Mark o. exploatering/Mät och GIS/06_Kartor/Diverse kartproduktion/2022/BEP_2023/Härvuds_kn_2023_mv4_LAND OLS1

Teckenförklaring

5250 Antal bostäder

Byggstart år 2023-2027
Byggstart år 2028-2032

0 0,125 0,25 0,5 Kilometers

10(21)

Fol. 295 of 1011
Datum: 2022-03-16

HÄLLINGSJÖ

CA\Users\ANDOLSI\Härnuds Kommun\Mark och exploatering - Mark o. exploatering\Mät och GIS\06. Kartor\Diverse kartproduktion\2022\BEP 2023\Härnuds_kn_2023_mv4_LANDOLSI1

Söder om skolan

20

Teckenförklaring

 5250 Antal bostäder

 Byggstart år 2023-2027
 Byggstart år 2028-2032

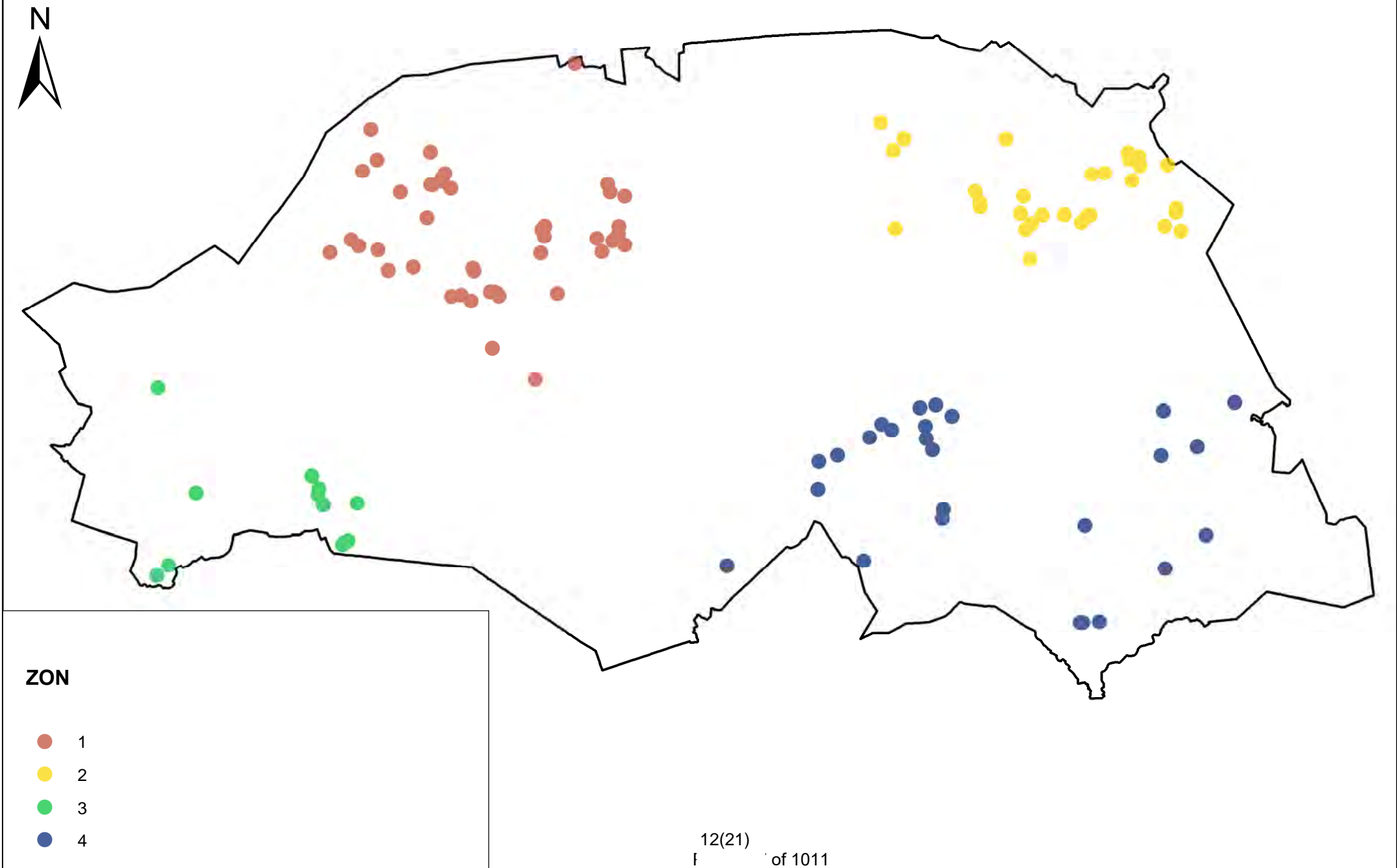
0 0,1 0,2 0,4 Kilometers

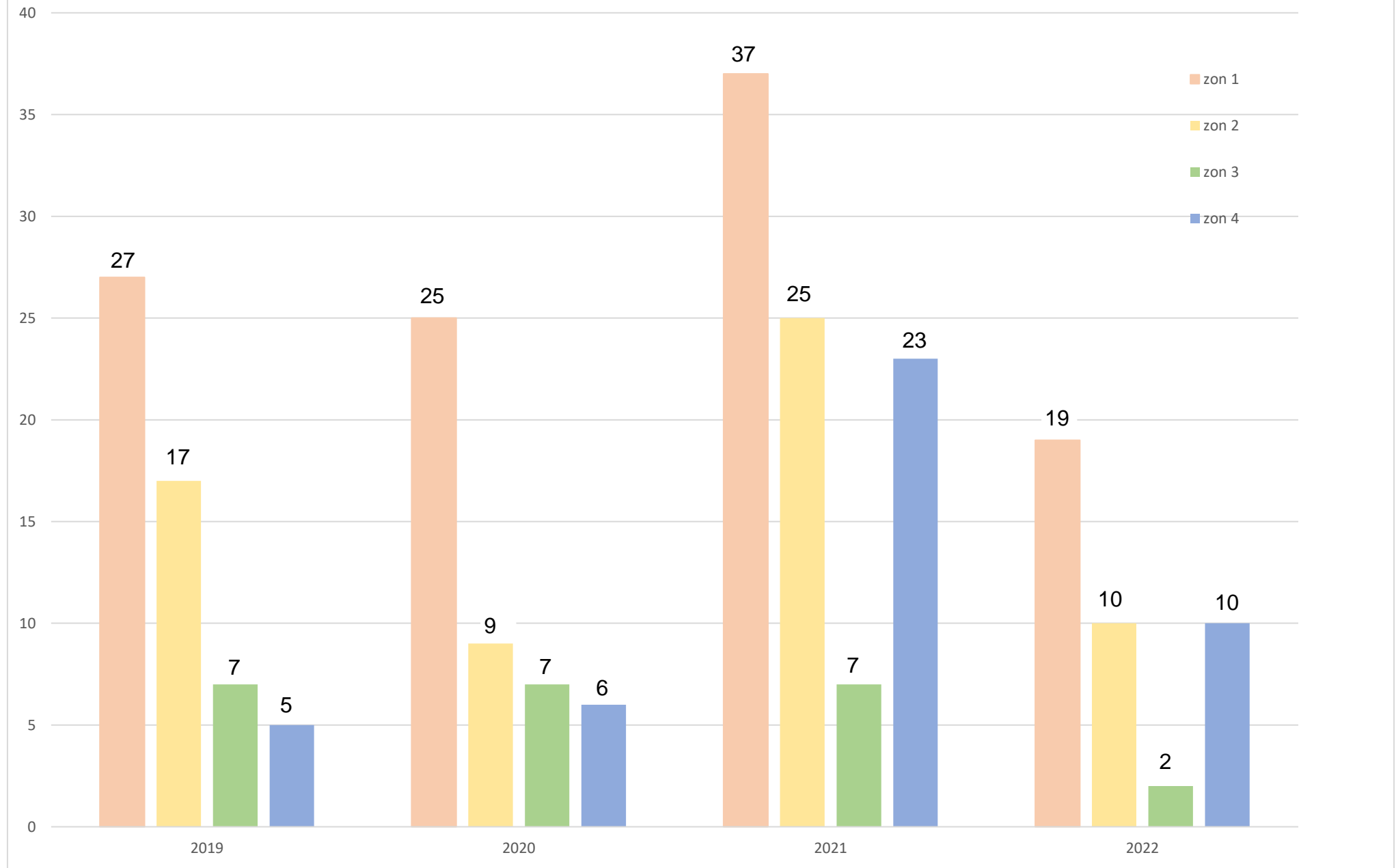
11(21)

Beviljade förhandsbesked för bygglov. Avser tiden 2019-01-01 till 2022-06-30.

Beviljade förhandsbesked 2019-01-01 till 2022-06-30

Bilaga 4. Planerad inflytt för bostäder 2023-2027

Projekt som inte är upptagna i shb projektportfölj 2022-09-30, men bör starta under 2022-2023 om inflytt av bostäder ska vara möjligt under 2026 och framåt.

Antalet lägenheter kan slutligt fastställas sent i projektet beroende på om utsedd exploatör vill bygga små eller stora lägenheter, vilket styrs av efterfrågan vid tidpunkten för byggnation.

Totala volymen (total BTA) är dock bestämd genom detaljplan. Osäkerheter i tid, plats och bostadsvolym ökar med åren.

Mölnlycke, planerad inflytt för bostäder 2023-2027

Projektnamn	Nyko	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028-2032
Mölnlycke fabriker	11330	252	128		100	65		
Idrottsgatan	11330	132		80				
Säteriet (särskilt boende)	11230	60		45				
Bråta 2:139, Next Step, Wendelstand	11210			160	160	160	160	160
Säteriet (Förbo)	11230				100		100	100
Enebacken II	11375				200	150		
Valborgs kulle, Kullbäckstorp 2:14 m. fl.	11313						80	120
P-hus Mölnlycke	11251					150		
Bråta Ångar	11263				200	200	200	
Abborrtjärn	13400			10	15			
Hålsjön	12210							300
Mölnlycke 1:168	11330							75
Projekt inom stadsbyggnadsstudien	11251							1100
Enskilda tomter inom orten (inkl förhandsbesked)		20	20	20	20	20	20	100
Summa Mölnlycke		464	148	315	795	745	560	1955

Landvetter, planerad inflytt för bostäder 2023-2027

Projektnamn	Nyko	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028-2032
Backa Östra	21220	8	2					
Centrum kv 3	21141	30						
Björrod 1:5 m.f.l. (Alberts väg)	25100			100	50	50	50	
Landvetter Centrum KV 4-5-6	21141							200
Backa Västra	21220						27	15
Växthusen	21212					50	100	50
Slamby	22240						220	220
Göskulla 3:33, Bråta 2:106, Bårhult 1:112	232000							60
Landvetter Södra Etapp 1	22210						100	900
Landvetter 6:638	21154					6		
Bostäder och äldreboende Bäre kulla 1:3	22120						60	40
Tahult 4:2 "småhusbebyggelse, SÄBO och skola"	221300							20
Enskilda tomter inom orten (inkl förhandsbesked)		20	20	20	20	20	20	100
Summa Landvetter		58	22	120	270	153	665	1590

Härryda, planerad inflytt för bostäder 2023-2027

Projektnamn	Nyko	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028-2032
Enskilda tomter inom orten (inkl förhandsbesked)		5	5	5	5	5	5	20
Summa Härryda		5	5	5	5	5	5	20

Hindås, planerad inflytt för bostäder 2023-2027

Projektnamn	Nyko	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028-2032
"Hindås skola"	41270		3					
Bocköhalvön	41130				60	20		
Hindås trädgårdsstad	41250							200
Solåsen	41270							60
Limmerhult/Södra Kläddegårde	42100							30
Enskilda tomter inom orten (inkl förhandsbesked)		5	5	5	5	5	5	25
Summa Hindås		5	8	5	65	25	5	315

Rävlanda, planerad inflytt för bostäder 2023-2027

Projektnamn	Nyko	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028-2032
Björkelidsvägen	43110	8						
Rävlanda sanatorie	43130							80
Bråtareid 1:106	431500							50
Gunna	43220							60
Enskilda tomter inom orten (inkl förhandsbesked)		5	5	5	5	5	5	25
Summa Rävlanda		13	5	5	5	5	5	215

Hällingsjö, planerad inflytt för bostäder 2023-2027

Projektnamn	Nyko	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028-2032
Söder om skolan	45100							20
Enskilda tomter inom orten (inkl förhandsbesked)		5	5	5	5	5	5	25
Summa Hällingsjö		5	5	5	5	5	5	45

Möjliga inflyttade bostäder	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028-2032
Mölnlycke	464	148	315	795	745	560	1955
Landvetter	58	22	120	270	153	665	1590
Härryda	5	5	5	5	5	5	20
Hindås	5	8	5	65	25	5	315
Rävlanda	13	5	5	5	5	5	215
Hällingsjö	5	5	5	5	5	5	45
Summa för kommunen	550	193	455	1145	938	1245	4140

Bilaga 5. Antal bostäder i antagna detaljplaner

Enskilda tomter enligt ansökan av förhandsbesked för bygglov. Detaljplan krävs ej.

Projekt som inte är upptagna i shb projektportfölj 2022-09-30 men bör starta under 2022-2023 om antagande ska vara möjligt 2024 och framåt.

Antalet lägenheter kan slutligt fastställas sent i projektet beroende på om utsedd exploatör vill bygga små eller stora lägenheter, vilket styrs av efterfrågan vid tidpunkten för byggnation.

Totala volymen (total BTA) är dock bestämd genom detaljplan. Osäkerheter i tid, plats och bostadsvolym ökar med åren.

Mölnlycke, beräknat år för antagen detaljplan för bostäder 2023-2027									
Projektnamn	Nyko	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028-2032	
Enebacken II	11375		350						
Valborgs kulle	11313				200				
P-hus Mölnlycke	11251			150					
Bråta Ångar	11263		600						
Abborrtjärn	13400	25							
Hälsjön	12210								2000
Projekt inom stadsbyggnadsstudien	11251								350
Enskilda tomter inom orten (inkl förhandsbesked)		20	20	20	20	20	20	20	100
Summa Mölnlycke		45	970	170	220	20	20	20	2450

Landvetter, beräknat år för antagen detaljplan för bostäder 2023-2027									
Projektnamn	Nyko	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028-2032	
Landvetter Centrum KV 4-5-6	21141					200			
Växthusen	21212			200					
Göskulla 3:33, Bråta 2:106, Bårhult 1:112	23200				60				
Slamby	22240				440				
Bostäder och äldreboende Bårekulla 1:3	22120				100				
Landvetter Södra Etapp 1	22210			1000					
Landvetter 6:638	21154			6					
Tahult 4:2 "småhusbebyggelse, SÄBO och skola"	221300					20			
Enskilda tomter inom orten (inkl förhandsbesked)		20	20	20	20	20	20	20	100
Summa Landvetter		20	20	1226	620	240	20	20	100

Härryda, beräknat år för antagen detaljplan för bostäder 2023-2027									
Projektnamn	Nyko	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028-2032	
Enskilda tomter inom orten (inkl förhandsbesked)		5	5	5	5	5	5	5	20
Summa Härryda		5	5	5	5	5	5	5	20

Hindås, beräknat år för antagen detaljplan för bostäder 2023-2027									
Projektnamn	Nyko	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028-2032	
Bocköhalvön	41130		80						
Hindås trädgårdsstad						200			
Solåsen	41270								60
Limmerhult/Södra Klåddegårde	42100								30
Enskilda tomter inom orten (inkl förhandsbesked)		5	5	5	5	5	5	5	25
Summa Hindås		5	85	5	5	205	5	5	115

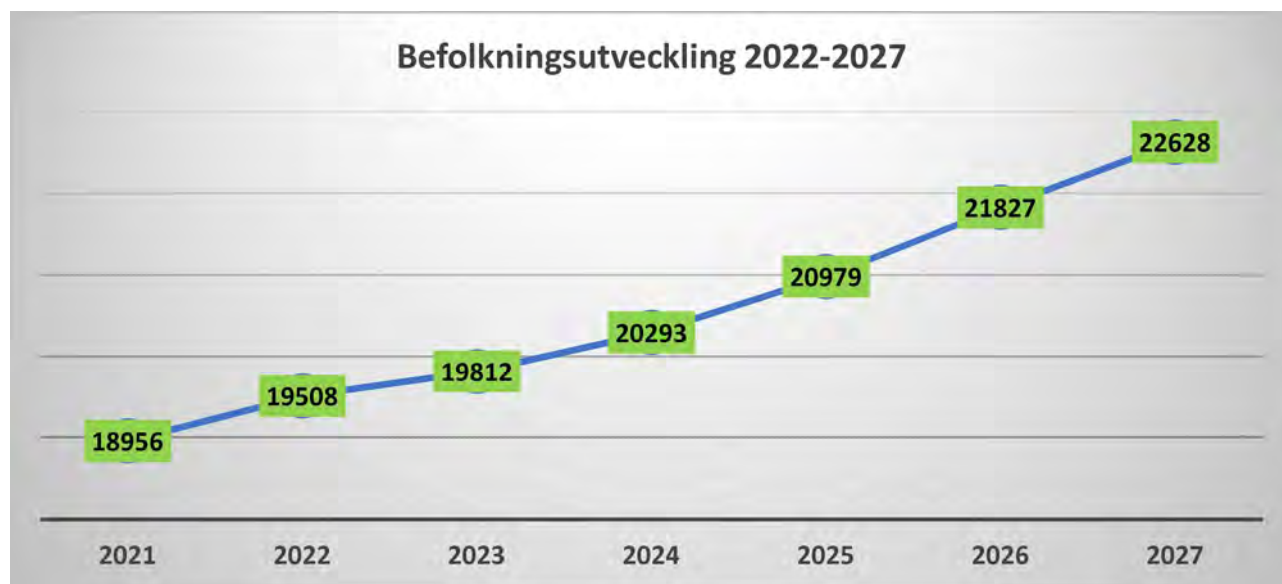
Rävlanda, beräknat år för antagen detaljplan för bostäder 2023-2027									
Projektnamn	Nyko	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028-2032	
Rävlanda sanatorie	43130					80			
Bråtareid 1:106	431500								50
Gunna	43220								60
Enskilda tomter inom orten (inkl förhandsbesked)		5	5	5	5	5	5	5	25
Summa Rävlanda		5	5	5	5	85	5	5	135

Hällingsjö, beräknat år för antagen detaljplan för bostäder 2023-2027									
Projektnamn	Nyko	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028-2032	
Söder om skolan	45100								20
Enskilda tomter inom orten (inkl förhandsbesked)		5	5	5	5	5	5	5	25
Summa Hällingsjö		5	5	5	5	5	5	5	45

Möjliga antagna detaljplaner för bostäder									
		2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028-2032	
Mölnlycke		45	970	170	220	20	20	20	2450
Landvetter		20	20	1226	620	240	20	20	100
Härryda		5	5	5	5	5	5	5	20
Hindås		5	85	5	5	205	5	5	115
Rävlanda		5	5	5	5	85	5	5	135
Hällingsjö		5	5	5	5	5	5	5	45
Summa för kommunen		85	1090	1416	860	560	60	60	2865

Bilaga 6. Befolkningsprognos för Mölnlycke, Landvetter, Härryda, Hindås, Rävlanda och Hällingsjö

Mölnlycke, Befolkningsprognos 2022-2027

Under perioden 2022-2027 kommer antal invånare öka från idag 18 956 till ca 22 700 år 2027. I diagrammet nedan redovisas den årliga befolkningsökningen. Ökningstakten är lägre i början av prognosperioden med ca 300 personer år 2023, för att den senare ökar till ca 800 personer år 2027.

Landvetter, Befolkningsprognos 2022-2027

Under perioden 2022-2027 kommer antal invånare öka från idag 10 546 till ca 12 000 år 2027. I diagrammet nedan redovisas den årliga befolkningsökningen. Under perioden 2022-2026 varierar ökningstakten mellan 120 till ca 300 personer. Under sista prognosåret ökar antal invånare med ca 510 personer.

Härryda, Befolkningsprognos 2022-2027

Under perioden 2022-2027 kommer antal invånare öka från idag 2 453 till ca 2 600 år 2027. I diagrammet nedan redovisas den årliga befolkningsökningen. Under perioden 2022-2026 varierar ökningstakten mellan nio till ca 35 personer. Under sista prognosåret minskar antal invånare med sex personer.

Hindås, Befolkningsprognos 2022-2027

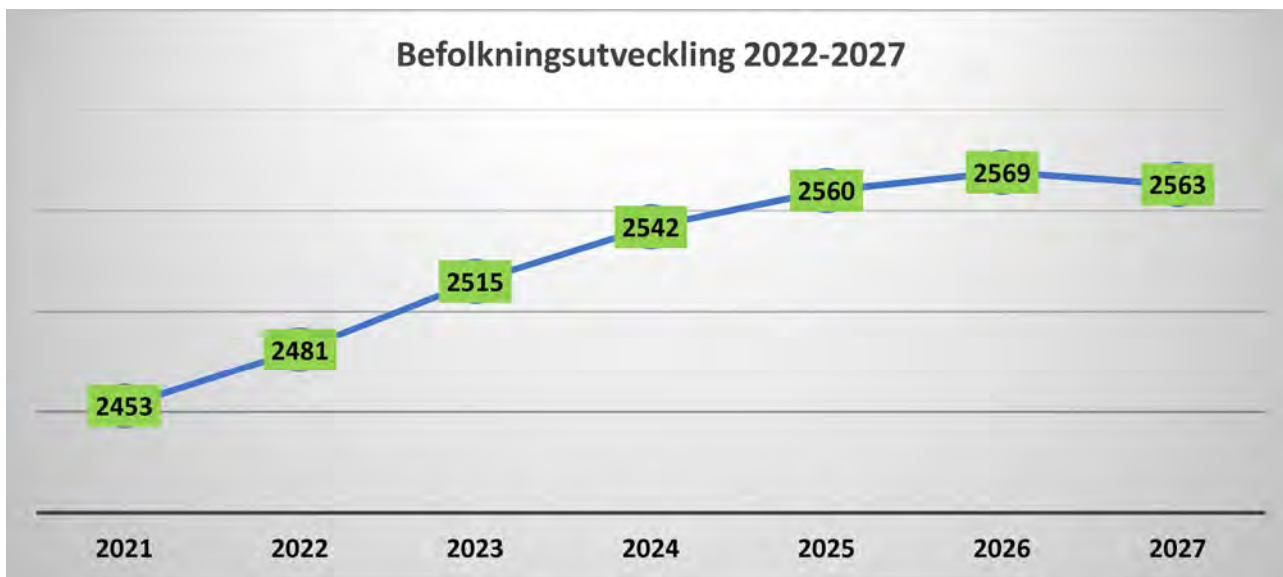

Under perioden 2022-2027 kommer antal invånare öka från idag 3 325 till ca 3 460 år 2027. I diagrammet nedan redovisas den årliga befolkningsökningen. Under perioden 2022-2026 varierar ökningstakten mellan 13 till ca 60 personer. Under sista prognosåret kommer antal invånare minska med 25 personer.

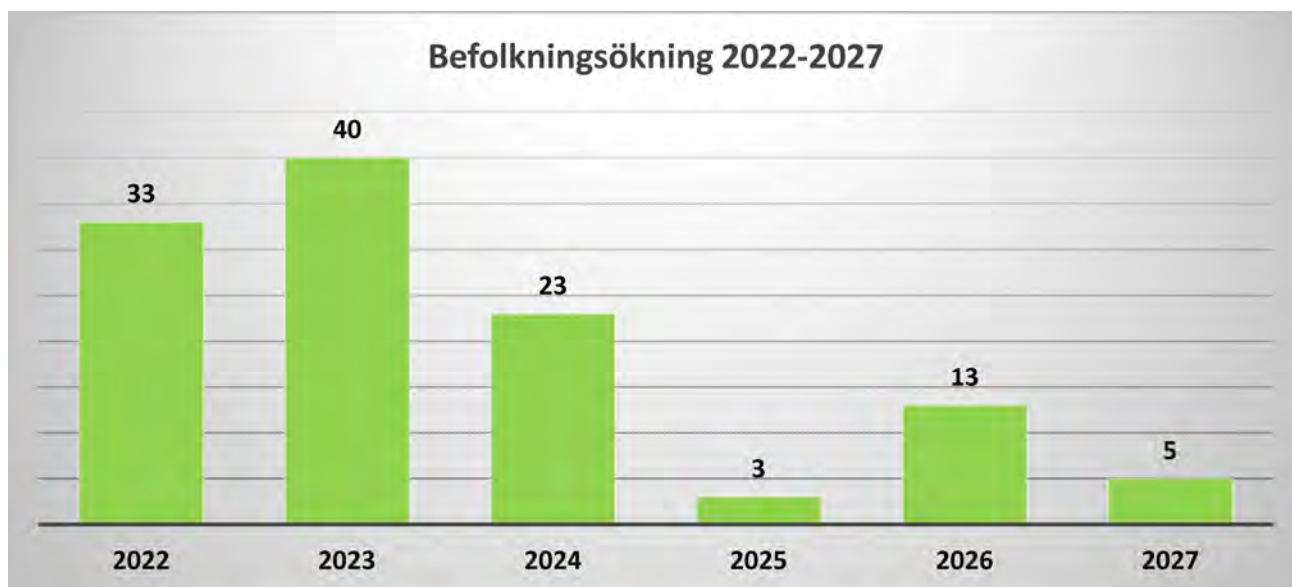

Rävlanda, Befolkningsprognos 2022-2027

Under perioden 2022-2027 kommer antal invånare öka från idag 2 453 till ca 2 563 år 2027. I diagrammet nedan redovisas den årliga befolkningsökningen. Under perioden 2022-2027 varierar ökningstakten mellan tre till ca 40 personer.

Hällingsjö, Befolkningsprognos 2022-2027

Under perioden 2022-2027 kommer antal invånare öka från idag 1 473 till ca 1 547 år 2027. I diagrammet nedan redovisas den årliga befolkningsökningen. Under perioden 2022-2026 varierar ökningstakten mellan fyra till ca 22 personer. Under sista prognosåret minskar antal invånare med tre personer.

